

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2022/23:MJU15

Skogspolitik

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden, bl.a. med hänvisning till pågående arbete. Motionsyrkandena handlar om hållbart brukande av och tillväxt i skogen, skogsbrukets roll i bioekonomin, olika former för skydd av skog, skydd av skogar med höga naturvärden, hyggesfritt skogsbruk, miljöhänsyn inom skogsbruket, nyckelbiotoper, regelförenklingar, åtgärder mot granbarkborren, skogspolitik på EU-nivå m.m.

I betänkandet finns 49 reservationer (S, SD, V, C, MP).

Behandlade förslag

Cirka 120 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2022/23.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	4
Redogörelse för ärendet	10
Ärendet och dess beredning	10
Utskottets överväganden	14
Hållbart skogsbruk	14
Formellt skydd av skog	29
Skogar med höga naturvärden	41
Hållbar skogsskötsel	49
Miljöhänsyn och artskydd inom skogsbruket	54
Nyckelbiotoper	65
Regelförenklningar	68
Lagstiftning om skogen och myndigheternas roll	77
Rådgivning och forskning	80
Granbarkborren och andra skogsskador	84
Skogspolitik på EU-nivå och internationell nivå	90
Övriga skogspolitiska frågor	95
Reservationer	99
1. Hållbart brukande av och tillväxt i skogen, punkt 1 (SD)	99
2. Hållbart brukande av och tillväxt i skogen, punkt 1 (V)	100
3. Hållbart brukande av och tillväxt i skogen, punkt 1 (C)	101
4. Skogsbrukets roll i bioekonomin, punkt 2 (S)	102
5. Skogsbrukets roll i bioekonomin, punkt 2 (C)	102
6. Incitament för stärkt kolinlagring, punkt 3 (V)	103
7. Incitament för stärkt kolinlagring, punkt 3 (MP)	104
8. Landskapsplanering, punkt 4 (V)	105
9. Landskapsplanering, punkt 4 (MP)	105
10. Förutsättningar för skydd av skog, punkt 5 (SD)	106
11. Förutsättningar för skydd av skog, punkt 5 (C)	107
12. Olika former för skydd av skog, punkt 6 (V)	108
13. Olika former för skydd av skog, punkt 6 (C)	108
14. Olika former för skydd av skog, punkt 6 (MP)	110
15. Undantag av skog från brukande, punkt 7 (SD)	110
16. Frivilliga avsättningar, punkt 8 (V)	111
17. Frivilliga avsättningar, punkt 8 (MP)	112
18. Skydd av skogar med höga naturvärden, punkt 9 (V)	113
19. Pågående markanvändning, punkt 10 (SD)	114
20. Måluppfyllelse av miljökvalitetsmålen, punkt 11 (SD)	114
21. Måluppfyllelse av miljökvalitetsmålen, punkt 11 (V)	115
22. Hyggesfritt skogsbruk, punkt 12 (V)	116
23. Hyggesfritt skogsbruk, punkt 12 (MP)	117
24. Statliga skogsägares ansvar, punkt 13 (MP)	118
25. Miljöhänsyn inom skogsbruket, punkt 14 (V)	119
26. Miljöhänsyn inom skogsbruket, punkt 14 (MP)	120
27. Skogsbruk och artskydd, punkt 15 (SD)	121
28. Skogsbruk och artskydd, punkt 15 (C)	122
29. Toleranskrav vid miljöhänsyn, punkt 16 (SD)	123
30. Nyckelbiotopsregistrering och nyckelbiotopsregister, punkt 17 (SD)	123

31. Nyckelbiotopsregistrering och nyckelbiotopsregister, punkt 17 (V) ..	125
32. Regler om avverkningsanmälan och slutavverkningsålder, punkt 18 (SD)	125
33. Regler om avverkningsanmälan och slutavverkningsålder, punkt 18 (C)	127
34. Regelförenklingar i övrigt, punkt 19 (SD)	128
35. Regelförenklingar i övrigt, punkt 19 (C)	129
36. Lagstiftning om skogen, punkt 20 (SD)	129
37. Lagstiftning om skogen, punkt 20 (V)	130
38. Lagstiftning om skogen, punkt 20 (MP)	131
39. Skogsstyrelsens och andra myndigheters roll i skogsfrågor, punkt 21 (SD)	131
40. Rådgivning till skogsägare, punkt 22 (SD)	132
41. Rådgivning till skogsägare, punkt 22 (C)	133
42. Rådgivning till skogsägare, punkt 22 (MP)	134
43. Forskning och utbildning inom skogsområdet, punkt 23 (SD)	134
44. Angrepp av granbarkborren och andra skogsskador, punkt 24 (SD) ..	135
45. Angrepp av granbarkborren och andra skogsskador, punkt 24 (C)	136
46. EU:s inflytande över skogspolitiken, punkt 25 (SD)	137
47. Rapportering till internationella avtal som berör skogspolitiken, punkt 26 (SD)	138
48. Riksdagens tillkännagivande om almsjuka och askskottsjuka, punkt 27 (SD)	139
49. Skoglig statistik, punkt 28 (SD)	140
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	141
Motioner från allmänna motionstiden 2022/23	141

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Hållbart skogsbruk

1. Hållbart brukande av och tillväxt i skogen

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:444 av John Widegren m.fl. (M),

2022/23:854 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 19,

2022/23:972 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 1 och 13,

2022/23:1222 av Aron Emilsson (SD),

2022/23:1246 av Kajsa Fredholm m.fl. (V) yrkande 22,

2022/23:1672 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 8,

2022/23:1902 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M) och

2022/23:2000 av Sten Bergheden (M).

Reservation 1 (SD)

Reservation 2 (V)

Reservation 3 (C)

2. Skogsbrukets roll i bioekonomin

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:467 av Isak From och Monica Haider (båda S) i denna del,

2022/23:854 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 29,

2022/23:907 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkandena 11 och 12,

2022/23:2072 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 6 och

2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 172 och 173.

Reservation 4 (S)

Reservation 5 (C)

3. Incitament för stärkt kolinlagring

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:1246 av Kajsa Fredholm m.fl. (V) yrkande 2 och

2022/23:2110 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 12.

Reservation 6 (V)

Reservation 7 (MP)

4. Landskapsplanering

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:1246 av Kajsa Fredholm m.fl. (V) yrkande 3 och

2022/23:2110 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkandena 17 och 19.

Reservation 8 (V)

Reservation 9 (MP)

*Formellt skydd av skog***5. Förutsättningar för skydd av skog**

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:854 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkandena 4–6,

2022/23:972 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 30–32 och 40 samt

2022/23:977 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 19 och 26.

Reservation 10 (SD)

Reservation 11 (C)

6. Olika former för skydd av skog

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:854 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkandena 7, 8 och 12,

2022/23:1246 av Kajsa Fredholm m.fl. (V) yrkande 21 och

2022/23:2110 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 16.

Reservation 12 (V)

Reservation 13 (C)

Reservation 14 (MP)

7. Undantag av skog från brukande

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:972 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 4–7, 9 och 28 samt

2022/23:977 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 2.

Reservation 15 (SD)

8. Frivilliga avsättningar

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:1246 av Kajsa Fredholm m.fl. (V) yrkande 15 och

2022/23:2110 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 9.

Reservation 16 (V)

Reservation 17 (MP)

*Skogar med höga naturvärden***9. Skydd av skogar med höga naturvärden**

Riksdagen avslår motion

2022/23:1246 av Kajsa Fredholm m.fl. (V) yrkandena 14 och 17.

Reservation 18 (V)

10. Pågående markanvändning

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:972 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 3 och

2022/23:977 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 18.

Reservation 19 (SD)

11. Måluppfyllelse av miljö kvalitetsmålen

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:972 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 41 och

2022/23:1246 av Kajsa Fredholm m.fl. (V) yrkande 11.

Reservation 20 (SD)

Reservation 21 (V)

*Hållbar skogsskötsel***12. Hyggesfritt skogsbruk**

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:1246 av Kajsa Fredholm m.fl. (V) yrkandena 4–6,

2022/23:2095 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 6 och

2022/23:2110 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkandena 2, 15 och 26.

Reservation 22 (V)

Reservation 23 (MP)

13. Statliga skogsägares ansvar

Riksdagen avslår motion

2022/23:2110 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkandena 6–8 och 10.

Reservation 24 (MP)

*Miljöhänsyn och artskydd inom skogsbruket***14. Miljöhänsyn inom skogsbruket**

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:972 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 42,

2022/23:1246 av Kajsa Fredholm m.fl. (V) yrkandena 7–10 och

2022/23:2110 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkandena 22 och 23.

Reservation 25 (V)

Reservation 26 (MP)

15. Skogsbruk och artskydd

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:467 av Isak From och Monica Haider (båda S) i denna del,

2022/23:649 av Helena Lindahl m.fl. (C),

2022/23:854 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 17,

2022/23:972 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 55 och

2022/23:977 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 17.

Reservation 27 (SD)

Reservation 28 (C)

16. Toleranskrav vid miljöhänsyn

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:972 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 15 och

2022/23:977 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 10.

*Reservation 29 (SD)**Nyckelbiotoper***17. Nyckelbiotopsregistrering och nyckelbiotopsregister**

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:972 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 37–39,

2022/23:977 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 16 och

2022/23:1246 av Kajsa Fredholm m.fl. (V) yrkande 20.

Reservation 30 (SD)

Reservation 31 (V)

*Regelförenkling***18. Regler om avverkningsanmälan och slutavverkningsålder**

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:211 av Mikael Larsson (C),

2022/23:854 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 21,

2022/23:972 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 20 och 21 samt

2022/23:977 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 5, 12, 14 och 15.

Reservation 32 (SD)

Reservation 33 (C)

19. Regelförenklingar i övrigt

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:854 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkandena 22 och 23 samt

2022/23:972 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 23 och 26.

Reservation 34 (SD)

Reservation 35 (C)

*Lagstiftning om skogen och myndigheternas roll***20. Lagstiftning om skogen**

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:972 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 2 i denna del,

2022/23:1246 av Kajsa Fredholm m.fl. (V) yrkande 12 och

2022/23:2110 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkandena 20 och 21.

Reservation 36 (SD)

Reservation 37 (V)

Reservation 38 (MP)

21. Skogsstyrelsens och andra myndigheters roll i skogsfrågor

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:972 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 2 i denna del och
16 samt

2022/23:977 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 6.

Reservation 39 (SD)

*Rådgivning och forskning***22. Rådgivning till skogsägare**

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:854 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 20,

2022/23:972 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 17 och 27 samt

2022/23:2175 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 69.

*Reservation 40 (SD)**Reservation 41 (C)**Reservation 42 (MP)***23. Forskning och utbildning inom skogsområdet**

Riksdagen avslår motion

2022/23:972 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 12, 61 och 62.

*Reservation 43 (SD)**Granbarkborren och andra skogsskador***24. Angrepp av granbarkborren och andra skogsskador**

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:854 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkandena 25–27,

2022/23:972 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 18,

2022/23:1867 av Sten Bergheden (M) och

2022/23:1948 av Sten Bergheden (M).

*Reservation 44 (SD)**Reservation 45 (C)**Skogspolitik på EU-nivå och internationell nivå***25. EU:s inflytande över skogspolitiken**

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:937 av Eric Palmqvist m.fl. (SD) yrkande 27 och

2022/23:972 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 44–46 och 50.

*Reservation 46 (SD)***26. Rapportering till internationella avtal som berör skogspolitiken**

Riksdagen avslår motion

2022/23:972 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 47 och 48.

*Reservation 47 (SD)**Övriga skogspolitiska frågor***27. Riksdagens tillkännagivande om almsjuka och askskottsjuka**

Riksdagen avslår motion

2022/23:972 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 43.

Reservation 48 (SD)

28. Skoglig statistik

Riksdagen avslår motion

2022/23:972 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 63.

Reservation 49 (SD)

Stockholm den 11 maj 2023

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

Emma Nohrén

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Emma Nohrén (MP), Kjell-Arne Ottosson (KD), Martin Kinnunen (SD), Anna-Caren Säterberg (S), John Widegren (M), Joakim Järrebring (S), Staffan Eklöf (SD), Malin Larsson (S), Jytte Guteland (S), Marléne Lund Kopparklint (M), Kajsa Fredholm (V), Beatrice Timgren (SD), Elin Nilsson (L), Björn Tidland (SD), Johan Löfstrand (S), Johanna Hornberger (M) och Daniel Bäckström (C).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta betänkande behandlar utskottet 119 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2022/23. Motionsyrkandena handlar bl.a. om hållbart brukande av och tillväxt i skogen, skogsbrukets roll i bioekonomin, olika former för skydd av skog, skydd av skogar med höga naturvärden, hyggesfritt skogsbruk, miljöhänsyn inom skogsbruket, nyckelbiotoper, regelförenklingar, åtgärder mot granbarkborren och skogspolitik på EU-nivå.

Förslagen i motionerna finns i bilagan.

Bakgrund

Svensk skogspolitik

I proposition 1992/93:226 om en ny skogspolitik fastställdes två jämställda mål för skogspolitiken i Sverige: ett produktionsmål och ett miljömål. Miljömålet innebär att skogsmarkens naturgivna produktionsförmåga ska bevaras. En biologisk mångfald och genetisk variation ska säkras. Skogen ska brukas så att växt- och djurarter som naturligt hör hemma där ska ges förutsättningar att fortleva i livskraftiga bestånd. Hotade arter och ekosystem ska skyddas. Skogens kulturmiljövärden samt dess estetiska och sociala värden ska värnas (prop. 1992/93:226 s. 27). Produktionsmålet innebär att skogen och skogsmarken ska utnyttjas effektivt och ansvarsfullt så att de ger en uthålligt god avkastning. Skogsproduktionens inriktning ska ge handlingsfrihet i fråga om användningen av vad skogen producerar (prop. 1992/93:226 s. 32).

År 1999 beslutade riksdagen att det skulle finnas 15 nationella miljö-kvalitetsmål. Riksdagen beslutade 2005 om ett 16:e miljö-kvalitetsmål. Det som särskilt berör skogsbruket är målet Levande skogar. Avsikten med Levande skogar är att förstärka miljöhänsynen inom svenskt skogsbruk. Definitionen av miljömålet är: Skogens och skogsmarkens värde för biologisk produktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden bevaras samt kulturmiljövärden och sociala värden värnas. Varje miljö-kvalitetsmål har preciseringar som förtydligar målet och används i den löpande uppföljningen av målet.

I proposition 2007/08:108 En skogspolitik i takt med tiden tydliggjorde regeringen att de jämställda produktions- och miljömålen fortsättningsvis ska vara oförändrade. Regeringen framhöll skogens roll för klimatet, behovet av en ökad tillväxt i skogen, en förbättrad generell hänsyn och vikten av att behålla en stark skoglig myndighet. Regeringen föreslog vissa ändringar i skogsvårdslagen (1979:429), och i lagens portalparagraf betonades att skogen är en förnybar resurs.

Den svenska skogspolitiken bygger till stor del på frihet under ansvar, med begränsade sanktionsmöjligheter. Exempelvis är skogsvårdslagen en s.k. minimilag. För att de skogspolitiska målen ska nås förväntas skogsägare göra insatser utöver vad lagen kräver. Detta är en del av skogsbrukets s.k. sektorsansvar, vilket innebär att åtgärder som krävs för att bevara skogslandskapets natur- och kulturmiljövärden är ett gemensamt ansvar för myndigheterna och skogsbruket. Relationen mellan skogsvårdslagstiftningens miniminivå och sektorsansvaret förtydligas i propositionen En skogspolitik i takt med tiden (se prop. 2007/08:108 s. 15 och 46, bet. 2007/08:MJU18, rskr. 2007/08:244).

I proposition 2021/22:58 Stärkt äganderätt, flexibla skyddsformer och ökad incitament för naturvården i skogen med frivillighet som grund, härnäst kallad skogspropositionen, framhålls att Sverige ska ha en växande skogsnäring och ökad hållbar skoglig tillväxt med god och säkerställd biomassa från den svenska skogen. I propositionen betonas att en stark ägande- och brukanderätt är grunden för att i ökad utsträckning kunna ta till vara skogens potential för ekonomi, klimat och miljö. Enligt regeringen bör frivilligt formellt skydd vara en grundläggande utgångspunkt och ett huvudsakligt arbetssätt för myndigheterna. I propositionen framhålls också behovet av regelförenklingar, ökad rådgivning och styrmedel och arbetsformer för ökat engagemang för naturvården. Regeringen föreslog även nya ersättningsmarker och ett nytt markförsäljningsprogram från Sveaskog AB för att värna möjligheten för skogsägare att fortsätta bedriva skogsbruk. Riksdagen ställde sig bakom regeringens förslag och bedömningar (bet. 2021/22:MJU18, rskr. 2021/22:206–207).

Den 18 maj 2018 fattade regeringen beslut om Sveriges första nationella skogsprogram. Visionen för skogsprogrammet är: Skogen, det gröna guldet, ska bidra med jobb och hållbar tillväxt i hela landet samt till utvecklingen av en växande bioekonomi. För att uppnå visionen som syftar till att ännu bättre ta vara på skogens möjligheter har regeringen, i bred dialog, arbetat fram en strategi för Sveriges nationella skogsprogram. Det finns även en tillhörande handlingsplan för det nationella skogsprogrammet.

Den svenska skogspolitiken påverkas av lagstiftningen om äganderätten. I Sverige är äganderätten grundlagsskyddad. Av 2 kap. 15 § regeringsformen (RF) framgår att ingen kan tvingas avstå sin egendom till det allmänna eller tåla att det allmänna inskränker användningen av mark utom när det krävs för att tillgodose allmänna angelägna intressen. Ersättning ska vara tillförsäkrad den för vilken det allmänna inskränker användningen av mark.

Det första tilläggsprotokollet till Europakonventionen föreskriver i artikel 1 att varje fysisk eller juridisk person ska ha rätt till respekt för sin egendom och att ingen får berövas sin egendom annat än i det allmännas intresse och under de förutsättningar som anges i lag och i folkrättens allmänna grundsatser. Dessa bestämmelser inskränker inte en stats rätt att genomföra sådan lagstiftning som staten finner nödvändig för att reglera nyttjandet av egendom i överensstämmelse med det allmännas intresse eller för att säkerställa

betalning av skatter eller andra pålagor eller av böter och viten (se även bet. 2015/16:KU15).

EU och skogen

Fördraget om Europeiska unionens funktionssätt innehåller ingen specifik rättslig grund för en gemensam skogsbrukspolitik, utan dessa frågor tillhör den nationella beslutanderätten. Det finns dock lagstiftning och initiativ inom en rad olika politikområden som har en direkt eller indirekt påverkan på skog, skogsbruk och skogsnäring. Det handlar bl.a. om politik på klimat-, energi- och naturvårdsområdet.

Exempel på lagstiftning som berör skogsbruket är rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter (art- och habitatdirektivet), Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/841 av den 30 maj 2018 om inbegripande av utsläpp och upptag av växthusgaser från markanvändning, förändrad markanvändning och skogsbruk i ramen för klimat- och energipolitiken fram till 2030, Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2018/2001 av den 11 december 2018 om främjande av användningen av energi från förnybara energikällor och Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2020/852 av den 18 juni 2020 om inrättande av en ram för att underlätta hållbara investeringar (taxonomiförordningen). Kommissionen presenterade den 22 juni 2022 ett meddelande med förslag till ny förordning om restaurering av natur inom EU (COM(2022) 304). Även i detta dokument finns förslag som påverkar skogsbruket såsom att uppnå en ökande trend för en uppsättning indikatorer som är särskilt viktiga för den biologiska mångfalden i bl.a. skogsekosystem.

EU har sedan 1998 haft en icke-bindande skogsbruksstrategi (rådets resolution av den 15 december 1998 om en skogsbruksstrategi för Europeiska unionen). Genom denna inrättades en ram för skogsrelaterade åtgärder till stöd för en hållbar skogsförvaltning. I maj 2005 gav jordbruks- och fiskerådet kommissionen mandat att inom ramen för den icke-bindande skogsstrategin från 1998 utarbeta en EU-handlingsplan för skog. I juni 2006 presenterade kommissionen meddelandet Handlingsplan för skog (COM(2006) 302). Handlingsplanen löpte mellan 2007 och 2011 och inriktades på fyra mål, nämligen konkurrenskraft, miljö, livskvalitet samt samordning och kommunikation. I september 2013 presenterade kommissionen en ny strategi för unionen, En ny EU-skogsstrategi för skogarna och den skogsbaserade sektorn (COM(2013) 659), som löpte t.o.m. 2020.

Den 16 juli 2021 antog kommissionen en ny EU-skogsstrategi för 2030. Strategin syftar till att komma till rätta med utmaningar såsom klimatförändringar och frigöra skogens potential för framtiden samt innehåller en plan för 2030 som kombinerar lagstiftningsåtgärder, finansiella åtgärder och frivilliga åtgärder.

Internationella åtaganden

Internationella åtaganden som påverkar skogspolitiken utgörs bl.a. av FN:s konvention om biologisk mångfald och Agenda 2030 för hållbar utveckling, särskilt hållbarhetsmål 15. De mål i FN:s konvention om biologisk mångfald som direkt berör skogen är följande:

- Mål 5: Till 2020 ska förlusttakten för alla naturliga livsmiljöer, inklusive skogar, minst ha halverats och där så är möjligt ha sänkts till nära noll, och förstörelsen och fragmenteringen ska ha minskat avsevärt.
- Mål 7: Senast 2020 ska områden som används för jordbruk, vattenbruk och skogsbruk förvaltas på ett hållbart sätt så att biologisk mångfald bevaras.

Hållbarhetsmål 15 i Agenda 2030 handlar om ekosystemen och biologisk mångfald. Delmål 15.2 handlar om att främja hållbart skogsbruk, stoppa avskogningen och återställa utarmade skogar. Till 2020 ska genomförandet av hållbart brukande av alla typer av skogar främjas, avskogningen stoppas, utarmade skogar återställas och nybeskogningen och återbeskogningen i hela världen kraftigt öka.

Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services (IPBES) är en internationell plattform för biologisk mångfald som tar fram kunskapsrapporter och relevanta verktyg och metoder för biologisk mångfald och ekosystemtjänster. IPBES huvuduppgift är att göra helhetsbedömningar av tillståndet för biologisk mångfald och ekosystemtjänster. Den 6 maj 2019 presenterade IPBES den första övergripande rapporten om tillståndet för världens biologiska mångfald och ekosystemtjänster: The Global Assessment Report on Biodiversity and Ecosystem Services. Rapporten beskriver situationen som allvarlig då fler arter än någonsin i mänsklighetens historia hotas av utrotning och många ekosystem förändras i snabb takt. I rapporten framhålls att det behövs grundläggande förändringar i samhället för att vända den negativa trenden med ökad förlust av biologisk mångfald.

Även FN:s ramkonvention om klimatförändringar (Framework Convention on Climate Change, UNFCCC) berör skogsområdet. Klimatkonventionen är ett globalt ramverk för att begränsa klimatförändringarna. Skogen är en viktig del av de frågor som klimatkonventionen behandlar, t.ex. beräkningar av upptag och utsläpp av växthusgaser kopplade till skogsbruk.

I Europa är ministerkonferensen om skydd av skogarna i Europa (Ministerial Conference on the Protection of Forests in Europe), även känd som Forest Europe, ett samarbete mellan europeiska länder i syfte att diskutera gemensamma problem och möjligheter relaterade till skog och skogsbruk. Den tar fram gemensamma strategier för sina 47 signatärer (46 länder och EU) så att de kan skydda sina skogar och bruka dem på ett hållbart sätt. Ett exempel är den gemensamma definitionen av hållbart skogsbruk under europeiska förhållanden.

Utskottets överväganden

Hållbart skogsbruk

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om hållbart brukande av och tillväxt i skogen, skogsbrukets roll i bioekonomin, incitament för stärkt kolinlagring och landskapsplanering.

Jämför reservation 1 (SD), 2 (V), 3 (C), 4 (S), 5 (C), 6 (V), 7 (MP), 8 (V) och 9 (MP).

Motionerna

Hållbart brukande av och tillväxt i skogen

Enligt partimotion 2022/23:1672 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 8 bör regeringen skapa förutsättningar för ett aktivt och hållbart brukande av skogen som lagrar koldioxid, skapar jobb och är källan till framtidens biobränslen och byggmaterial. Motionärerna vill se en växande skogsnäring och ökad hållbar skoglig tillväxt med säkerställd tillgång till biomassa från den svenska skogen.

Ett liknande förslag framförs i kommittémotion 2022/23:854 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 19. Motionärerna framhåller behovet av att utforma regelverk för att möjliggöra ett även i fortsättningen ökat, långsiktigt och hållbart utnyttjande av skogsråvara. Enligt motionärerna fångar en växande skog upp utsläppen av koldioxid, men när den slutar växa når den en kolbalans och slutar bidra med klimatnytta. Motionärerna vill därför att skogen ska stå, växa och ta upp koldioxid, men den ska också brukas ansvarsfullt.

I kommittémotion 2022/23:972 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 1 anförs att den svenska modellen för skogsbruk med brukande och vardagshänsyn ska behållas och utvecklas. Huvudprincipen bör vara att tillämpa skogsbruk med vardagshänsyn på den helt övervägande delen av skogsmarken, men med möjlighet att införa ökat skydd på vissa marker.

Enligt yrkande 13 i samma motion bör Skogsstyrelsens förslag till metoder för att öka produktionsförmågan och kolinlagringen i de svenska skogarna enligt rapporten Skogsskötsel med nya möjligheter utgöra en grund för svensk skogspolitik. Enligt motionärerna behöver produktionsförmågan i svenska skogar öka och förslagen i Skogsstyrelsens rapport behöver särskilt analyseras för att ta vara på de möjligheter som finns för att öka skogens produktionsförmåga. Även i motion 2022/23:1222 av Aron Emilsson (SD) framhålls behovet av åtgärder för en systematisk planering för långsiktig tillgång till svenskt kvalitetsvirke.

Enligt motion 2022/23:444 av John Widegren m.fl. (M) behöver regeringen stå upp för det östgötska och svenska hållbara skogsbruket. I motion

2022/23:1902 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M) framhålls skogsnäringen i Skåne och vikten av att värna det hållbara skogsbruket. Sten Bergheden (M) framhåller i motion 2022/23:2000 att regeringen behöver se över möjligheterna att underlätta en ökad produktion i landets skogar.

Enligt kommittémotion 2022/23:1246 av Kajsa Fredholm m.fl. (V) yrkande 22 bör regeringen genomföra en översyn av skogslagstiftningen i syfte att stimulera till en ökad andel blandskog genom reglering av förnygringsåtgärder, röjning och gallring. Motionärerna anför att många skogsmarker skulle få en betydligt större artvariation och ökat inslag av lövträd om skogen självförnyrades och inte planterades, men också om det skapades förutsättningar för blandskog vid röjning och gallring.

Skogsbrukets roll i bioekonomin

Enligt partimotion 2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 173 ska en kommande nationell bioekonomistrategi bejaka bioekonomins potential att minska beroendet av fossila källor genom substitution samt dess förmåga att bidra till uppfyllelse av EU:s klimatmål. Ett likadant förslag återfinns i kommittémotion 2022/23:854 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 29.

I partimotion 2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 172 anförts att bioekonomins roll i klimatomställningen måste stärkas samtidigt som tillväxten i den brukade skogen ökar för att nå våra klimatmål. Ett liknande förslag återfinns i kommittémotion 2022/23:907 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 12. Skogen och bioekonomin, dvs. den cirkulära ekonomi som baseras på förnybara råvaror, spelar enligt motionärerna en viktig roll för att nå våra klimatmål. I yrkande 11 i samma motion framhålls att Sverige bör ta vara på potentialen i den svenska skogen för biobaserade insatsvaror.

Enligt kommittémotion 2022/23:2072 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 6 bör skogens bidrag till en växande bioekonomi värnas och stärkas. Enligt motionärerna bygger ett aktivt skogsbruk som är klimatsmart och miljömässigt hållbart samtidigt som det skapar jobb och hållbar tillväxt i hela Sverige vår nya växande bioekonomi.

Även i motion 2022/23:467 av Isak From och Monica Haider (båda S) i denna del framhålls behovet av en växande bioekonomi där det, utöver att skogen fungerar som en kolsänka, även behövs ett brukande av skogen för att bygga mer i trä samt fasa ut plastprodukter och fossil energi.

Incitament för stärkt kolinlagring

Enligt kommittémotion 2022/23:1246 av Kajsa Fredholm m.fl. (V) yrkande 2 bör regeringen ges i uppdrag att utforma förslag på regelverk med ekonomiskt incitament att stärka kolinlagringen vid avverkning och gallring för privata skogsägare. Motionärerna anför att de vill stärka kolinlagringen och den biologiska mångfalden genom att i ökad utsträckning skydda skog och öka arealer med hyggesfritt skogsbruk i stället för kalhyggesbruk. Enligt motionärerna behövs det även ekonomiska incitament för privata skogsägare

att låta skogen bli äldre innan den avverkas och att anpassa gallringar för ökad kolinlagring.

Även i partimotion 2022/23:2110 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 12 framhålls behovet av en ökad kolinlagring. Motionärerna anser att ett ersättningssystem till skogsägare för ökad kolinlagring kombinerat med ökad naturhänsyn bör utredas, som ett utvecklat system för klimatkrediter för kolinlagring.

Landskapsplanering

Enligt kommittémotion 2022/23:1246 av Kajsa Fredholm m.fl. (V) yrkande 3 bör styrmedel och incitament införas för att främja landskapsplanering för skoglig biologisk mångfald och ett varierat skogsbruk för hållbart uttag av biomassa. Motionärerna anför att genom att planera på landskapsnivå, med olika skogsägare, för hur hotade skogsarters livsmöjligheter kan stärkas skapas möjligheter att strategiskt bedöma utrymmet för produktion av biomassa.

Per Bolund m.fl. (MP) anför i partimotion 2022/23:2110 yrkande 17 att det behöver genomföras en systematisk nationell skogsinventering som utgör ett kunskapsstöd till skogsägarna och ett verktyg för landskapsplanering och ekologisk funktionalitet. I yrkande 19 framhålls vikten av att regeringen fördjupar berörda myndigheters arbete med landskapsplanering i samverkan med markägarna, säkrar statens ansvar för ekologisk funktionalitet och verkar för att identifierade områden med värdefull natur skyddas från negativ påverkan.

Kompletterande information

Hållbart brukande av och tillväxt i skogen

Den 18 maj 2018 fattade regeringen beslut om Sveriges första nationella skogsprogram. Visionen för skogsprogrammet är: Skogen, det gröna guldets, ska bidra med jobb och hållbar tillväxt i hela landet samt till utvecklingen av en växande bioekonomi. För att uppnå visionen som syftar till att ännu bättre ta vara på skogens möjligheter har regeringen, i bred dialog, arbetat fram en strategi för Sveriges nationella skogsprogram. Det finns även en tillhörande handlingsplan som presenterar åtgärder inom flera politikområden som stöder arbetet med skogsprogrammets vision och mål. Den 7 juli 2022 presenterade regeringen den uppdaterade handlingsplanen för Sveriges nationella skogsprogram som syftar till att skapa en samlad bild av aktuella åtgärder med sikte mot 2030.

I skogspropositionen (prop. 2021/22:58) bedömde regeringen att en ökad hållbar tillväxt i skogen är viktig för den svenska skogsnäringens framtida konkurrenskraft, för en växande, resurseffektiv och cirkulär bioekonomi samt för klimatpolitiken både genom att den växande skogen utgör en kolsänka och genom att skogsråvaran möjliggör substitution av fossila material. Ökad hållbar tillväxt bidrar därutöver till sysselsättning och tillväxt i hela landet. Vidare bedömde regeringen att klimatanpassning och stärkt biologisk

mångfald i skogen bör vara en integrerad del av ökad hållbar tillväxt. Mot bakgrund av detta ansåg regeringen att ett nationellt mål för ökad hållbar tillväxt skulle tas fram. Riksdagen delade regeringens bedömning i denna del (prop. 2021/22:58, bet. 2021/22:MJU18, rskr. 2021/22:206).

Den 2 juni 2022 fick Skogsstyrelsen i uppdrag att ta fram ett förslag till nationellt mål för ökad hållbar tillväxt i skogen. Enligt uppdraget bör målets fokus ligga på ökad tillväxt i biomassa genom förbättrad skogsskötsel samtidigt som klimatanpassning och den biologiska mångfalden ökar i produktions-skogen. Vidare bör målet utformas så att incitamenten och motivationen för en förbättrad skogsskötsel och ökad hållbar tillväxt i skogen ökar. Uppdraget ska genomföras efter dialog med bl.a. skogsprogrammets programråd, skogsnäringen, forskningen, miljöorganisationer och Naturvårdsverket. Uppdraget ska redovisas senast den 15 december 2023.

I juni 2022 gav regeringen även Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) i uppdrag att genomföra en förstudie om möjligheterna till ökad skoglig tillväxt genom miljöanpassad skogsgödsling. Uppdraget ska bidra till att stärka bioekonomins roll i klimatomställningen.

Den 22 februari 2023 redovisade SLU uppdraget i Slutrapport för regeringsuppdrag för Sveriges lantbruksuniversitet angående förstudie kring miljöanpassad skogsgödsling för ökad skoglig tillväxt (SLU.ua.2022.1.1.1–2974). I rapporten har ett antal kunskapsluckor identifierats. Bland annat behövs bättre verktyg och mer detaljerad kunskap om vilka bestånd som är mest effektiva att gödsla och hur skogsgödsling kan göras mer precis för att minimera negativ miljöpåverkan och maximera nyttan. Vidare anförts i rapporten att andelen kontinuitetsbrukad skog sannolikt kommer att öka, och därför finns det behov av att veta mer om hur sådan skogsskötsel påverkas av kvävegödsling. Rapporten är nu under beredning i Regeringskansliet.

Skogsstyrelsen gör i samarbete med SLU skogliga konsekvensanalyser (SKA). I analyserna utgår myndigheterna från ett antal scenarier där Sveriges skogar nyttjas och sköts på olika sätt och beräknar därefter vilka konsekvenser detta får på 100 års sikt. Den senaste skogliga konsekvensanalysen SKA 22 presenterades i oktober 2022.

I SKA 22 finns sex olika scenarier som utgår från olika sätt att förvalta skogen. Skogsstyrelsen drar ett antal slutsatser utifrån de olika scenarierna, bl.a. att Sveriges skogstillstånd ger möjlighet till flera alternativa handlingsvägar. Det finns utrymme att samtidigt förbättra både produktion och miljö i skogen, men det finns flera målkonflikter som kräver prioritering och medvetna beslut. Vidare bedömer Skogsstyrelsen att efterfrågan av svenskt rundvirke kommer att öka inom överskådlig tid. Balanssituationen med nuvarande förutsättningar visar att det finns en viss potential till ökad hållbar avverkning till 2035. Om man vill möjliggöra en ännu högre potentiell avverkning behöver åtgärder vidtas för ökad skoglig tillväxt på virkesproduktionsmarken. Enligt Skogsstyrelsen kommer klimatförändringarna att bidra till ökad skoglig tillväxt samtidigt som risken för skogsskador bedöms öka. För att minska risken för skogsskador och säkra den

framtida tillväxten och biologiska mångfalden ökar behovet av klimat-anpassning i form av ståndortsanpassad skötsel¹.

Regeringen konstaterar i budgetpropositionen för 2023 (prop. 2022/23:1 utg.omr. 23) att åtgärder krävs för att öka en hållbar tillväxt i skogen. De energi- och klimatpolitiska målen förväntas bidra till en ytterligare ökad efterfrågan på skoglig biomassa. Regeringen bedömer att det genom förbättrad skogsskötsel finns en potential att öka den hållbara tillväxten för att möta den ökade efterfrågan. Vidare bedömer regeringen när det gäller skogens klimatnytta och klimatförändringarnas konsekvens för skogsbruket att ett aktivt skogsbruk med hög tillväxt och användning av produkter från förnybar råvara ger högsta långsiktiga klimatnytta. Samlade insatser för hög tillväxt, god skogshälsa och en växande cirkulär bioekonomi är därför av vikt.

Regeringen framhåller att avvägningen mellan produktion och naturvård, som kommer till uttryck i skogsvårdslagen, skapar en grund för det fortsatta genomförandet av skogspolitiken. Den ger även förutsättningar för skogsägarens fortsatta enskilda ägande och brukande av skogen, och regeringen anser att principen om frihet under ansvar fungerar bra och är viktig att värna. Regeringen anför att det ska tas fram ett nationellt mål för ökad hållbar tillväxt i skogen. Växande, varierade och väl förvaltade skogar i linje med förvaltar-skapsprincipen är av stor vikt för den biologiska mångfalden, och markägarens engagemang och kunnande är avgörande. Regeringen kommer i alla avseenden och sammanhang att värna och verka för ett hållbart svenskt skogsbruk, med omsorg för kommande generationer.

Skogsstyrelsen drev under januari 2017 till december 2019 en samverkansprocess för skogsproduktion, detta enligt den rekommendation som gavs i Skogsstyrelsens och SLU:s gemensamma projekt Adaptiv skogsskötsel och i linje med förslaget i Nationella skogsprogrammets arbetsgrupp 2 om att utreda mål för produktionen (åtgärdsförslag 5.6.4).

Skogsstyrelsens rapport Skogsskötsel med nya möjligheter (rapport 2019/24) är resultatet av samverkansprocessens arbete. I rapporten ges förslag till hur skogen kan skötas för att på ett hållbart sätt ge en hög skogsproduktion och på så sätt bidra till övergången till ett fossilfritt samhälle och en växande bioekonomi. Rapporten beskriver även hur man samtidigt som man vidtar skogsskötselåtgärder kan göra insatser för att nå andra samhällsmål med skogen. I rapporten görs ett försök att bedöma hur förslagen påverkar målen för hållbar utveckling som tagits fram inom Agenda 2030, miljökvalitetsmålen och skogens ekosystemtjänster.

Skogsstyrelsen anför att förslagen i rapporten behöver analyseras särskilt för att ta vara på de möjligheter som finns att öka skogens produktionsförmåga, detta i kombination med olika åtgärder för artbevarande. Vidare anförts att de åtgärdsförslag som vänder sig till skogsägare bygger mycket på frivillighet. Effekterna av de föreslagna åtgärderna beror på i vilken

¹ De skogliga åtgärderna, som exempelvis avverkning och föryngring, anpassas till den aktuella växtplatsens förutsättningar så som klimatförhållanden, markförhållanden och topografi.

utsträckning de kommer att genomföras. För Skogsstyrelsens del är rapporten en grund för fortsatt arbete med rådgivning och information till skogsägare och yrkesverksamma i skogsbruket. Skogsstyrelsen kommer i en ny satsning att skapa förutsättningar för att åtgärderna ska bli verklighet.

När det gäller åtgärder för ökad andel blandskog redovisar Skogsstyrelsen i rapporten Klimatanpassning av skogen och skogsbruket – mål och förslag på åtgärder (rapport 2019/23) mål och förslag som ett första steg mot att i samverkan med sektorn systematiskt och fortlöpande verka för, och följa upp, skogsbrukets klimatanpassning i nutid och inför framtiden. Rapporten är en redovisning av de krav som följer av förordningen (2018:1428) om myndigheters klimatanpassningsarbete. Ett av målen som Skogsstyrelsen lägger fram handlar om att skador ska förebyggas långsiktigt och kostnadseffektivt genom att skogen är ståndortsanpassad, vilket bl.a. handlar om lägsta andel bland- och lövskog, och stormsäker och har hög grad av variation. Under perioden 2020–2024 avser Skogsstyrelsen att särskilt knyta samman klimatanpassning med produktion och hållbar tillväxt i satsningar inom skogsprogrammet och inom ramen för sitt arbete med sektorsdialoger.

Som en del av det nationella skogsprogrammet fick Skogsstyrelsen i juli 2018 i uppdrag att genom rådgivning och kommunikation bidra till ett mer variationsrikt skogsbruk. Skogsstyrelsens insatser skulle bidra till att ge information om och förslag på hur främst yrkesverksamma, exempelvis entreprenörer, och skogsägare kan skapa en ökad variation i skogen när det gäller skogsbrukssätt, metoder och trädslagsval.

I februari 2020 slutrapporterade Skogsstyrelsen uppdraget (Slutrapportering av uppdrag inom ramen för det nationella skogsprogrammet, 2020-02-21) och redovisade att myndigheten genomfört aktiviteter inom ramen för kampanjen Skog med variation. Aktiviteterna riktades i första hand till skogsägare, men även gruppen yrkesverksamma i skogsbruket fanns med som en viktig målgrupp. Eftersom den senare gruppen är viktig för att budskapen i kampanjen ska bli genomförda i praktiken har en särskild satsning på yrkesverksamma gjorts i uppdraget.

Inför 2020 stärkte Miljömålsrådet samarbetet inom sju strategiska områden för att öka takten i miljöarbetet. Våren 2020 startade projektet Ett mer variationsrikt skogsbruk som Skogsstyrelsen, Naturvårdsverket, Riksantikvarieämbetet, länsstyrelserna, skogsbruket och ideella organisationer deltog i. Projektet syftade till att öka intresse för, kunskapen om och engagemanget för ett mer variationsrikt skogsbruk. Det handlade om ökade inslag av lövträd och lövskogar, mer hyggesfria metoder och skapandet av mer natur- och kulturvärden i brukad skog. Med kulturvärden menades i projektet främst kulturarvstjänster i form av kvalitetsvirke för byggnadsvård och material från skogen till slöjd. Projektet avslutades i december 2022 och har bl.a. producerat kunskapssammanställningar som beskriver hur satsningar på mer lövskogar och lövträd, mer hyggesfritt samt mer skapande av natur- och kulturvärden kan bidra till en funktionell grön infrastruktur i skogen. Det har även bidragit

till erfarenhetsutbyte i fält mellan olika skogliga aktörer om åtgärder för variationsrikt skogsbruk på deltagarnas fastigheter.

Skogsbrukets roll i bioekonomin

Regeringen aviserade i klimathandlingsplanen 2019 (prop. 2019/20:65) att Sverige ska ta fram en nationell bioekonomistrategi tillsammans med de gröna näringarna som bidrar till ökad tillgång till biomassa och sysselsättning i hela landet och skapar miljö- och klimatnytta.

Under 2020 och 2021 modererade Regeringskansliet en dialogprocess med intressenter, myndigheter och forskningsaktörer om behovet av en växande bioekonomi och en nationell bioekonomistrategi. Representanter från bl.a. jordbruks-, skogs- och fiskerinäring, forskningsaktörer samt regioner, myndigheter och ett flertal intresseorganisationer deltog.

Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (Formas), Havs- och vattenmyndigheten, Naturvårdsverket, Skogsstyrelsen och SLU fick i regleringsbrevet för 2021 i uppdrag att hjälpa Regeringskansliet i arbetet med den nationella bioekonomistrategin och därtill knutna handlingsplaner.

Den 17 juni 2022 beslutade regeringen att tillsätta en särskild utredare som ska ta fram förslag till en strategi för en hållbar, konkurrenskraftig och växande svensk bioekonomi samt, vid behov, lämna förslag på åtgärder för att främja bioekonomins utveckling (dir. 2022:77). Syftet är att främja hållbar tillväxt, förnyelse och sysselsättning i hela landet, bidra till miljö- och klimatnytta samt att skapa en förstärkt försörjningsförmåga och minskad sårbarhet i samhället, baserat på biomassa från skogsbruks-, jordbruks- och fiskerinäringarna samt restråvaror i livsmedelsförädlingen. Utredningen har antagit namnet Bioekonomiutredningen.

Enligt direktivet ska utredaren bl.a.

- ta fram förslag till en nationell strategi, ett eller flera uppföljningsbara mål och, vid behov, åtgärder för en hållbar, konkurrenskraftig och växande bioekonomi.
- analysera genomförbarheten i och, om utredaren bedömer det lämpligt, föreslå åtgärder som främjar effektiv produktion av flytande biodrivmedel baserat på inhemska råvaror i Sverige, inklusive förslag till långsiktigt produktionsstöd för produktion av flytande hållbara förnybara drivmedel. Negativa effekter på bevarandet av den biologiska mångfalden ska minimeras.

Uppdraget om produktion av biodrivmedel skulle redovisas senast den 31 mars 2023. Uppdraget i övrigt ska redovisas senast den 31 oktober 2023.

Den 29 mars 2023 överlämnade Bioekonomiutredningen delbetänkandet Förnybart i tanken – Ett styrmedelsförslag för en stärkt bioekonomi (SOU 2023:15). I betänkandet redovisas bl.a. förslag till en vision och mål samt förslag till nytt styrmedel. Den vision som föreslås är följande:

År 2045 har Sverige en inhemsk produktion av flytande förnybara drivmedel och mellanprodukter som är minst av samma storleksordning som landets behov. Produktionen sker med en hög andel inhemska råvaror. Den ökade inhemska produktionen av förnybara drivmedel och mellanprodukter har bidragit till hållbar tillväxt, ökad sysselsättning och stärkt försörjningstrygghet av drivmedel i hela landet. Den har även bidragit till nya bioraffinaderier och framställning av andra biobaserade produkter som ersätter fossilbaserade produkter.

Betänkandet bereds nu i Regeringskansliet.

Den 15 december 2022 anförde klimat- och miljöminister Romina Pourmokhtari följande om skogsbrukets roll i klimatomställningen och bioekonomin i sitt svar på skriftligt fråga 2022/23:110 Reduktionsplikten:

Regeringen arbetar även på nationell nivå för att våra gröna näringar ska vara livskraftiga och hållbara, bidra till klimatomställningen samt skapa en förstärkt försörjningsförmåga och minskad sårbarhet i samhället. Svensk skog spelar en stor roll både som kolsänka och genom att biomassan kan användas som förnybara material och produkter för t.ex. produktion av biobränslen. Regeringen bedömer att ett aktivt skogsbruk med hög tillväxt och användning av produkter från förnybar råvara ger högsta långsiktiga klimatnytta. En särskild utredare har därför i uppdrag att fram förslag till en strategi för en hållbar, konkurrenskraftig och växande svensk bioekonomi samt, vid behov, lämna förslag på åtgärder för att främja bioekonomins utveckling (dir 2022:77).

För ytterligare information om hållbar tillväxt i skogen och dess bidrag till bioekonomin och klimatomställningen, se avsnittet *Brukande av skogen*.

Den 20 februari 2023 stod miljö- och jordbruksutskottet värd för den digitala konferensen *Cirkulär bioekonomi – Vägen till ett mer innovativt, resurseffektivt och konkurrenskraftigt Europa*. Konferensen hölls inom ramen för riksdagens del av Sveriges ordförandeskap i EU:s ministerråd – den s.k. parlamentariska dimensionen av ordförandeskapet. Aspekter som diskuterades var bl.a. vilken roll bioekonomin har i genomförandet av den gröna given och vilka nästa steg är för att utveckla den cirkulära bioekonomin i Europa.

Riksdagens tillkännagivanden om bioekonomi

Riksdagen har tillkännagett för regeringen att en nationell bioekonomistrategi bör inrättas för att tillsammans med de gröna näringarna skapa större miljö- och klimatnytta (bet. 2018/19: MJU8, rskr. 2018/19:147). I regeringens skrivelse 2022/23:75 Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2022 redovisas att tillkännagivandet inte är slutbehandlat.

Riksdagen har också tillkännagett för regeringen att den bör se över skogspolitiken i förhållande till hur bioekonomins roll i klimatomställningen kan stärkas (bet. 2021/22: MJU18 punkt 38, rskr. 2021/22:207). I skrivelse 2022/23:75 redovisas att regeringen i juni 2022 gav Skogsstyrelsen i uppdrag att bl.a. ta fram förslag till nationellt mål för ökad hållbar tillväxt i skogen, översyn av reglerna för skogsbruk i granskog på f.d. åkermark och regelförändringar för att minska skadenivåerna på skog från klövvilt. Regeringen gav i juli 2022 också SLU i uppdrag att genomföra en förstudie om miljöanpassad skogsgödsling för ökad skoglig tillväxt. Dessutom

beslutade regeringen den 17 juni 2022 om kommittédirektiven En nationell bioekonomistrategi – ett verktyg för den gröna industriella omställningen (dir. 2022:77). Dessutom redovisas att regeringen har bedrivit påverkansarbete inom EU för att värna det nationella självbestämmandet över skogspolitiken, inklusive frågan om skogsproduktionens roll i klimatomställningen. Beredningen av tillkännagivandet fortsätter i Regeringskansliet.

Incitament för stärkt kolinlagring

Konjunkturinstitutets årliga rapport Miljö, ekonomi och politik 2021 från den 15 december 2021 studerar samspelet mellan skogen, klimatet och politiken. I rapporten förespråkas en klimatpolitik som uppmuntrar till ökat upptag av kol i skogen och att mer av skogens produktion används för långlivade produkter. I rapporten redovisas att mycket av skogs- och klimatdebatten handlar om att bevara skogen så att kol inte frigörs till atmosfären eller att bruka skogen för att kunna ersätta fossilintensiva bränslen och material. Eftersom de klimatmål som satts upp, med skogens mått mätt, ligger relativt nära i tid finns enligt Konjunkturinstitutet fördelar med att uppmuntra att kolet binds i skogen eller i långlivade träprodukter. Enligt Konjunkturinstitutet bör ur ett kostnads-effektivitetsperspektiv en styrning mot skogens koluupptag komma till stånd. En möjlig lösning som förs fram i rapporten är att subventionera skogsägarna för skogens upptag av kol och samtidigt beskatta utsläpp av biogen koldioxid.

Naturvårdsverket har lämnat synpunkter på ett utkast av Konjunkturinstitutets rapport Miljö, ekonomi och politik 2021 – Skogen, klimatet och politiken (2021-12-08, NV 09361 21). Naturvårdsverket anför att det är positivt och viktigt att främja skogen som kolsänka i en integrerad strategi där även andra miljö- och samhällsmål ingår i målbilden. Vidare anför Naturvårdsverket bl.a. att de nationella incitamenten på ett väl avvägt sätt behöver förstärkas för att både bevara och förstärka nettoupptaget i skogen och i LULUCF-sektorn² som helhet.

Den 10 juni 2021 gav regeringen Skogsstyrelsen och Jordbruksverket i uppdrag att strategiskt planera arbetet för ökad kolsänka (N2021/01829). Uppdraget var inriktat på att strategiskt planera arbetet, inklusive att vidareutveckla metoder, för att minska avgången av växthusgaser från jord- och skogsbrukets organogena jordar och öka kolinlagringen i åker- och betesmark, som bidrar till negativa utsläpp av växthusgaser och kan bidra till kompletterande åtgärder i det klimatpolitiska ramverket.

Uppdraget redovisades till regeringen i november 2022. I Skogsstyrelsens rapport av regeringsuppdraget Underlag för strategisk planering för ökad kolsänka (rapport 2022/14) framhålls bl.a. att återvätning av dikade torvmarker, kolinlagring i åker- och betesmark samt beskogning av nedlagd jordbruksmark med rätt åtgärder skulle kunna minska utsläpp och öka koluupptag motsvarande ca 2 miljoner ton koldioxid per år. Rapporten redo-

² Sektorn markanvändning, förändrad markanvändning och skogsbruk.

visar potentialen hos ett antal olika åtgärder för att öka koluttag i jordbruksmark och minska utsläpp på torvmarker. Rapporten tar också upp metodutveckling för olika åtgärder samt utvärdering och dokumentation av effekter av åtgärderna. Rapporten är nu under beredning i Regeringskansliet.

I budgetpropositionen för 2023 (prop. 2022/23:1 utg.omr. 20) anför regeringen att våtmarker har betydelse för arbetet med klimatet, biologisk mångfald, övergödning och landskapets motståndskraft. Regeringen vill utveckla arbetet på området och föreslår därför en satsning på 200 miljoner kronor på en återvätning av dikade torvmarker. Riksdagen ställde sig bakom regeringens förslag (bet. 2022/23: MJU1, rskr. 2022/23:97).

I Skogsstyrelsens och SLU:s skogliga konsekvensanalys från oktober 2022 redovisas att alla scenarier de analyserat ger ökat kolförråd och skogen utgör en avtagande kolsänka sett till hela skogsmarken under hela den simulerade 100-årsperioden. I analysen redovisas att tidsperspektivet är avgörande. Större avsättningar ger hög kolinlagring på kort sikt, men i scenariot Dagens skogsbruk där inte all tillgänglig tillväxt avverkas ger större kolinlagring på längre sikt.

Naturvårdsverket har finansierat en studie för att studera möjliga styrmedel för att ge incitament för åtgärder i skogen som leder till ökad kolinlagring framför allt i levande träd. Resultatet presenteras i rapporten Styrmedel för att öka kolsänkor i skogssektorn (rapport 7037, mars 2022). I rapporten redovisas att för att åtgärder för ökad kolsänka i skogen ska komma till stånd krävs incitament för aktörerna på marknaden, framför allt skogsägare, som leder till att de väljer att bruka sin skog på ett alternativt sätt. I dag saknas till stor del direkta incitament att binda in mer koldioxid i skogen. Det leder till att de flesta skogsägare inte prioriterar skogsbrukets effekter på kolförråden i skogen. Rapporten analyserar och jämför direkta stöd, omvända auktioner och utsläppshandel som styrmedel och landar i att omvända auktioner kan vara det bästa alternativet på lite längre sikt.

Resultatet av rapporten utgör ett underlag till Naturvårdsverkets styrmedelsrekommendationer som görs på regelbunden basis till Regeringskansliet.

När det gäller incitament att främja den biologiska mångfalden i skogen och kolförrådet anförde klimat- och miljöminister Romina Pourmohktari den 10 februari 2023 följande vid debatten om interpellation 2022/23:159:

När det gäller vår skogspolitik arbetar vi utifrån förvaltarskapstanken och strävar efter att hitta de mest kostnadseffektiva åtgärderna. Det är i varje fall för regeringen, fru talman, av största vikt att vi inte skadar våra näringar och vår landsbygd. Vi ska på klokast möjliga sätt i dialog och i samarbete integrera miljöfrågan och värnandet av våra skogar. Tillsammans med aktiva och engagerade skogsägare och jordbrukare kan vi stärka landets ekosystem. Det är vad vi menar när vi lyfter upp vikten av att stärka äganderätten.

Frivillighet som grund för skydd av värdefull natur ger ett starkt samarbete och till följd en ökad legitimitet som förbättrar möjligheten att nå goda resultat. Det är viktigt att markägare får ekonomisk kompensation, och det var positivt med den satsning som tidigare regeringar har gjort på

just denna budgetpost, som gick ut 2022, vilket Andrea Andersson Tay säkert är väl medveten om. Det är därför det ser ut som en kraftig minskning. Men vi kommer att på många olika sätt bidra med även nationella metoder för att värna våra skogar.

I Naturvårdsverkets rapport Fördjupad utvärdering av Sveriges miljömål 2023 (rapport 7088, januari 2023) redovisas att det råder en obalans mellan det skogspolitiska miljömålet och det skogspolitiska produktionsmålet, i och med att det bara existerar företagsekonomiska incitament för det ena målet. En åtgärd som föreslås är nya marknader för biologisk mångfald via fler affärsmodeller för skogsägare. Förslagen ska ge ökad valfrihet genom fler företagsekonomiskt intressanta skötsel- och förvaltningsinriktningar och på så vis göra det lönsamt för skogsägare att bevara och utveckla naturvärden. Att bevara och utveckla biologisk mångfald ska kunna vara en lönsam affärsmodell för markägare på motsvarande sätt som ett virkesproduktionsinriktat brukande är i dag. I rapporten framhålls att Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket i de pågående regeringsuppdragen om skog med fokus på styrmedel kommer att ta fram förslag både på utvecklade former för skydd av skog med höga naturvärden och på incitament för hållbart brukande av skog.

I rapporten Underlag till den fördjupade utvärderingen av Sveriges miljömål 2023 – Förslag till regeringen (rapport 7091, januari 2023) föreslås att regeringen ger Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen i uppdrag att i samverkan med andra berörda myndigheter som Tillväxtverket att utreda och föreslå styrmedel och åtgärder som skapar incitament för ett ökat bevarande av skogar med höga naturvärden och biologisk mångfald. Förslagen ska syfta till att synliggöra och inkorporera skogar med höga naturvärden och biologisk mångfald i marknadsekonomi, på samma sätt som skogsprodukter, i syfte att skapa en mer samhällsekonomiskt optimal produktion av biologisk mångfald.

Landskapsplanering

Samtliga länsstyrelser har på uppdrag av regeringen tagit fram regionala handlingsplaner för grön infrastruktur. De har tagits fram i dialog och samverkan med flera berörda aktörer. Nu genomförs många av de åtgärder som tagits fram i handlingsplanerna i samverkan med många olika aktörer. Handlingsplanerna ska kunna användas som kunskaps-, planerings- och prioriteringsunderlag i olika samhällsprocesser för att kunna planera för hela landskapet. Deras användning bidrar till att främja och samordna uppföljning och analys av miljötillstånd och miljömål. Användningen kan sammanfattas i följande tre huvudsyften:

- underlag för landskapsplanering i brukande och hållbar förvaltning av mark och vatten, och kunskapsunderlag för samråd och samverkan mellan olika aktörer
- ramverk för landskapsplanering av offentliga naturvårdsinsatser
- underlag för fysisk planering och prövning.

Handlingsplanerna för grön infrastruktur innebär inte nya regler eller ny lagstiftning och påverkar inte markägares grundläggande rättigheter och skyldigheter utan ger stöd och underlag för att göra det lättare att genomföra rätt åtgärd på rätt plats i landskapet.

Naturvårdsverket har finansierat ett forskningsprojekt, genom miljöforskningsanslaget, om landskapsplanering för att främja biologisk mångfald och ett varierat skogsbruk. Miljöforskningsanslaget är en satsning från Naturvårdsverket för att ta in ny kunskap i miljöarbetet. Resultaten blir ett stöd i arbetet för att nå miljömålen.

I rapporten Landskapsplanering av skog – för biologisk mångfald och ett varierat skogsbruk (rapport 6909, december 2019) redovisas att projektet har utrett ekologiska och rättsliga förutsättningar för fysisk planering av skogliga landskap. Det omfattar bl.a. starkare skydd för biologisk mångfald i vissa områden samt möjlighet till intensivt skogsbruk i områden där det saknas betydande naturvärden. Forskningsprojektet har undersökt hur en strategisk plan på landskapsnivå skulle kunna utformas samt vilka implikationer en sådan planering kan ha. Dessutom har en modell tagits fram för hur kostnaderna för att bevara biologisk mångfald kan fördelas mer jämnt mellan markägarna. Ett sätt att rättvist fördela kostnader för naturvårdssatsningar är att införa ett ekonomiskt system där en avgift tas ut och sedan tillförs en fond, för att sedan återföras till de markägare som drabbas ekonomiskt av landskapsplanen. Det finns ett antal rättsliga och organisatoriska aspekter att beakta vid utformning och genomförande av en landskapsplan, såsom hur bindande den bör vara, hur många nivåer den ska ha samt hur den ska få genomslag i enskilda fall.

Den 9 juni 2022 gav regeringen Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen i uppdrag att utveckla digitala geografiska kunskapsunderlag om natur- och kulturmiljövärden i skog som komplement till fältinventeringar (2022-06-09 N2022/01391). Kunskapsunderlagen bör identifiera objektiva förhållanden i naturen, inklusive kulturmiljöer, som kan vara av betydelse för skogsbrukets planering, arbetet med biologisk mångfald och nationella klimat- och miljömål. Underlagen ska kunna användas som stöd för markägare och myndigheter inför en fördjupad bedömning av skogens natur- och kulturmiljövärden, men även för andra ändamål. Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen ska senast den 30 juni 2023 lämna en gemensam delredovisning av uppdraget till Regeringskansliet. Uppdraget ska slutredovisas senast den 30 juni 2027.

Enligt information från Skogsstyrelsen arbetar projektet fram till delredovisningen i juni 2023 mot följande mål:

- att ta fram behovsbilden för den långsiktiga utvecklingen utifrån grundläggande krav som behövs för planering i skogen, arbetet med biologisk mångfald och kulturmiljövård samt nationella klimat- och miljömål
- att testa metoder på dataunderlag för att se hur väl tillgängliga data presterar i framtagning av nya kunskapsunderlag om skogens natur- och kulturmiljövärden

- att utifrån behovsbilden ta fram en skalbar plan för utveckling som beaktar bl.a. prioritering, metoder för kompletterande datainsamling samt tillgänggörande.

Regeringen anför i budgetpropositionen för 2023 (prop. 2022/23:1 utg.omr. 20) att arbetet med att öka takten i genomförandet av åtgärder för grön infrastruktur fortsatte under 2021. Behovet av vägledning och kunskaps-spridning är fortfarande stort och i de regionala handlingsplanerna för grön infrastruktur kvarstår arbete med att även inkludera ekosystemtjänster. Vidare redovisas att kunskapen om var i landskapet det finns höga skogliga naturvärden fortfarande är bristfällig.

Utskottets ställningstagande

Hållbart brukande av och tillväxt i skogen

Utskottet anser i likhet med regeringen att det krävs åtgärder för en ökad hållbar tillväxt i skogen. I och med övergången till en mer cirkulär och biobaserad ekonomi i enlighet med beslutade klimatmål kommer efterfrågan på skoglig biomassa att öka. Det är därför välkommet att Skogsstyrelsen i enlighet med skogspropositionen ska ta fram ett förslag till nationellt mål för ökad hållbar tillväxt i skogen. Utskottet noterar att målets fokus bör ligga på ökad tillväxt i biomassa genom förbättrad skogsskötsel samtidigt som klimat-anpassning och den biologiska mångfalden ökar i produktions-skogen.

Vidare noterar utskottet Skogsstyrelsens rapport om skogsskötsel som innehåller förslag till hur skogen kan skötas för att på ett hållbart sätt ge en hög skogsproduktion samtidigt som man även kan nå andra samhällsmål med skogen. Skogsstyrelsen anger att den genom rådgivning, information och andra satsningar kommer att skapa förutsättningar för att genomföra åtgärderna i rapporten. Utskottet anser att det nationella skogsprogrammet är en viktig del i arbetet med att främja en växande skogsnäring och ett hållbart skogsbruk.

I sammanhanget vill utskottet framhålla att den svenska skogspolitiken bygger på de jämställda målen om produktion och miljö. Utskottet anser att principen om frihet under ansvar och skogsbrukets sektorsansvar är grundläggande för den svenska skogspolitiken, och utskottet delar regeringens bedömning att denna princip är viktig att värna. Utskottet vill särskilt framhålla vikten av den enskildes äganderätt till sin skog samtidigt som denne har ett betydelsefullt ansvar för att förvalta skogsresursen på ett långsiktigt hållbart sätt i enlighet med ekosystemansatsen.

I avvaktan på det arbete som pågår med att öka den hållbara tillväxten i skogen lämnar utskottet motionerna 2022/23:444 (M), 2022/23:854 (C) yrkande 19, 2022/23:972 (SD) yrkandena 1 och 13, 2022/23:1222 (SD), 2022/23:1672 (C) yrkande 8, 2022/23:1902 (M) och 2022/23:2000 (M) utan åtgärd.

När det handlar om åtgärder för att stimulera en ökad andel blandskog noterar utskottet att Skogsstyrelsen i sitt arbete med klimatanpassning har lagt fram ett mål om att skador ska förebyggas långsiktigt och kostnadseffektivt genom att skogen t.ex. är ståndortsanpassad, vilket bl.a. handlar om lägsta andel bland- och lövskog. Även inom ramen för det nationella skogsprogrammet arbetar Skogsstyrelsen med insatser för att bidra till ett mer variationsrikt skogsbruk. Mot bakgrund av dessa pågående insatser för ett mer variationsrikt skogsbruk anser utskottet att det för närvarande inte är nödvändigt med en översyn av skogsvårdslagstiftningen i detta syfte. Utskottet lämnar därmed motion 2022/23:1246 (V) yrkande 22 utan åtgärd.

Skogsbrukets roll i bioekonomin

Inledningsvis vill utskottet framhålla de tillkännagivanden som riksdagen riktat till regeringen om en nationell bioekonomistategi och en översyn av skogspolitiken i relation till bioekonomins roll i klimatomställningen. Övergången till en mer cirkulär och biobaserad ekonomi kommer att kraftigt öka efterfrågan på svensk biomassa, och det behövs bättre förutsättningar och långsiktiga spelregler för branschen. Vidare spelar skogen och omställningen till en cirkulär bioekonomi en viktig roll för att vi ska nå våra klimatmål, både på EU-nivå och på nationell nivå.

Utskottet konstaterar att en utredare har fått i uppdrag att ta fram förslag till en strategi för en hållbar, konkurrenskraftig och växande svensk bioekonomi samt vid behov ta fram förslag till åtgärder för att främja bioekonomins utveckling. Utskottet ser fram emot att få ta del av utredningens förslag framöver. Utskottet anser i likhet med regeringen att ett aktivt hållbart skogsbruk med hög tillväxt och med användning av produkter från förnybara råvaror ger högsta långsiktiga klimatnytta. Det är därför positivt att Skogsstyrelsen fått flera uppdrag som syftar till en ökad hållbar tillväxt i skogen.

Mot bakgrund av det anförda och i avvaktan på utfallet av pågående arbete för en nationell bioekonomistategi och åtgärder för en ökad tillväxt i skogen anser utskottet att motionerna 2022/23:467 (S) i denna del, 2022/23:854 (C) yrkande 29, 2022/23:907 (C) yrkandena 11 och 12, 2022/23:2072 (S) yrkande 6 och 2022/23:2190 (C) yrkandena 172 och 173 kan lämnas utan åtgärd.

Incitament för stärkt kolinlagring

Utskottet konstaterar att Skogsstyrelsen och Jordbruksverket redovisat ett regeringsuppdrag om att strategiskt planera arbetet för ökad kolsänka där bl.a. återvätning av dikade torvmarker framhålls som en åtgärd för att minska utsläpp och öka koluptionen. Utskottet noterar att rapporten nu är under beredning i Regeringskansliet.

Vidare noterar utskottet Naturvårdsverkets rapport om styrmedel för att öka kolsänkor i skogssektorn och dess slutsats att det krävs incitament för aktörerna på marknaden att binda in mer koldioxid i skogen. Detta lyfts även

fram i den fördjupade utvärderingen av miljömålen 2023 där myndigheterna bl.a. framhåller att förslag på incitament för hållbart brukande av skog kommer att ingå i redovisningen av de pågående regeringsuppdragen om skog. I utvärderingen finns även förslag om att regeringen ska utreda och föreslå styrmedel och åtgärder som skapar incitament för ett ökat bevarande av skogar med höga naturvärden och biologisk mångfald.

I avvaktan på utfallet av pågående arbete anser utskottet att motionerna 2022/23:1246 (V) yrkande 2 och 2022/23:2110 (MP) yrkande 12 kan lämnas utan åtgärd.

Landskapsplanering

Samtliga länsstyrelser har på uppdrag av regeringen tagit fram regionala handlingsplaner för grön infrastruktur. Utskottet noterar att handlingsplanerna ska kunna användas i olika processer för att planera för landskapet och för att lättare kunna genomföra rätt åtgärd på rätt plats i landskapet. Utskottet konstaterar att det fortfarande finns behov av att bl.a. inkludera ekosystemtjänster i handlingsplanerna. Vidare noterar utskottet att Naturvårdsverket finansierat ett forskningsprojekt om landskapsplanering för att främja biologisk mångfald och ett varierat skogsbruk. Forskningsinsatser som dessa är viktiga stöd i arbetet för att nå miljömålen och bör enligt utskottets mening stödjas även fortsättningsvis.

När det gäller kunskapsstöd noterar utskottet att arbete pågår med att utveckla digitala geografiska kunskapsunderlag om natur- och kulturmiljövärden i skog som bl.a. ska fungera som stöd till markägare och myndigheter vid bedömning av skogens värden. Utskottet vill framhålla att markägare redan i dag har god kunskap om sin skog, men kunskapsunderlag om naturvärden kan samtidigt vara till nytta för både markägare och myndigheter.

Mot denna bakgrund anser utskottet att motionerna 2022/23:1246 (MP) yrkande 3 och 2022/23:2110 (MP) yrkandena 17 och 19 kan lämnas utan åtgärd.

Formellt skydd av skog

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om förutsättningar för skydd av skog, olika former för skydd av skog, undantag av skog från brukande och frivilliga avsättningar.

Jämför reservation 10 (SD), 11 (C), 12 (V), 13 (C), 14 (MP), 15 (SD), 16 (V) och 17 (MP).

Motionerna

Förutsättningar för skydd av skog

Enligt kommittémotion 2022/23:854 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 4 ska frivilligt formellt skydd vara det huvudsakliga arbetssättet för formellt skydd av skog. Motionärerna anser att det bidrar till ett ökat intresse av att bevara naturvärden hos markägarna och ökar deras incitament att låta naturvärdena utvecklas över tid. Berörda myndigheter bör också utveckla arbetssätt och dialog för att öka markägarnas intresse av att delta i myndigheternas naturvårdsarbete (yrkande 5). För att åstadkomma en ökad uppslutning för formella avsättningar av skog ska initiativ till formellt skydd av skog i första hand tas av markägare (yrkande 6).

I kommittémotion 2022/23:972 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 30 framhålls att andelen skyddad mark av olika naturtyper ska anpassas efter naturtypens totala areal och förekomst av akut hotade arter. Enligt yrkande 31 i samma motion behöver mer fokus läggas på bevarande och skötsel av vissa ovanliga naturtyper där den biologiska mångfalden ofta är hög och där allvarligt hotade arter ofta återfinns. Enligt yrkande 32 ska regeringen arbeta för att åtgärder för naturskydd från statens och myndigheters sida i första hand fokuseras på marker med konstaterad förekomst av de allra mest sällsynta arterna. Motionärerna anser att arbetet med frivilliga naturvårdsavtal med skogsägarna ska prioriteras framför att bilda skyddade områden där skogsbruk helt hindras och att markägare som utför naturvårdande skogsskötsel efter avtal med myndighet ska få skälig inkomst för detta (yrkande 40).

Martin Kinnunen m.fl. (SD) framhåller i kommittémotion 2022/23:977 yrkande 19 att andra metoder än totalt skydd alltid bör övervägas innan beslut tas om formellt skydd av privat mark. Vidare anför motionärerna att beslut om undantag av privat mark från brukande ska fattas endast efter samråd med ägaren och efter att andra alternativ prövats (yrkande 26).

Olika former för skydd av skog

Enligt kommittémotion 2022/23:854 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 7 behöver det utvecklas nya ersättningsformer och incitamentsskapande åtgärder för naturvård. Enligt motionärerna finns det en stor potential i

möjligheterna att kombinera naturvård med brukande. Motionärerna anser även att formerna för ersättning behöver ses över, bl.a. hur Sverige i likhet med våra nordiska grannländer kan göra beskattningen av ersättning vid formellt skydd mer gynnsam såväl ekonomiskt som administrativt. Enligt yrkande 8 ska det införas s.k. väntansavtal som löper under en områdesskyddsprocess. Innehav av befintliga eller potentiella naturvårdskvaliteter ska i ökad utsträckning betraktas som en företagsekonomisk tillgång. I den utsträckning det är möjligt anser motionärerna att myndigheterna även bör sträva efter att det ska vara möjligt för den skogsägare som är beredd att avsätta sin mark att välja mellan engångsersättning eller att genomföra ett markbyte (yrkande 12).

I kommittémotion 2022/23:1246 av Kajsa Fredholm m.fl. (V) yrkande 21 framhålls att regeringen bör tillsätta en utredning för att se över förutsättningar för en naturvårdsavgift inom skogsnäringen som ska bidra till stärkt finansiering av ökat skogsskydd och därmed även stärka förutsättningarna för att ge fler skogsägare ersättning vid intrång.

Per Bolund m.fl. (MP) anför i partimotion 2022/23:2110 yrkande 16 att en avverkningsavgift eller ett bonus malus-system för skogsbruk behöver utredas och införas för att stödja arbetet med åtgärder för ekosystemtjänster, ökad naturhänsyn och andra miljöåtgärder i skogsbruket.

Undantag av skog från brukande

I kommittémotion 2022/23:972 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 4 anförts att enskilt ägd skogsmark inte ska få köpas eller på annat sätt överföras till bolagsägd skog vare sig genom vanlig försäljning eller som kompensation för arealer avsatta för skyddsändamål. Vidare ska enskilt ägd skogsmark inte få köpas eller på annat sätt överföras till statlig ägo för naturskydd utan att motsvarande skog i samma eller närliggande kommun överförs från naturskydd till enskilt ägd produktionsskog (yrkande 5). Enligt motionärerna utgör den enskilt ägda skogen grunden för det svenska skogsbruket och har mycket stor betydelse för sysselsättning och boende på landsbygden. Motionärerna anser vidare att skog som är undantagen från brukande genom myndighetsbeslut ska i första hand vara skog på redan tidigare statligt ägd mark (yrkande 6). Även i kommittémotion 2022/23:977 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 2 framhålls att allmänt ägd mark i första hand ska nyttjas för offentliga syften, såsom naturskydd av olika slag.

Enligt yrkande 7 i kommittémotion 2022/23:972 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) ska totalarealen enskilt ägd skog som är undantagen från skogsbruk inte öka ytterligare utan att man kompenserar eventuellt ytterligare undantagande från skogsbruk med att ta i bruk tidigare undantagen skog. I den mån specifika områden behöver undantas från skogsbruk bör detta motiveras med att akut hotade arter behöver detta skydd. I sådant fall ska motsvarande areal tidigare skyddad skog som bedöms bidra mindre till artskyddet återföras till produktion.

I yrkande 9 framhålls att statens skogar som är undantagna från skogsbruk till sin majoritet ska vara de som redan ägs av Naturvårdsverket och Fortifikationsverket. I yrkande 28 framhålls att skogspolitiken gentemot statligt ägda skogar respektive privatägda skogar behöver åtskiljas tydligare. På privatägd mark måste markägarens ägande- och brukanderätt respekteras i högre grad än vad som varit fallet under senare årtionden, och åtgärder som är tillåtna enligt skogsvårdslagen ska endast begränsas i undantagsfall.

Frivilliga avsättningar

Enligt kommittémotion 2022/23:1246 av Kajsa Fredholm m.fl. (V) yrkande 15 ska frivilliga avsättningar vara långsiktiga och dokumenteras och kvalitets-säkras ur naturvårdessynpunkt för att ingå i det nationella miljö kvalitetsmålet Levande skogar.

Även i partimotion 2022/23:2110 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 9 framhålls vikten av att i dialog med skogsnäringen utveckla former för att säkerställa långsiktighet och transparens i skogsnäringens egenfinansierade, frivilliga avsättningar.

Kompletterande uppgifter

Förutsättningar för skydd av skog

I skogspropositionen (prop. 2021/22:58) bedömde regeringen att äganderätten bör stärkas vid formellt skydd av skog genom att frivilligt formellt skydd bör vara en grundläggande utgångspunkt och ett huvudsakligt arbetssätt för myndigheterna. Regeringen ansåg att markägare enklare bör kunna ta initiativ till formellt skydd. När det ska fattas beslut om att inrätta formellt skydd av skog borde det enligt regeringen vara mer restriktivt än i dag med avsteg från frivillighet, när så är befogat, exempelvis om det specifika området bör bevaras till följd av internationella åtaganden eller för andra särskilt angelägna allmänna intressen.

För att uppnå detta ansåg regeringen att det borde bli enklare för markägare att ta initiativ till formellt skydd genom att arbetssätten vid formellt skydd utvecklas med frivillighet som grund. Regeringen bedömde att arbetsformer där markägarna i första hand föreslår områden för formellt skydd (naturreservat, biotopskyddsområde eller naturvårdsavtal) bör utvecklas och att myndigheterna ska sträva efter att vara lyhörda gentemot markägaren om vilken skyddsform som ska väljas. Det borde också bli enklare för markägare att välja mellan olika skyddsformer, vilket förutsätter ett tätt samarbete mellan myndigheterna och en hög grad av transparens gentemot markägare. Myndigheterna borde därför kunna föreslå olika typer av områdesskydd för skogsägare och i dialog med skogsägaren komma fram till vilken typ av områdesskydd som är lämpligt. Egna initiativ till formellt skydd borde enklare kunna tas av markägare och när så är möjligt prioriteras av myndigheterna såvida marken håller de naturvärden som efterfrågas.

Riksdagen delade regeringens bedömningar i dessa delar (bet. 2021/22: MJU18, rskr. 2021/22:206).

Regeringen aviserade även i propositionen ett uppdrag till berörda myndigheter att se över den nationella strategin för formellt skydd av skog med utgångspunkt i regeringens bedömning i den aktuella propositionen och särskilt lyfta in hur äganderättsperspektivet ska stärkas, hur de nya skyddsformerna ska användas och hur frivillighet som grund ska tillämpas samtidigt som skogar med höga skyddsvärden skyddas.

I enlighet med vad som aviserades i skogspropositionen gav regeringen den 9 juni 2022 Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen i uppdrag att se över den nationella strategin för formellt skydd av skog. I uppdraget betonar regeringen att frivilligt formellt skydd bör vara en grundläggande utgångspunkt och ett grundläggande arbetssätt för myndigheterna. En tydlig ambition är att skyddsvärda skogar inte ska avverkas utan bevaras, antingen genom formellt skydd eller genom frivilliga avsättningar. Enligt uppdraget ska speciell hänsyn tas till hur

- äganderättsperspektivet ska stärkas
- nya skyddsformer kan användas
- frivillighet som grund ska tillämpas samtidigt som skogar med höga naturvärden skyddas.

I uppdraget ingår även att inkludera de fjällnära skogarna. Översynen kommer att resultera i att Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen beslutar om en reviderad strategi. Det ingår också i uppdraget att göra en utvärdering av det utvecklade arbetssättet för formellt skydd av skog. Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen ska senast den 31 mars 2025 lämna en utvärdering av det nya arbetssättet till Regeringskansliet för att visa i vilken mån det bidragit till att nå de skogs- och miljöpolitiska målen samt till en stärkt äganderätt. Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen ska i sina respektive årsredovisningar redovisa hur arbetet i enlighet med uppdraget fortskrider.

Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen beslutade den 2 februari 2023 om riktlinjer i väntan på den reviderade nationella strategin för formellt skydd av skog. Syftet är främst att ge vägledning i hur skogspropositionens inriktning om frivillighet som grund för formellt skydd av skog bör tillämpas i nya och pågående ärenden, detta eftersom det är angeläget att arbetet med områdesskydd bedrivs så likartat som möjligt, även innan den reviderade strategin är på plats.

I de reviderade riktlinjerna anförs bl.a. att en målsättning med ett utvecklat arbetssätt är att markägare i betydligt större utsträckning tar initiativ till formellt skydd för att bevara områden med höga naturvärden. För att markägarna ska ta initiativ till formellt skydd av områden med höga naturvärden är det viktigt att det finns lättillgänglig information om vad ett formellt skydd innebär för en markägare, inklusive ekonomiska aspekter, vilka olika skyddsformer som finns och hur det går till att bilda ett formellt skyddat område. Det behöver också vara lätt att hitta information om hur en markägare

kan lämna en intresseanmälan för formellt skydd. Det framhålls också i de reviderade riktlinjerna att länsstyrelserna i högre grad än i dag behöver fatta beslut om att bilda formellt skydd i takt med att överenskommelser om intrångsersättning träffas.

Arbetet med att ta fram ett utvecklat arbetssätt för frivilligt formellt skydd genomförs under 2023 i dialog med markägarorganisationer, ideell naturvård, stora skogsbolag och myndigheter på regional och nationell nivå. Parallellt med dialoggruppens arbete för Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen dialog med berörda myndigheter om ett utvecklat arbetssätt för frivilligt formellt skydd och andra delar av strategin. Ambitionen är att senast 2024 ha utvecklat arbetssättet för formellt skydd av skog.

Regeringen redovisar i budgetpropositionen för 2023 (prop. 2022/23:1 utg.omr. 20) att arbetet med att genomföra den reform som aviserades i skogspropositionen (prop. 2021/22:58) fortsätter, dvs. att äganderätten bör stärkas vid formellt skydd av skog genom att frivillighet ska vara en grundläggande utgångspunkt och ett huvudsakligt arbetssätt för myndigheterna. Eventuella undantag ska göras restriktivt när så är befogat. En viktig del i frågan om stärkt äganderätt är att markägare ska få ekonomisk kompensation för inskränkningar i ägande- och brukanderätten i den utsträckning som de har rätt till.

När det gäller val av områden att skydda innehåller den nuvarande nationella strategin för formellt skydd av skog (reviderad version 2017) en prioriteringsmodell för val av områden som ska skyddas formellt. Prioriteringsmodellen bygger på en värdering av objektets kvaliteter när det gäller skogsbiologiska värden och andra värden. En poängsättning görs av objektets naturvärden på beståndsnivå, dess långsiktiga ekologiska funktionalitet och innehållet av nationellt prioriterade skogstyper. Den nationella strategins inriktning är att, utifrån tillgängliga biologiska kunskaper och kunskaper om var värdekärnor finns, åstadkomma ett kostnadseffektivt formellt skydd för de mest skyddsvärda skogarna och de tätortsnära skogsbiologiska värdekärnorna.

Av strategin framgår att naturreservat på skogsmark normalt ska användas för större värdekärnor eller koncentrationer av mindre eller större värdekärnor, sammansatta områden med flera olika värdefulla naturmiljöer, t.ex. skogliga värdekärnor vid vattenmiljöer, myrar eller odlingsmark, större områden med sådant skötselbehov att en skötselplan krävs, större områden där skyddszoner krävs för att långsiktigt bevara naturvärdena och områden där en viss mängd utvecklingsmark bör inkluderas för att bevara naturvärdena på längre sikt.

Biotopskydd ska användas för områden som normalt inte överstiger 20 hektar och som uppfyller biotopskyddskriterierna och för områden som inte kräver skötselplan för förvaltningen. Markägaren får ersättning för det intrång i brukandet som beslutet medför. Staten ersätter med ett belopp som motsvarar fastighetens minskade marknadsvärde med ett tillägg på 25 procent.

Naturvårdsavtal kan användas för områden där markägaren är villig att ta en större del av naturvårdsansvaret själv, områden där även skyddszoner krävs

för att bevara naturvärdena, områden där även en viss mängd utvecklingsmark är lämplig att inkludera för att utveckla naturvärdena, områden med höga sociala värden inom framför allt privatskogsbruket, områden med förekomst av arter som omfattas av åtgärdsprogram och områden med skötselbehov där markägaren har möjlighet att göra egna insatser. Naturvårdsavtal används också för att under begränsad tid och mot ersättning skydda områden med värdefull skog men där exakt omfattning och skyddsform behöver utredas närmare. Alla avtal förutsätter att markägaren är intresserad av att ingå ett avtal med staten med en begränsad ekonomisk ersättning. Ersättningen för ett naturvårdsavtal varierar beroende på hur lång tid det gäller. Tiden kan variera mellan 1 och 50 år. För ett 50-årigt avtal får man t.ex. 60 procent av områdets s.k. rotnetto i ersättning.

Frivilliga avsättningar är särskilt lämpliga och önskvärda för värdekärnor där markägaren är villig att ta hela naturvårdsansvaret själv och för värdekärnor som inte kan prioriteras för formellt skydd men som stöder en grön infrastruktur.

Olika former för skydd av skog

Som redovisas ovan arbetar Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket i enlighet med skogsproposition (prop. 2021/22:58) med att se över hur nya skyddsformer kan utvecklas. Regeringen gav även den 2 juni 2022 i enlighet med skogspropositionen Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket i uppdrag att utreda och lämna förslag på ändringar av den formella skyddsformen biotopskyddsområde. Syftet är att göra den mer flexibel, ändamålsenlig och attraktiv. Myndigheterna ska även utreda möjligheten att erbjuda markägare tidsbegränsade biotopskyddsområden som ett alternativ till ordinarie biotopskydd eller andra skyddsformer. I uppdraget ingår även att utreda mer flexibla skydds- och ersättningsformer särskilt anpassade för det fjällnära området som kan vara attraktiva för markägare, exempelvis större biotopskyddsområden eller avtal för anpassat brukande. Uppdraget ska redovisas senast den 15 juni 2023.

När det gäller former för ersättningar bedömde regeringen i skogspropositionen att det bör utredas om intrångsersättning eller löseskilling för naturvårdande ändamål på ett ändamålsenligt sätt kan beskattas inom ramen för systemet med ersättningsfond. Vidare bör det göras en översyn av reglerna om ersättning för naturvårdsavtal i syfte att möjliggöra periodisering genom insättning på skogskonto eller liknande. Regeringen ansåg att för att öka incitamenten för formell naturvårdsavsättning bör skattereglerna för ersättningen göras mer gynnsamma. Riksdagen delade regeringens bedömning i denna del (bet. 2021/22:MJU18, rskr. 2021/22:206).

I enlighet med vad som aviserades i skogspropositionen gav regeringen den 9 juni 2022 Skatteverket i uppdrag att analysera och lämna förslag på hur skattereglerna kan göras mer gynnsamma för att öka incitamenten för formell

naturvårdsavsättning, samtidigt som bl.a. risken för skatteundandragande och den administrativa bördan ska beaktas (Fi2022/01887). Uppdraget avser

- hur intrångsersättning eller löseskilling som ges för naturvårdande ändamål på ett mer ändamålsenligt sätt kan beskattas inom ramen för systemet med ersättningsfond
- hur ersättningen från naturvårdsavtal ska kunna periodiseras i syfte att uppnå en mer skatterettsligt neutral beskattning, exempelvis genom insättning på skogskonto eller liknande.

Skatteverket ska senast den 31 augusti 2023 lämna en redovisning av uppdraget till Regeringskansliet.

När det gäller områdesskyddsprocessen bedömde regeringen i skogspropositionen att berörda myndigheter bör ges i uppdrag att utforma riktlinjer för en enhetlig, effektiv och standardiserad tillämpning av naturvårdsavtal som löper under en områdesskyddsprocess (s.k. väntansavtal) där särskild hänsyn tas till markägarens situation. Regeringen redovisade att väntansavtal redan i dag används av länsstyrelserna under den tid som en områdesskyddsprocess pågår och innan beslut om områdesskydd fattas. Syftet är att kompensera markägaren för den ekonomiska förlust som markägaren gör om processen med att bilda naturreservat drar ut på tiden. Regeringen bedömde att sådana avtal bör kunna tillämpas på ett enhetligt, effektivt och standardiserat sätt, särskilt i de fall ett större område ska skyddas och det är många markägare involverade. Det är ett ömsesidigt intresse för staten och markägare att processen med att bilda områdesskydd inte drar ut på tiden och hanteras skyndsamt. Riksdagen delade regeringens bedömning i denna del (prop. 2021/22:58, bet. 2021/22:MJU18, rskr. 2021/22:206).

I enlighet med vad som aviserades i skogspropositionen fick Naturvårdsverket i juni 2022 i uppdrag att i dialog med Skogsstyrelsen utforma riktlinjer för väntansavtal (M2022/01190). Syftet är att uppnå en enhetlig, effektiv och standardiserad tillämpning av naturvårdsavtal där särskild hänsyn tas till markägarens situation. Uppdraget ska redovisas senast den 15 juni 2023.

När det gäller markbyten vid skydd av skog anfördes i skogspropositionen att för att värna möjligheten för skogsägare att fortsätta bedriva skogsbruk och genom snabbt skydd kunna erbjuda mindre skogsägare alternativ när värdefull skog skyddas, bör ett ersättningsmarksprogram tas fram och genomföras för att möta efterfrågan hos de enskilda markägare som inte längre tillåts bruka sin skog. I enlighet med detta gav regeringen den 7 juli 2022 Naturvårdsverket i uppdrag att skapa förutsättningar för att skydda mer värdefull skog genom att använda s.k. ersättningsmarker från Sveaskog. Ersättningsmark ska kunna erbjudas till enskilda markägare, allmänningsskogar och häradsallmänningar när värdefull skog skyddas och inte längre kan brukas av ägaren. Regeringen bedömer att ett program med ersättningsmark kan bidra positivt till det strategiska arbetet med skydd av värdefull natur. Ersättningsmark kan vara ett attraktivt alternativ för enskilda markägare och allmänningsskogar som vill fortsätta att bedriva aktivt skogsbruk men som inte ser möjligheten att köpa

mark på den öppna marknaden i samband med bildande av formellt skydd. Uppdraget ska redovisas i samband med den årliga redovisningen av arbetet med naturvård och biologisk mångfald enligt förordningen (2012:989) med instruktion för Naturvårdsverket.

När det gäller naturvårdsavgift inom skogsnäringen presenteras i rapporten Skydda lagom – en ESO-rapport om miljömålet Levande skogar (rapport 2018:4) kostnadseffektiva vägar för att nå miljömålet Levande skogar. Expertgruppen för studier i offentlig ekonomi (ESO) syftar till att ge underlag för samhällsekonomiska och finanspolitiska beslut och är en självständig kommitté under Finansdepartementet. I rapporten lämnas ett antal förslag, bl.a. att skogsnäringen ska göras medansvarig för finansieringen av reservat. I rapporten anförs att skogsnäringen i dag saknar incitament att bidra till att miljömålet nås till så låg samhällsekonomisk kostnad som möjligt. Därför anser ESO att en naturvårdsavgift bör införas på inlevererat rundvirke till större virkesförbrukande anläggningar (sågverk, massafabriker och energi-anläggningar). Avgiftsintäkterna förs till en fond till vilken även staten tillför skattemedel. Fondens medel används för intrångsersättningar i samband med att naturreservat och biotopskyddsområden bildas. När miljömålet nåtts avvecklas både avgiften och fonden.

Vidare anförs i Naturvårdsverkets rapport Fördjupad utvärdering av Sveriges miljömål 2023 (rapport 7088, januari 2023) att det bara existerar företagsekonomiska incitament för det skogspolitiska produktionsmålet och inte för det skogspolitiska miljömålet. En åtgärd som föreslås är nya marknader för biologisk mångfald via fler affärsmodeller för skogsägare. Förslagen ska ge ökad valfrihet genom fler företagsekonomiskt intressanta skötsel- och förvaltningsinriktningar och på så vis göra det lönsamt för skogsägare att bevara och utveckla naturvärden. Att bevara och utveckla biologisk mångfald ska kunna vara en lönsam affärsmodell för markägare på motsvarande sätt som ett virkesproduktionsinriktat brukande är i dag. I rapporten framhålls att Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket i de pågående regeringsuppdragen om skog med fokus på styrmedel kommer att ta fram förslag både på utvecklade former för skydd av skog med höga naturvärden och på incitament för hållbart brukande av skog.

I rapporten Underlag till den fördjupade utvärderingen av Sveriges miljömål 2023 – Förslag till regeringen (rapport 7091, januari 2023) föreslås att regeringen ger Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen i uppdrag att i samverkan med andra berörda myndigheter som Tillväxtverket utreda och föreslå styrmedel och åtgärder som skapar incitament för ett ökat bevarande av skogar med höga naturvärden och biologisk mångfald.

I vårändringsbudgeten för 2023 (prop. 2022/23:99) föreslår regeringen att anslaget 1:14 Skydd av värdefull natur ökas med 40 000 000 kronor för att skogsägare som frivilligt valt att skydda sin skog snabbare ska få ersättning för detta. Propositionen kommer att behandlas av finansutskottet i betänkande 2022/23:FiU21 med planerat datum för debatt och votering i riksdagen den 20 juni 2023.

Undantag av skog från brukande

I maj 2020 beslutade regeringen att ge en särskild utredare i uppdrag att se över artskyddsförordningen för att säkerställa att regelverket är effektivt och rättssäkert och kan skydda hotade arter samt är tydligt gentemot markägare i fråga om när man har rätt till ersättning. Utredningen tog namnet Artskyddsutredningen (M2020/03).

Uppdraget redovisades i maj 2021 (SOU 2021:51). I betänkandet redovisas ett antal förslag till författningsändringar och uppdrag. En effekt av förslagen är att det tydliggörs i vilken utsträckning biotopskyddsområden bör bildas till skydd för arter i känsliga miljöer, när naturvårdsavtal kan vara lämpligare samt i vilka situationer markägaren eller innehavaren av särskild rätt behöver tillämpa sina kunskaper och använda rätt metod i rätt område, också med hänsyn till arterna. Artskyddsutredningen föreslår en ersättningsmodell där, enligt utredningen, chansen ökar för ett avvägt skydd för fridlysta arter som inte blir mer långtgående än vad som krävs för att uppnå miljömålen, och med bibehållen balans mellan när staten bör ha kostnadsansvaret och när ansvaret bör ligga på markägaren eller innehavare av särskild rätt. Vidare bedömer utredningen också att det vore gynnsamt för samhällsekonomi i stort om det går att skapa förutsättningar för att verksamheter kan fortgå inom samma områden som det finns fridlysta arter i men med tillräcklig hänsyn för arterna. Betänkandet har remissbehandlats och beredning pågår nu i Regeringskansliet.

När det gäller statens skogar anförde regeringen i skogspropositionen (prop. 2021/22:58) att staten bör vara en föregångare för att ha hög trovärdighet i arbetet med formellt skydd av skog. Regeringen bedömde därför att skyddsvärda statliga skogar ovan och i nära anslutning till gränsen för fjällnära skog bör få områdesskydd så snart det är möjligt. Riksdagen ställde sig bakom regeringens bedömning i denna del (bet. 2021/22: MJU18, rskr. 2021/22:206).

I enlighet med skogspropositionen gav regeringen i juni 2022 Naturvårdsverket i uppdrag att arbeta för att värdefulla skogar ovan och i nära anslutning till gränsen för fjällnära skog på fastigheter som ägs av Statens fastighetsverk (Fastighetsverket) och Sveaskog AB (publ.) får ett långsiktigt formellt skydd. I uppdraget ingår att avgränsa de områden som ska få ett formellt skydd så att deras naturvärden bevaras och de kan förvaltas långsiktigt samt även i övrigt får ändamålsenliga gränser. Uppdraget ska utföras efter samråd med Fastighetsverket och Sveaskog. Av uppdraget framgår att det statliga skogsbruket bör vara en föregångare och ett föredöme för ett hållbart skogsbruk och bör ta stor natur- och kulturmiljöhänsyn samt hänsyn till rennäringen och att det är viktigt att staten, via sitt skogsäggande, agerar som föregångare för ett hållbart skogsbruk och gör de nödvändiga åtaganden som bedöms vara relevanta för att hållbart nyttja skogen och bevara biologisk mångfald och andra värdefulla ekosystemtjänster.

Naturvårdsverket och Sveaskog har träffat en överenskommelse som innebär att 108 områden med en total areal av ca 102 000 hektar, varav ca 48 000 hektar produktiv skogsmark, nu kan få ett långsiktigt skydd. Inom ramen för genomförandet har även samråd hållits med Sametinget och

Svenska Samernas Riksförbund. Enligt Naturvårdsverket är överenskommelsen ett avgörande steg i arbetet med att skydda värdefulla skogar ovan och i nära anslutning till gränsen för fjällnära skog.

När det gäller skydd av Fastighetsverkets värdefulla fjällnära skogar pågår arbete med en överenskommelse. Det sker i en stegvis process som kommer att fortsätta även under 2023.

Regeringen anför i budgetpropositionen för 2023 (prop. 2022/23:1 utg. omr. 23) att en stark ägande- och brukanderätt är grunden för att i ökad utsträckning kunna ta till vara skogens potential för ekonomi, klimat och miljö. Skyddet för äganderätten ska stärkas. En bärande del i frågan om stärkt äganderätt är att markägare ska få ekonomisk kompensation för inskränkningar i ägande- och brukanderätten i den utsträckning som de har rätt till.

Riksdagens tillkännagivande om flexibla skyddsformer

Riksdagen har tillkännagett för regeringen behovet av en regelbunden översyn av formellt skyddade områden med möjligheter till förändringar (bet. 2021/22: MJU18, rskr. 2021/22:206). Utskottet ansåg att en regelbunden översyn av formellt skyddade områden behöver genomföras med möjligheter till förändringar om skyddet inte längre är ändamålsenligt. Naturvärden kan vara tillfälliga och det formella skyddet behöver därför omprövas med jämna mellanrum för att säkerställa att skyddet är ändamålsenligt, bygger på aktuella förutsättningar och motsvarar ett faktiskt behov av skydd. Enligt utskottet skulle en regelbunden översyn kunna innebära att skydd ändras och i vissa fall även upphävs om det inte längre kan anses ändamålsenligt.

I regeringens skrivelse 2022/23:75 Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2022 redovisas att Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen fått i uppdrag att utreda och föreslå ändringar av den formella skyddsformen biotopskyddsområden. Syftet är att göra skyddsformen mer flexibel, ändamålsenlig och attraktiv. Bland annat ska myndigheterna utreda om det ska vara möjligt att erbjuda markägare tidsbegränsade biotopskyddsområden som ett alternativ till ordinarie biotopskydd eller andra skyddsformer. I uppdraget ingår även att utreda mer flexibla skydds- och ersättningsformer särskilt anpassade för det fjällnära området som kan vara attraktiva för markägare, t.ex. större biotopskyddsområden eller avtal för anpassat brukande.

Vidare redovisas i skrivelsen att tidsbegränsade biotopskydd också har utretts av Artskyddsutredningen (M 2020:03), vars betänkande nu bereds i Regeringskansliet. Tillkännagivandet är inte slutbehandlat.

Frivilliga avsättningar

När det gäller de frivilliga avsättningarnas naturvårdskvalitet fick Skogsstyrelsen i regleringsbrevet för 2020 i uppdrag att ta fram ett förslag på ett system för att följa upp de frivilliga avsättningarnas geografiska läge, varaktighet och naturvårdskvalitet. Uppdraget utfördes i samarbete med Naturvårdsverket och redovisades i september 2020 i rapporten Frivilliga avsättningar – förslag på system för uppföljning av geografiskt läge,

varaktighet och naturvårdskvalitet (rapport 2020/9). Myndigheterna föreslår bl.a. följande:

- Samtliga skogsägare ska få möjlighet att bidra med geografisk information om sina frivilliga avsättningar via en digital plattform, t.ex. Mina sidor. Den frivilliga inrapporteringen kan ersätta andra insamlingsmetoder om tillräckligt många markägare använder tjänsten.
- För samtliga skogsägare inom storskogsbruket ska det inom ramen för Sveriges officiella statistik vara obligatoriskt att varje år bidra med digital information om sina frivilliga avsättningar.
- Information om småskogsbrukets frivilliga avsättningar hanteras som tidigare genom årlig insamling av arealuppgifter. En eventuell utveckling sker först när systemet för storskogsbruket är prövat och utvärderat. Dialogen med småskogsbruket i utvecklingsarbetet är viktig.

I budgetpropositionen för 2023 (prop. 2022/23:1 utg.omr. 20) redovisas att de frivilliga avsättningarnas geografiska läge, varaktighet och kvalitet behöver vara kända för att kunna göra en utvärdering av vilka frivilliga avsättningar som bidrar till miljökvalitetsmålet Levande skogar. Det möjliggör också en ökad samordning av statistiken mellan statens arbete med formella skydd och de frivilliga åtagandena.

Enligt information från Infrastruktur- och landsbygdsdepartementet finns ännu inte något system på plats som kan bidra till statistikproduktionen. Skogsstyrelsen har gjort en teknisk förstudie i enlighet med uppdraget ovan om ett system för att frivilligt redovisa och följa upp frivilliga avsättnings geografiska läge, varaktighet och naturvårdskvalitet på stor- och mellanskogsbrukets marker. Under 2023 och 2024 kommer arbetet med systemet att fortsätta. Enligt information från Skogsstyrelsen kommer myndigheten även att fortsätta med enkätundersökningar m.m. till skogsägare för att kunna få en fullgod bild av de frivilliga avsättningarna. Skogsstyrelsen avser även att inhämta uppgifter om bl.a. frivilliga avsättningar från mellanskogsbruket i enlighet med förordning (2001:100) om den officiella statistiken, vilket innebär att skogsägarna är skyldiga att rapportera uppgifterna.

Utskottets ställningstagande

Förutsättningar för skydd av skog

Inledningsvis vill utskottet understryka vikten av frivillighet vid arbetet med formellt skydd, både ur markägarnas och ur myndigheternas perspektiv. Det är viktigt att arbetet med att skydda skogar med höga naturvärden bedrivs i god dialog med markägarna. Utskottet noterar riktlinjerna som beslutats av Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen i avvaktan på den reviderade nationella strategin för formellt skydd av skog och konstaterar att dessa bl.a. syftar till att underlätta för markägarna att ta initiativ till formellt skydd. Utskottet ser fram emot när den reviderade nationella strategin är klar och noterar myndigheternas ambition att senast 2024 ha utvecklat arbetssättet för formellt

skydd av skog. Mot bakgrund av det arbete som pågår anser utskottet därmed att motionerna 2022/23:854 (C) yrkandena 4–6 och 2022/23:977 (SD) yrkandena 19 och 26 kan lämnas utan åtgärd.

Utskottet konstaterar att den nuvarande nationella strategin för formellt skydd av skog innehåller en prioriteringsmodell för val av områden som ska skyddas formellt och att bl.a. naturvärden på beståndsnivå, ekologisk funktionalitet och innehåll av nationellt prioriterade skogstyper undersöks. Modellen syftar bl.a. till att åstadkomma ett kostnadseffektivt formellt skydd för de mest skyddsvärda skogarna. I avvaktan på en reviderad version av strategin för formellt skydd av skog är utskottet inte berett att föreslå några ändringar när det gäller val av områden för formellt skydd. Därmed anser utskottet att motion 2022/23:972 (SD) yrkandena 30–32 och 40 kan lämnas utan åtgärd.

Olika former för skydd av skog

Som anförs ovan ska utgångspunkten vid inrättandet av formellt skydd vara frivillighet. Markägaren ska i första hand ta initiativ till skydd och i dialog med myndigheterna bestämma vilken skyddsform som kan vara lämplig. Det är positivt att fler alternativa skyddsformer ska tas fram. Enligt utskottet är frivillighet och valfrihet en viktig del i äganderätten. Utskottet välkomnar även regeringens förslag att tillföra ytterligare medel för att snabbare ersätta skogsägare som frivilligt valt att skydda sin skog.

Vidare noterar utskottet att det pågår en översyn av hur skattereglerna kan göras mer gynnsamma för att öka incitamenten för formell naturvårds-avsättning. Det pågår även ett arbete med att utforma riktlinjer för väntansavtal. Utskottet noterar vidare att Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen i olika pågående regeringsuppdrag kommer att ta fram förslag både på utvecklade former för skydd av skog och på incitament för hållbart brukande av skog. Utskottet ser fram emot utfallet av det arbete som pågår.

Mot bakgrund av det anförda anser utskottet att motionerna 2022/23:854 (C) yrkandena 7, 8 och 12, 2022/23:1246 (V) yrkande 21 och 2022/23:2110 (MP) yrkande 16 kan lämnas utan åtgärd.

Undantag av skog från brukande

Inledningsvis konstaterar utskottet att Artskyddsutredningen har föreslagit ett antal åtgärder för att säkerställa ett regelverk som effektivt och rättssäkert kan skydda hotade arter och som är tydligt gentemot markägare i fråga om rätten till ersättning. Förslagen syftar bl.a. till att hitta rätt skydd för arter i känsliga miljöer och skydd som inte blir mer långtgående än vad som krävs för att uppnå miljömålen. Vidare noterar utskottet det pågående uppdraget att utreda mer flexibla skydds- och ersättningsformer inklusive att föreslå ändringar av skyddsformen biotopskyddsområde för att göra skyddsformen mer flexibel, ändamålsenlig och attraktiv. Utskottet konstaterar slutligen att tillkännagivandet om flexibla skyddsformer fortfarande är under beredning. Enligt

utskottets mening är det viktigt att markägarna är delaktiga i beslut om formellt skydd.

Med hänvisning till det arbete som pågår anser utskottet att motion 2022/23:972 (SD) yrkandena 4, 5 och 7 kan lämnas utan åtgärd.

Utskottet konstaterar vidare att det pågår ett arbete för att ge skyddsvärda statligt ägda skogar formellt skydd. Utskottet välkomnar den överenskommelse som har tecknats mellan Naturvårdsverket och Sveaskog och det arbete som pågår med skydd av Fastighetsverkets fjällnära skogar. Mot denna bakgrund anser utskottet att motionerna 2022/23:972 (SD) yrkandena 6 och 9 och 2022/23:977 (SD) yrkande 2 kan avslås. Utskottet ser heller ingen anledning att utforma skogspolitiken på olika sätt beroende på om skogen är privatägd eller statligt ägd. Därmed avstyrks motion 2022/23:972 (SD) yrkande 28.

Frivilliga avsättningar

Utskottet delar regeringens bedömning att de frivilliga avsättningarnas geografiska läge, varaktighet och kvalitet behöver vara kända för att kunna göra en utvärdering av vilka som bidrar till miljökvalitetsmålet Levande skogar. Utskottet konstaterar att Skogsstyrelsen arbetar med ett system för att frivilligt redovisa och följa upp frivilliga avsättningar på stor- och mellan-skogsbrukets marker. Vidare noterar utskottet Skogsstyrelsens intentioner att hämta in information från skogsägarna om de frivilliga avsättningarna för att kunna få en fullgod bild av dessa. Mot denna bakgrund avstyrks motionerna 2022/23:1246 (V) yrkande 15 och 2022/23:2110 (MP) yrkande 9.

Skogar med höga naturvärden

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om skydd av skogar med höga naturvärden, pågående markanvändning och måluppfyllelse av miljökvalitetsmålen.

Jämför reservation 18 (V), 19 (SD), 20 (SD) och 21 (V).

Motionerna

Skydd av skogar med höga naturvärden

I kommittémotion 2022/23:1246 av Kajsa Fredholm m.fl. (V) yrkande 14 anför att regeringen skyndsamt bör ta fram förslag på lagstiftning i syfte att stoppa avverkning av skogar med höga naturvärden. Motionärerna anför att det i dag sker avverkning av skogar med höga befintliga naturvärden, s.k. värdekärnor, trots att det råder stor brist på dessa naturmiljöer för en mängd hotade växt- och djurarter.

Enligt yrkande 17 bör regeringen se till att en strategi presenteras med nödvändiga anslagsmedel samt ersättningsmarker från Sveaskog för att säkerställa att de fjällnära skogarnas natur- och kulturvärden långsiktigt bevaras. Motionärerna anser att det är av högsta prioritet att naturskogarna i fjällområdet skyddas.

Pågående markanvändning

Enligt kommittémotion 2022/23:972 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 3 ska pågående markanvändning på produktiv skogsmark alltid anses vara skogsbruk tills annat eventuellt beslutats i det enskilda fallet. Även i kommittémotion 2022/23:977 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 18 anförs att skogsbruk på skogsmark, liksom jordbruk på jordbruksmark, ska anses vara pågående markanvändning, tills annan markanvändning formellt beslutats efter en rättssäker process för den aktuella fastigheten eller delen av fastigheten, i vilket fall ersättning till ägaren i normalfallet ska betalas ut omgående. Motionärerna framhåller att skogsbruk är en långsiktig verksamhet och att föryngringsavverkningar i fjällnära skog ska beaktas som pågående markanvändning, även om skogen inte brukats under lång tid och med dagens mekaniserade teknik.

Måluppfyllelse av miljö kvalitetsmålen

Enligt kommittémotion 2022/23:972 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 41 behöver utopiska mål arbetas bort ur miljö kvalitetsmålen så att kvarstående mål är möjliga och rimliga att nå före 2030. Motionärerna anför att oklarheter i redovisning, rapportering och slutsatser visar att utvärderingen av miljömålet Levande skogar behöver förändras.

Enligt kommittémotion 2022/23:1246 av Kajsa Fredholm m.fl. (V) yrkande 11 bör regeringen se till att en översyn av skogspolitiken genomförs i syfte att stärka måluppfyllelsen av miljö kvalitetsmålen och för att uppnå hållbart nyttjande av naturresurser.

Kompletterande information

Skydd av skogar med höga miljö värden

I skogspropositionen (prop. 2021/22:58) redovisas att det längs hela den svenska fjällkedjan finns stora sammanhängande områden med naturskog som till stora delar är opåverkade och där det finns höga naturvärden. Naturskogarna ligger ovan och i nära anslutning till gränsen för fjällnära skog. Redan i dag är mer än hälften av skogen ovan gränsen för fjällnära skog skyddad. Den fjällnära skogen sträcker sig längs ett stort område och i vissa delar finns förutsättningar för ett fortsatt aktivt skogsbruk.

Regeringen bedömde i propositionen att det formella skyddet av fjällnära skogar med höga naturvärden bör bygga på att flera olika skyddsformer finns tillgängliga utifrån lokala förutsättningar och markägarens behov. Regeringen

avsåg att ta fram flera alternativ, som kvarstår över tid, för skydd ovan och i nära anslutning till gränsen för fjällnära skog, såsom ersättningsmark och olika typer av formellt skydd, inklusive mer flexibla skydds- och ersättningsformer så att dessa markägare får den ersättning de har rätt till och naturvärden som finns i den svenska fjällvärlden därigenom bevaras. Till detta kommer formellt skydd av fjällnära skogar som ägs av staten samt frivilliga avsättningar från privata markägare.

Regeringen bedömde att staten borde prioritera arbetet med att i god samarbetsanda med markägare skydda värdefulla skogar ovan och i nära anslutning till gränsen för fjällnära skog. Även frivilliga avsättningar ska uppmuntras. Områdesskydd ovan gränsen för fjällnära skog kan möjliggöra ett enklare förfarande för markägare för att få ersättning. Utifrån rådande förutsättningar får de i regel sin ersättning efter nekat avverkningstillstånd.

Riksdagen delade regeringens bedömningar i dessa delar (bet. 2021/22: MJU18, rskr. 2021/22:206).

I enlighet med de bedömningar som gjordes i skogspropositionen har regeringen gett ett antal uppdrag till Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket. Myndigheterna ska bl.a. utreda mer flexibla skydds- och ersättningsformer för det fjällnära området. Uppdraget ska redovisas senast den 15 juni 2023. Vidare har Naturvårdsverket fått i uppdrag att skydda värdefulla statliga skogar ovan och i nära anslutning till gränsen för fjällnära skog. Naturvårdsverket har även fått i uppdrag att skydda värdefulla skogar genom att använda ersättningsmarker.

Den 9 juni 2022 gav regeringen Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen i uppdrag att utveckla digitala geografiska kunskapsunderlag om natur- och kulturmiljövärden i skog som komplement till fältinventeringar (N2022/01391). Kunskapsunderlagen bör identifiera objektiva förhållanden i naturen, inklusive kulturmiljöer, som kan vara av betydelse för skogsbrukets planering, arbetet med biologisk mångfald och nationella klimat- och miljömål. Underlagen ska kunna användas som stöd för markägare och myndigheter inför en fördjupad bedömning av skogens natur- och kulturmiljövärden, men även för andra ändamål. Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen ska senast den 30 juni 2023 lämna en gemensam delredovisning av uppdraget till Regeringskansliet. Uppdraget ska slutredovisas senast den 30 juni 2027.

Under hösten 2022 arbetade Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen med att ta fram kravbilden för den långsiktiga utvecklingen, med utgångspunkt från de behov som finns vid planering i skogen, arbetet med biologisk mångfald, kulturmiljövård samt nationella klimat- och miljömål.

Vidare har Naturvårdsverket ett instruktionsenligt uppdrag att i samband med den fördjupade utvärderingen av de nationella miljömålen lämna förslag till regeringen för att målen ska nås. I rapporten Förslag till regeringen – underlag till den fördjupade utvärderingen av Sveriges miljömål 2023 (rapport 7091, januari 2023) föreslår Naturvårdsverket att regeringen ska ge Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen i uppdrag att i samverkan med andra

berörda myndigheter som Tillväxtverket utreda och föreslå styrmedel och åtgärder som skapar incitament för ett ökat bevarande av skogar med höga naturvärden och biologisk mångfald. Förslagen ska syfta till att synliggöra och inkorporera skogar med höga naturvärden och biologisk mångfald i marknads-ekonomin, på samma sätt som skogsprodukter, i syfte att skapa en mer samhällsekonomiskt optimal produktion av biologisk mångfald. Förslagen ska syfta till att skapa incitament för ökat bevarande av skogar med höga naturvärden, där bl.a. funktionell konnektivitet, representativitet och kritiska tröskelvärden är avgörande för den biologiska mångfalden, samt skapa förutsättningar för ökad valfrihet bland skogsägare att själva besluta om inriktningen av sitt förvaltande och brukande av sin skog.

Vidare arbetar Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen med en ny behovs- och bristanalys för bevarande av skog med höga naturvärden. Detta arbete ska vara klart till den 30 juni 2024.

Regeringen anför i budgetpropositionen för 2023 (prop. 2022/23:1 utg.omr. 23) att växande, varierade och väl förvaltade skogar i linje med förvaltarskapsprincipen är av stor vikt för den biologiska mångfalden, och markägarens engagemang och kunnande är avgörande. Regeringen kommer i alla avseenden och sammanhang värna och verka för ett hållbart svenskt skogsbruk, med omsorg för kommande generationer.

Vidare anför regeringen inom utgiftsområde 20 att tidigare satsningar på skydd av och åtgärder för värdefull natur från 2015 och framåt har bidragit positivt till måluppfyllelsen när det gäller miljökvalitetsmålet Levande skogar. Trenden för utvecklingen i miljön bedöms dock på kort sikt vara negativ. Många av insatserna kräver tid för att ge full utväxling i miljön och minska negativa effekter. Enligt regeringen fortsätter skyddsvärda skogar att avverkas, vilket försämrar den ekologiska funktionaliteten, och en hög andel skogliga naturtyper och skogslevande arter har en ogynnsam bevarandestatus. Många naturvärden kan inte återskapas under överskådlig tid och värdena går förlorade om kvarvarande skogar med höga naturvärden avverkas. Huvuddelen av kvarvarande areal med höga naturvärden, ca 3 miljoner hektar, finns i områden som varken är formellt skyddade eller frivilligt avsatta.

Miljömålsrådet beslutade under våren 2020 att Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket i samverkan med skogens aktörer skulle ta fram en nationell strategi för natur- och kulturvårdande skötsel av skogar som förvaltas med naturvårdsmål. Uppdraget ingick i rådets programområde Insatser för grön infrastruktur. Syftet med att ta fram strategin var att öka kunskapen om natur- och kulturvårdande skötsel, tillhandahålla ett underlag för prioritering samt bidra till att stärka genomförandet av åtgärder som kan bidra till gynnsam bevarandestatus för naturtyper och arter. Naturvårdsverket har remitterat ett utkast till en nationell strategi för skötsel av formellt och frivilligt avsatta skogar till 2030 till den 9 maj 2023.

I vårändringsbudgeten för 2023 (prop. 2022/23:99) föreslår regeringen att anslaget 1:14 Skydd av värdefull natur ökas med 40 000 000 kronor för att skogsägare som frivilligt valt att skydda sin skog snabbare ska få ersättning

för detta. Propositionen kommer att behandlas av finansutskottet i betänkande 2022/23:FiU21 med planerat datum för debatt och votering i riksdagen den 20 juni 2023.

Pågående markanvändning

Regeringen föreslog i proposition 2021/22:207 Tydligare bestämmelser om ersättning vid avslag på ansökningar om tillstånd till avverkning i fjällnära skog att skogsvårdslagen (1979:429) skulle innehålla en bestämmelse som innebär att pågående markanvändning på produktiv skogsmark i fjällnära skog ska presumeras vara skogsbruk, om marken inte används uteslutande för andra ändamål. Presumtionen ska gälla vid en prövning av en fråga om rätt till ersättning på grund av beslut enligt 18 eller 18 b § första stycket 1 skogsvårdslagen som innebär att pågående markanvändning inom den berörda delen av en fastighet avsevärt försvåras.

I fråga om utformning av ersättningsreglerna bedömde regeringen att det rättsläge som framgår av praxis när det gäller ersättning enligt 19 § skogsvårdslagen bör kodifieras och tydliggöras. För att ersättning ska lämnas krävs att den pågående markanvändningen inom den berörda delen av en fastighet avsevärt försvåras.

Riksdagen ställde sig bakom regeringens proposition (bet. 2021/22:MJU30, rskr. 2021/22:453). Lagändringarna trädde i kraft den 1 september 2022.

Måluppfyllelse av miljö kvalitetsmålen

Regeringen beslutade den 4 augusti 2022 om ett tilläggsdirektiv (dir. 2022:126) till Miljömålsberedningen (M 2010:04). Miljömålsberedningen ska föreslå en strategi för hur Sverige ska leva upp till EU:s åtaganden inom biologisk mångfald respektive nettoupptag av växthusgaser från markanvändningssektorn. Uppdraget ska redovisas senast den 2 december 2024.

Enligt direktiven ska beredningen bl.a.

- föreslå en samlad strategi med etappmål, styrmedel och åtgärder, som beskriver hur Sverige ska nå åtaganden inom biologisk mångfald respektive för ökade nettoupptag av växthusgaser från markanvändningssektorn (LULUCF) och som kan utgöra underlag till Sveriges beskrivning av genomförandet
- beskriva hur Sverige kan leva upp till åtagandena på ett samhälls-ekonomiskt kostnadseffektivt sätt, med bibehållen eller ökad konkurrenskraft och på ett sätt som värnar sysselsättning i hela landet, samtidigt som totalförsvarets behov beaktas och det militära försvaret kan växa samt att de nationella miljömålen och de globala målen för hållbar utveckling kan nås
- analysera om formuleringen av de nationella miljö kvalitetsmålen och deras preciseringar kan behöva anpassas till de avvägningar som görs

- kartlägga och beskriva synergier och målkonflikter med strategier och åtgärder för skogspolitiken, livsmedelsförsörjning, klimatanpassning, återuppbyggnaden av totalförsvaret samt arbetet för andra riksdagsbundna mål för t.ex. folkhälsa och kulturmiljö.

Regeringen redovisar i budgetpropositionen för 2023 (prop. 2022/23:1 utg.omr. 20) att det tillstånd som miljö kvalitetsmålen beskriver är något som ska uppnås och som varje generation senare kommer att behöva arbeta vidare med att upprätthålla. I flera fall är det övergripande förändringar som krävs för att nå miljömålen och enligt regeringen är det avgörande att alla aktörer är delaktiga. Staten ska sätta förutsättningarna genom styrmedel av olika slag, genom effektiva tillståndprocesser, men också genom att i sin egen verksamhet vara ett föredöme i arbetet med att nå miljömålen. En viktig del i utvecklingen av miljömålssystemet är enligt regeringen att besluta om nya etappmål. Etappmålen ska beslutas inom prioriterade områden och utformas för att driva på arbetet för att nå miljömålen. Klimatförändringarna förändrar förutsättningarna för att nå miljömålen, vilket är en viktig anledning till att åtgärderna för att nå målen löpande behöver ses över.

Enligt Naturvårdsverkets rapport *Fördjupad utvärdering av Sveriges miljömål 2023* (rapport 7088, januari 2023) är miljö kvalitetsmålet *Levande skogar* inte uppnått och kommer inte att kunna nås med befintliga och beslutade styrmedel och åtgärder till 2030. I rapporten redovisas att åtgärder som genomförs ger positiva effekter men inte är tillräckliga. Förlust av naturvärden som inte går att återskapa är ett allvarligt problem. I dag saknas tillräckliga styrmedel för att säkerställa bevarad biologisk mångfald i skogen och för att vidmakthålla skogens ekosystemtjänster över tid.

I rapporten anförts att de politiska styrsignalerna om hur skogar med höga naturvärden ska hanteras är otydliga och motstridiga. Dessutom saknas ett fungerande system av styrmedel på området. Konsekvenserna blir att det fortfarande är möjligt att avverka skogar med höga och mycket höga naturvärden, vilket innebär en fortsatt förlust av naturvärden som inte går att återskapa inom överskådlig tid.

Det råder en obalans mellan det skogspolitiska miljömålet och det skogspolitiska produktionsmålet, i och med att det bara existerar företags-ekonomiska incitament för det ena målet. En åtgärd som föreslås är nya marknader för biologisk mångfald via fler affärsmodeller för skogsägare. Förslagen ska ge ökad valfrihet genom fler företagsekonomiskt intressanta skötsel- och förvaltningsinriktningar och på så vis göra det lönsamt för skogsägare att bevara och utveckla naturvärden. Att bevara och utveckla biologisk mångfald ska kunna vara en lönsam affärsmodell för markägare på motsvarande sätt som ett virkesproduktionsinriktat brukande är i dag. Utöver att bevara befintliga skogar med höga naturvärden behöver omgivande produktionsskogar brukas med ändamålsenliga hyggesfria metoder i större utsträckning. Därför föreslås ett åtgärds paket för hyggesfritt skogsbruk. I de pågående regeringsuppdragen om skog med fokus på styrmedel kommer

Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket att ta fram förslag både på utvecklade former för skydd av skog med höga naturvärden och på incitament för hållbart brukande av skog.

I rapporten Underlag till den fördjupade utvärderingen av Sveriges miljömål 2023 – Förslag till regeringen (rapport 7091, januari 2023) föreslås att regeringen ger Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen i uppdrag att i samverkan med andra berörda myndigheter som Tillväxtverket utreda och föreslå styrmedel och åtgärder som skapar incitament för ett ökat bevarande av skogar med höga naturvärden och biologisk mångfald. Förslagen ska syfta till att synliggöra och inkorporera skogar med höga naturvärden och biologisk mångfald i marknadsekonomin, på samma sätt som skogsprodukter, i syfte att skapa en mer samhällsekonomiskt optimal produktion av biologisk mångfald. Förslagen ska bygga på frivillighet och kostnadseffektivitet.

När det gäller möjligheter att nå miljökvalitetsmålen anförde klimat- och miljöminister Romina Pourmokhtari den 10 februari 2023 följande vid debatten om interpellation 2022/23:159:

Markägare och andra aktörer inom skogsbruket har ett ansvar att bedriva sin verksamhet på ett hållbart sätt inom ramen för att vi når våra nationella miljömål. Vår uppgift från politikens håll är, tvärtemot vad Andrea Andersson Tay lyfte fram att regeringen skulle påstå, inte att lämna det därhän och låta markägarna besluta helt själva hur långt de vill gå i sin hållbarhet. I stället är den att nyttja våra myndigheter, som i dialog med skogsägare och markägare på ett klokt sätt kan utforma de verktyg som krävs för att nyttja våra skogar på ett hållbart sätt.

Min uppfattning, min starka och bestämda uppfattning, är att det finns och utvecklas väldigt bra stöd och riktlinjer för att ha formellt skydd med frivillighet som grund och på det sättet genom staten arbeta med skydd av natur med respekt för äganderätten och i dialog med berörda markägare. Det är angeläget att myndigheterna anstränger sig för att ha en god dialog med markägare så att processen för skydd av natur blir så bra som möjligt.

Vi behöver bidra till att våra skogar har höga naturvärden och skyddas. För att markägare inte ska utsättas för osäkerhet och otydlighet behöver de tillgängliga resurserna ligga i linje med ambitionerna, och vi behöver nyttja varenda satsad krona på ett klokt sätt. Det är också därför den här regeringen fortsätter att satsa på skydd och förvaltning av värdefull natur - totalt över 2 miljarder kronor. Dessutom satsar regeringen drygt 1 miljard på havs- och vattenmiljö.

Utskottets ställningstagande

Skydd av skogar med höga naturvärden

Enligt utskottet har skogar med höga naturvärden en mycket stor betydelse för den biologiska mångfalden i skogen. Utskottet noterar att skyddsvärda skogar fortsätter att avverkas och anser i likhet med regeringen att det är angeläget att dessa skogar skyddas då många naturvärden inte kan återskapas under överskådlig tid och värdena går förlorade om kvarvarande skogar med höga naturvärden avverkas.

Utskottet välkomnar därför att regeringen har gett ett antal uppdrag till Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket i syfte att ta fram fler alternativ för skydd ovan och i nära anslutning till gränsen för fjällnära skog, inklusive mer flexibla skydds- och ersättningsformer. Vidare noterar utskottet att Naturvårdsverket fått i uppdrag att skydda värdefulla skogar genom att använda ersättningsmarker. Utskottet noterar även Naturvårdsverkets förslag till regeringen att utreda och föreslå styrmedel och åtgärder som skapar incitament att bevara skogar med höga naturvärden och biologisk mångfald. Slutligen välkomnar utskottet regeringens förslag att tillföra ytterligare medel för att snabbare ersätta skogsägare som frivilligt valt att skydda sin skog.

Mot bakgrund av det arbete som pågår för skydd av skogar med höga naturvärden bedömer utskottet att motion 2022/23:1246 (V) yrkandena 14 och 17 kan lämnas utan åtgärd.

Pågående markanvändning

Utskottet konstaterar att det nyligen beslutats om ändringar i skogsvårdslagen (1979:429) som innebär att pågående markanvändning för produktiv skogsmark i fjällnära skog ska presumeras vara skogsbruk och att ersättning ska lämnas om den pågående markanvändningen inom den berörda delen av en fastighet avsevärt försvåras. Mot bakgrund av dessa lagändringar anser utskottet att motionerna 2022/23:972 (SD) yrkande 3 och 2022/23:977 (SD) yrkande 18 är tillgodosedda.

Måluppfyllelse av miljö kvalitetsmålen

Utskottet anser i likhet med regeringen att det tillstånd som miljö kvalitetsmålen beskriver är något som ska uppnås och som varje generation behöver arbeta vidare med. Utskottet anser, i likhet med regeringen, att det är viktigt att åtgärderna för att nå målen ses över regelbundet.

Vidare noterar utskottet att Miljömålsberedningen ska analysera om formuleringen av de nationella miljö kvalitetsmålen och deras preciseringar kan behöva anpassas när en strategi för hur Sverige bl.a. ska leva upp till EU:s åtaganden inom biologisk mångfald ska tas fram. Utskottet noterar också att Naturvårdsverket bedömer att de åtgärder som genomförs för att nå miljö kvalitetsmålet Levande skogar inte är tillräckliga. Det är därför positivt att Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket kommer att arbeta med förslag både på utvecklade former för skydd av skog och på incitament för hållbart brukande av skog. Slutligen anser utskottet i likhet med regeringen att markägare och andra aktörer inom skogsbruket har ett ansvar för att skogsbruket bedrivs hållbart inom ramen för att nå de nationella miljö målen. Myndigheterna ska i dialog med aktörerna utforma de verktyg som krävs för att säkerställa ett hållbart skogsbruk.

Mot bakgrund av det anförda anser utskottet att motionerna 2022/23:972 (SD) yrkande 41 och 2022/23:1246 (V) yrkande 11 kan lämnas utan åtgärd.

Hållbar skogsskötsel

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om hyggesfritt skogsbruk och statliga skogsägares ansvar.

Jämför reservation 22 (V), 23 (MP) och 24 (MP).

Motionerna

Hyggesfritt skogsbruk

Enligt kommittémotion 2022/23:1246 av Kajsa Fredholm m.fl. (V) yrkande 4 bör regeringen ges i uppdrag att införa tydlig arealbegränsning av kalhyggen inom skogsbruket. Motionärerna anser att det finns skäl att i skogsvårdslagen begränsa storleken på kalhyggen. I dag finns endast en begränsning i fråga om hur stora kalhyggen får vara i den fjällnära skogen. I övrig skog finns ingen laglig begränsning av hur stora dessa får vara, trots att fragmentering av livsmiljöer för många skogsarter är ett känt problem och att mycket stora kalhyggen även påverkar rennäring och sociala värden.

Även i partimotion 2022/23:2110 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 15 anförs att storleken på kalhyggen, och den sammanlagda storleken på tidsmässigt och rumsligt närliggande hyggen, måste begränsas. I särskilt klimat-känsliga områden krävs ett stopp för kalhyggen.

I yrkande 5 i kommittémotion 2022/23:1246 av Kajsa Fredholm m.fl. (V) framhålls att en nationell målsättning för areal hyggesfritt skogsbruk bör ingå i miljökvalitetsmålet Levande skogar. Motionärerna framhåller att Naturvårdsverket i sin fördjupade utvärdering av miljömålen 2019 konstaterar att för att komma närmare miljömålet Levande skogar behövs bl.a. en ökning av den areal som brukas med hyggesfria metoder. Vidare anser motionärerna att Sverige bör anta en nationell målsättning om att trakthyggesbruket på längre sikt bör fasas ut för att värna skogens funktion som kolsänka och den biologiska mångfalden (yrkande 6).

Enligt partimotion 2022/23:2110 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 2 ska Sverige verka för att vara ett grönt föregångsland inom hållbart och naturnära skogsbruk. Det behövs även en bred övergång till hyggesfria metoder inom skogsbruket, och ett etappmål om att hyggesfria metoder ska tillämpas på minst 30 procent av den yta som utgörs av produktionsskog till 2030 bör antas inom miljömålssystemet. Även innovationsarbete och affärsmodeller i skogs-näringsen bör främjas och utvecklas med koppling till hyggesfritt skogsbruk och mångbruk av skogen (yrkande 26).

Enligt kommittémotion 2022/23:2095 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 6 behövs ökad naturhänsyn i skogsbruket. Motionärerna vill se en bred övergång till moderna, hyggesfria metoder och stopp för jättekalhyggen.

Statliga skogsägares ansvar

Enligt partimotion 2022/23:2110 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 6 ska all statlig skog brukas med skonsamma och hyggesfria metoder. Svenska staten äger mycket skog genom statliga bolag och myndigheter och dessa aktörer ska vara föredömen. De ska vara hållbara branschföregångare, fungera som ledstjärnor i arbetet för miljömålen och ta fram nya hållbara bruksmetoder (yrkande 7). Motionärerna anser att de statliga skogsägarna ska få nya ägardirektiv med uppdrag att arbeta för att uppnå miljömålen (yrkande 8). Vidare anser motionärerna att de statliga skogsägarna bör ha ett särskilt ansvar för att snabbt skala upp återvätning av dikad skogsmark (yrkande 10).

Kompletterande uppgifter

Hyggesfritt skogsbruk

Genom en ändring i Skogsstyrelsens och Naturvårdverkets regleringsbrev för 2022 gav regeringen den 22 juni 2022 Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket i uppdrag att tillsammans utveckla förutsättningarna och analysera och beskriva eventuella hinder för hyggesfritt skogsbruk samt sammanställa kunskap om dessa metoder baserat på vetenskap och praktisk erfarenhet i dialog med berörda intressenter. Myndigheterna ska också sammanställa kunskap om innovationsarbete och affärsmodeller när det gäller hyggesfritt skogsbruk och kontinuitetsskogsbruk. Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket ska också föreslå en definition av naturnära skogsbruk som tar hänsyn till de jämställda målen om produktion och miljö samt i relevanta delar, om lämpligt, beakta det förslag till vägledning av naturnära skogsbruk som för närvarande utvecklas av EU-kommissionen enligt meddelandet Ny EU-skogsstrategi för 2030 (COM(2021) 572). Vid genomförandet av uppdraget ska myndigheterna på lämpligt sätt tillvarata de kunskaper och den erfarenhet som finns hos SLU. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet senast den 15 december 2023.

I Skogsstyrelsens rapport Levande skogar – fördjupad utvärdering 2023 (rapport 2022/12) redovisas att ett förslag om ett åtgärds paket för att öka hyggesfritt skogsbruk har förts fram tidigare inom ramen för den fördjupade utvärderingen av miljömålen 2019. Skogsstyrelsen bedömer att detta fortfarande är relevant och föreslår följande åtgärds paket:

- Utforma ett stimulansbidrag som kan erbjudas markägare som vill använda hyggesfria metoder i skogsbruket och har skog som lämpar sig för dessa. Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket bör få i uppdrag att utreda hur bidraget kan utformas och administreras.
- Styra mot en ökad användning av hyggesfria metoder i statligt ägda skogar.
- Förstärka myndigheternas arbete med kunskap och metoder inom hyggesfritt skogsbruk.
- Besluta om ett etappmål för hyggesfritt skogsbruk.

I Naturvårdsverkets rapport Fördjupad utvärdering av Sveriges miljömål 2023 (rapport 7088, januari 2023) bedömer Naturvårdsverket att regeringen bör besluta om ett etappmål för hyggesfritt skogsbruk. Beredning pågår nu i Regeringskansliet av de förslag som lämnats inom ramen för utvärderingen av miljömålen 2023.

Vidare håller Skogsstyrelsen i ett projekt om hyggesfritt skogsbruk. Målen för projektet är att utveckla och förmedla kunskap om hyggesfritt skogsbruk och hur det kan bedrivas med hänsyn till produktions- och miljövärden samt andra allmänna intressen. Fram till i dag har projektet arbetat med att främja kunskapsutvecklingen inom hyggesfritt skogsbruk. Detta har inneburit att sammanställa kunskap inom området men även att ta fram ny sådan. Arbetet har bl.a. gått ut på att välja ut ett antal olika alternativa skötselmetoder och undersöka hur dessa påverkar naturvärden och produktion. Projektets uppgift har också varit att stödja framtagningen av riktlinjer och rekommendationer för Skogsstyrelsens arbete med frågan.

När det gäller kalhyggen innehåller skogsvårdslagen (1979:429) bestämmelser om hyggens storlek såväl i som utanför den fjällnära skogen. I den fjällnära skogen gäller att avverkning på en sammanlagd yta som är större än 20 hektar inom samma brukningsenhet får göras endast om det finns särskilda skäl för det (18 a §). På övrig produktiv skogsmark gäller, enligt Skogsstyrelsens föreskrifter (SKSFS 2011:7), att hyggens storlek och utläggning ska anpassas till natur- och kulturmiljön samt att en begränsning av hyggenas storlek ska eftersträvas. Vidare framgår det av Skogsstyrelsens allmänna råd till föreskrifterna att ett hygges storlek och utläggning bör anpassas bl.a. med hänsyn till omgivande skog, markegenskaper, hydrologi, terrängförhållanden och rekreationsvärden. Nära tätorter och i skärgårdar är det särskilt angeläget att hyggesstorleken begränsas.

Regeringen anför i skogspropositionen (prop. 2021/22:58) att den svenska skogspolitiken även i fortsättningen ska vila på de två riksdagsbundna jämställda målen om produktion och miljö, de äganderättsliga principerna samt principen om frihet under ansvar. Frihet under ansvar innebär att den enskildes äganderätt till sin skog ska värnas samtidigt som skogsägaren har en betydelsefull del i det gemensamma ansvaret för att förvalta skogsresursens alla nyttigheter på ett långsiktigt hållbart sätt. Åtgärder som krävs för att bevara skogslandskapets natur- och kulturmiljövärden är ett gemensamt ansvar för myndigheterna och skogsbruket.

Statliga skogsägares ansvar

I skogspropositionen (prop. 2021/22:58) bedömer regeringen att det är viktigt att staten, via sitt skogsägande, gör de nödvändiga åtaganden som bedöms vara relevanta för att hållbart nyttja skogen och bevara biologisk mångfald och andra värdefulla ekosystemtjänster. Med hållbarhet avses enligt regeringen alla tre dimensionerna av hållbarhet, dvs. social, ekonomisk och miljömässig hållbarhet. Detta kan exempelvis ske genom att Fastighetsverket kan tillämpa

hyggesfria skogsbruksmetoder eller andra lämpliga metoder i de skogar som i dag inte har höga naturvärden. Hyggesfritt skogsbruk kan i dessa skogar komplettera trakthyggesbruk och användas där myndigheten bedömer det lämpligt utifrån exempelvis miljö-, kulturmiljö- eller virkesproduktions-synpunkt eller med hänsyn till rekreationsvärden och rennäringen. Riksdagen delade regeringens bedömning i denna del (bet. 2021/22:MJU18, rskr. 2021/22:206).

Den 2 juni 2022 beslutade regeringen om en ändring i Skogsstyrelsens regleringsbrev för 2022. Regeringen gav Skogsstyrelsen i uppdrag att i enlighet med skogspropositionen i samarbete med Sveaskog AB, Fastighetsverket och Sametinget stärka statens roll för ett hållbart skogsbruk och utveckla alternativa brukningsmetoder som tar större hänsyn till tillgången på renbete i det renskötselområde som ligger på statlig mark. Vid genomförandet av uppdraget ska Skogsstyrelsen tillvarata de kunskaper och den erfarenhet som finns hos SLU. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet senast den 30 september 2023.

Även Fortifikationsverket och Fastighetsverket har fått i uppdrag att se över hur myndigheterna i ökad utsträckning kan verka som föregångare inom hållbart skogsbruk i enlighet med skogspropositionen. Uppdragen ska redovisas till Regeringskansliet senast den 15 juni 2023. Myndigheterna har även fått i uppdrag att, i den utsträckning som det är förenligt med deras grunduppdrag, anlägga och restaurera våtmarker i syfte att bidra till minskade växthusgasutsläpp, biologisk mångfald, minskad övergödning eller förbättrad vattenbalansering. Arbetet ska redovisas till Regeringskansliet senast den 31 december 2023.

Vidare fick Fastighetsverket i regleringsbrevet för budgetåret 2023 i uppdrag att fortsätta arbetet med grön infrastruktur, ekosystembaserat skogsbruk och klimatanpassning inom sin skogs- och markförvaltning kopplat till de nationella miljö kvalitetsmålen.

Regeringen beslutade i februari 2020 om en reviderad ägarpolicy för bolagen med statligt ägande. I statens ägarpolicy redogörs för regeringens uppdrag och mål, vilka ramverk som är tillämpliga och viktiga principfrågor om bolagsstyrning. Förändringar avsåg bl.a. ökade krav inom området hållbart företagande. Av den reviderade ägarpolicyn framgår att utgångspunkten för hållbart företagande är att bolag ska driva sin verksamhet på ett sätt som gynnar en hållbar utveckling, dvs. en utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov. Det ska uppnås genom att balansera och förena en ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbar utveckling. Vidare framgår det att det är av särskild vikt att bolag med statligt ägande arbetar för bl.a. en miljömässigt hållbar utveckling med minskad klimat- och miljöpåverkan. Bolagen ska inom sin bransch vara föredömen på miljö- och klimatområdet och arbeta för att de nationella miljö- och klimatmål som riksdagen beslutat om samt det s.k. Parisavtalet ska uppnås.

I näringsutskottets betänkande 2022/23:NU4 2022 års redogörelse för företag med statligt ägande anför bl.a. följande om styrning av statligt ägda bolag:

I de aktuella motionerna förordas tillkännagivanden som rör dels Sveaskogs operativa verksamhet, dels hur bolagets uppdrag bör vara utformat och dels statens ägande av Sveaskog. Även om ledamöterna i utskottet kan ha olika principiella uppfattningar om hur den svenska skogen ska förvaltas och brukas samt vilken roll Sveaskog bör ha i detta sammanhang har utskottet mot bakgrund av att Sveaskog nyligen fått ett ändrat uppdrag ingen avsikt att förorda att bolagets uppdrag ändras på nytt i något avseende eller att staten för den delen ändrar sitt ägande i bolaget. Utskottet vill även påminna om att de statligt ägda bolagen är självständiga juridiska personer där bolagets ledning ansvarar för hur verksamheten ska bedrivas.

Utskottets ställningstagande

Hyggesfritt skogsbruk

I enlighet med den svenska skogspolitiken och principen om frihet under ansvar har skogsägaren ett stort ansvar för att förvalta skogen på ett långsiktigt och hållbart sätt. Utskottet konstaterar att det framgår av Skogsstyrelsens föreskrifter att hyggenas storlek och utläggningar på produktiv skogsmark, utöver fjällnära skog, ska anpassas till natur- och kulturmiljövärden samt att en begränsning av hyggenas storlek ska eftersträvas. Enligt utskottet är det viktigt att värna principen om frihet under ansvar och ha tilltro till att skogsägarna brukar skogen hållbart och följer Skogsstyrelsens föreskrifter. Därmed avstyrks motionerna 2022/23:1246 (V) yrkandena 4 och 6 och 2022/23:2110 (MP) yrkande 15.

Utskottet konstaterar att det i dag inte finns någon nationell målsättning för arealen hyggesfritt skogsbruk inom miljömålssystemet. Naturvårdsverket har i den fördjupade utvärderingen av Sveriges miljömål 2023 bedömt att regeringen bör besluta om ett sådant etappmål. Utskottet noterar även att Skogsstyrelsen i sitt underlag till den fördjupade utvärderingen föreslagit ett åtgärds paket för att öka hyggesfritt skogsbruk, där bl.a. ett förslag om ett etappmål för hyggesfritt skogsbruk ingår. Vidare noterar utskottet att Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket har fått ett uppdrag om hyggesfritt skogsbruk där det ingår att sammanställa kunskap om innovationsarbete och affärsmodeller.

Utskottet vill inte föregå utfallet av det arbete som pågår och föreslår därför att motionerna 2022/23:1246 (V) yrkande 5, 2022/23:2095 (MP) yrkande 6 och 2022/23:2110 (MP) yrkandena 2 och 26 lämnas utan åtgärd.

Statliga skogsägares ansvar

Utskottet noterar att de största skogsägande myndigheterna och Sveaskog AB har fått i uppdrag att verka som föregångare i hållbart skogsbruk i enlighet med skogspropositionen. Utskottet understryker vikten av att staten, via sitt skogsägande, gör de nödvändiga åtaganden som behövs för att hållbart nyttja

skogen och bevara biologisk mångfald och andra värdefulla ekosystemtjänster. Staten ska vara ett föredöme i sitt miljöarbete och det är därför positivt att relevanta myndigheter fått i uppdrag att bl.a. anlägga och restaurera våtmarker och arbeta med ekosystembaserat skogsbruk.

Vidare konstaterar utskottet att regeringen har beslutat om en reviderad ägarpolicy för bolagen med statligt ägande. Utskottet välkomnar att det har tydliggjorts att bolagen ska vara föredömen på miljö- och klimatområdet och arbeta för att de nationella miljö- och klimatmålen nås.

Mot bakgrund av det arbete som pågår anser utskottet att motion 2022/23:2110 (MP) yrkandena 6–8 och 10 kan lämnas utan åtgärd.

Miljöhänsyn och artskydd inom skogsbruket

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om miljöhänsyn inom skogsbruket, skogsbruk och artskydd samt toleranskrav vid miljöhänsyn.

Jämför reservation 25 (V), 26 (MP), 27 (SD), 28 (C) och 29 (SD).

Motionerna

Miljöhänsyn inom skogsbruket

Kajsa Fredholm m.fl. (V) anför i kommittémotion 2022/23:1246 yrkande 7 att regeringen bör återkomma med förslag på lagstiftning som förbjuder åtgärder inom skogsbruket som försvagar ekosystemets bärkraft. Motionärerna anser att skogspolitiken måste utgå från att bevara både mångfalden och funktionaliteten i ekosystemen. Vidare anför att den lagliga miniminivån för miljöhänsyn inom skogsbruket bör tydliggöras och höjas (yrkande 8).

Enligt yrkande 9 bör lagkrav på skyddszoner mot vatten samt hänsyn för att återskapa naturvärden införas. Motionärerna anför att det i Sverige inte finns någon förutbestämd kantzonbredd som ska sparas för att skydda vattendrag vid avverkning. I stället bygger detta på frivilliga åtaganden för dessa känsliga miljöer.

I yrkande 10 framhålls att miljöhänsynen ska stärkas genom att effektiva sanktionsmöjligheter införs för brott mot hänsynsreglerna i skogsvårdslagen. De utvärderingar som Skogsstyrelsen har gjort av miljöhänsynen i skogsbruket visar att det i dag finns brister. Påföljder för dessa överträdelser av skogsvårdslagen uteblir dock enligt motionärerna.

Enligt partimotion 2022/23:2110 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 22 måste miljöbalken följas bättre, exempelvis hänsynsreglerna, och tillsynsarbetet på Skogsstyrelsen förstärkas. Motionärerna anför att ett skäl till att äganderätten upplevs som hotad är de parallella kraven i skogsvårdslagen och

miljöbalken. Skogsägarna förväntas följa båda dessa lagar, men hänsynskraven i skogsvårdslagen svarar inte upp mot de högre ställda minimikraven enligt miljöbalken.

Motionärerna anser att lagstiftningen även måste ses över för att starkare reglera intensifiering av skogsbruket genom förbud eller tillståndsplikt, som användning av brukningsmetoder och plantmaterial, t.ex. contortatall, som kan vara skadliga för miljön (yrkande 23).

Enligt kommittémotion 2022/23:972 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 42 ska regeringen lägga betydligt mer av de medel som i dag läggs på undantagande av vanligt förekommande skogstyper från skogsbruk på att värna övergångsformer mellan skogs- och jordbruksmark och andra ovanliga skogstyper.

Skogsbruk och artskydd

Enligt kommittémotion 2022/23:854 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 17 ska regeringen senast 2023 tydligt reglera att det är staten som ansvarar för att utreda om det finns skyddade arter i ett område, inte skogsägaren. Motionärerna anför att det återstår flera förtydliganden för regeringen att göra när det gäller skogsbruk och artskyddet.

I kommittémotion 2022/23:972 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 55 betonas vikten av proportionalitetsprincipen vid beslut om slutavverkning i relation till artskyddsförordningen. Enligt kommittémotion 2022/23:977 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 17 ska avverkningar inte kunna hindras motiverat med att andra än akut eller starkt hotade arter där befinner sig nära kanten av sitt utbredningsområde. När det gäller hänvisning till förekomst av ovanliga arter vid nyttjandebegränsning ska enligt motionärerna endast konstaterad förekomst av akut hotade arter enligt rödlistan kunna anföras.

Även i motionerna 2022/23:467 av Isak From och Monica Haider (båda S) i denna del och 2022/23:649 av Helena Lindahl m.fl. (C) framhålls att det är statens ansvar att utreda förekomst av arter i skogen.

Toleranskrav vid miljöhänsyn

I kommittémotion 2022/23:972 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 15 framhålls att toleransgränserna för begränsningar utan ersättning i samband med avverkning ska vara betydligt lägre än i dag för enskilda skogsägare och aldrig över 5 procent av hela åtgårdens värde. Motionärerna anför att restriktioner som läggs på en enskild markägares utnyttjande av sin skog utöver vad som är allmänt fastlagt i lag omgående bör åtföljas av ersättning oavsett hur stor andel av markägarens areal, växande volym, virke i skogen eller tillgänglig avverkningsvolym som berörs.

Även i kommittémotion 2022/23:977 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) tas frågan om toleranskrav vid miljöhänsyn i skogsbruket upp. Enligt yrkande 10 ska ersättning vid beslut om inskränkt brukande- eller äganderätt betalas med

kortast möjliga fördröjning och inom tid som riksdagen beslutar om, och om så inte sker ska beslutet anses upphävt.

Kompletterande information

Miljöhänsyn inom skogsbruket

Skogsvårdslagen och miljöbalken uttrycker samhällets krav på skogsbruket. Här finns regler om hur skogen ska skötas uthålligt och vilken hänsyn till naturen, kulturmiljön och rennäringen som måste tas. I miljöbalkens andra kapitel finns de hänsynsregler som alla måste följa vid verksamheter eller åtgärder som kan medföra skada eller besvär för miljön. Reglerna är allmänt hållna men har stor betydelse när balkens övriga regler ska tillämpas. Hänsynsreglerna i miljöbalken gäller parallellt med hänsynsreglerna i skogsvårdslagen.

Skogsvårdslagen är en s.k. minimilag. För att de skogspolitiska målen ska nås förväntas skogsägare göra insatser utöver vad lagen kräver. Detta är en del av skogsbrukets s.k. sektorsansvar, vilket innebär att åtgärder som krävs för att bevara skogslandskapets natur- och kulturmiljövärden är ett gemensamt ansvar för myndigheterna och skogsbruket. Relationen mellan skogsvårdslagstiftningens miniminivå och sektorsansvaret förtydligas i propositionen En skogspolitik i takt med tiden (prop. 2007/08:108 s. 15 och 46, bet. 2007/08:MJU18, rskr. 2007/08:244).

I skogsvårdslagen beskrivs den hänsyn skogsbruket ska ta till natur- och kulturmiljövårdens intressen samt till rennäringen (30 §). Enligt 30 § skogsvårdslagen får föreskrifterna inte vara så ingripande att pågående markanvändning avsevärt försvåras, den s.k. intrångsbegränsningen. Skogsstyrelsen har med stöd av 30 § skogsvårdslagen och 30 § skogsvårdsförordningen (1993:1096) meddelat föreskrifter om den hänsyn som ska tas till naturvårdens och kulturmiljövårdens intressen vid skötseln av skog.

Av 7 kap. 20 § Skogsstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SKSFS 2011:7) till Skogsvårdslagen framgår att med skyddszoner avses här ett område som behövs för att förhindra eller begränsa skadlig inverkan på angränsande miljöer vid skötsel av skog. Enligt 21 § ska skyddszoner med träd och buskar lämnas kvar vid skötsel av skog i sådan utsträckning som behövs av hänsyn till arter, vattenkvalitet, kulturmiljö, kulturlämningar och landskapsbild.

I samverkan med skogssektorn har målbilder för god miljöhänsyn tagits fram inom projektet Dialog om miljöhänsyn. Skogssektorns gemensamma målbilder för god miljöhänsyn ger vägledning om hur miljöhänsyn bör tas vid planering och genomförande av skogsbruksåtgärder i produktionsskog. Alla som verkar i skogsbruket, skogsägare, skogsägareföreningar, skogsföretag, skogsentreprenörer och myndigheter ansvarar tillsammans för att bidra till att skogs- och miljöpolitikens produktions- och miljömål ska nås. Sektorsansvaret innebär bl.a. att skogsbruket vid skogsbruksåtgärder i genomsnitt förväntas ta större miljöhänsyn än vad lagen kräver. Målbilderna ger vägledning om hur

god miljöhänsyn kan utformas för att bidra till fullgörandet av denna del av skogssektorns sektorsansvar.

Det finns ett antal målbilder för kantzoner mot sjöar och vattendrag, bl.a. avgränsning av kantzon vid röjning och vid gallring, föryngringsavverkning, hänsyn till vatten med särskilt höga värden och hänsyn till vatten vid beståndsanläggning. När det gäller t.ex. avgränsning av kantzon vid röjning föreslås ett antal åtgärder som kan vara lämpliga att utföra, främst i samband med röjning och gallring.

Under 2021 utvärderade Skogsstyrelsen arbetet med målbilder för god miljöhänsyn vid skogsbruksåtgärder. Myndigheten har låtit genomföra en oberoende utvärdering med hjälp av en konsult (Sweco). Sweco har genomfört en effektutvärdering av det gemensamma arbetet med målbilder för god miljöhänsyn som bedrivits av myndigheter, skogsbruket och ideella organisationer sedan 2011 (Skogsstyrelsens rapport 2021/10 Effekter av skogssektorns gemensamma arbete med målbilder för god miljöhänsyn). Utvärderingen visar att arbetet med målbilderna har lett till en väsentligt förbättrad dialog och ökad samsyn om miljöhänsyn mellan deltagande parter. Den ökade samsynen ger förutsättningar för konkreta resultat i skogen där hänsynen till miljön kan öka.

Som en del av utvärderingen har Sweco genomfört en fördjupning av den praktiska tillämpningen av målbilderna för kantzoner mot sjöar och vattendrag. Sweco bedömer det som sannolikt att målbilderna för kantzoner mot sjöar och vattendrag, som en delmängd av samtliga målbilder, har påverkat skogsbrukets lämnade hänsyn positivt. Skogsstyrelsen kommer nu tillsammans med de andra aktörerna i målbildsarbetet att analysera utvärderingen noga och ta fram förslag på hur målbildsarbetet kan utvecklas.

I skogspropositionen (prop. 2021/22:58) bedömde regeringen att Skogsstyrelsen borde ta fram en långsiktig rådgivningskampanj för ökad hållbar tillväxt och hållbart brukande i skogen i dialog med relevanta aktörer såsom skogsnäringen, miljöorganisationer, Naturvårdsverket och SLU. Regeringen ansåg att rådgivningen bl.a. ska syfta till effektivare miljöhänsyn. Riksdagen delade regeringens bedömning i denna del (bet. 2021/22: MJU18, rskr. 2021/22:206).

Regeringen anför i budgetpropositionen för 2023 (prop. 2022/23:1 utg. omr. 23) att skogsbruket påverkar det svenska landskapet. Hittillsvarande åtgärder för att förbättra miljötillståndet har inte bedömts vara tillräckliga för att nå miljö kvalitetsmålet Levande skogar och andra berörda miljömål. Även om den miljöhänsyn som tas i samband med skogsbruk resulterat i en långsiktigt positiv utveckling finns det behov av förbättrad hänsyn till naturvärden och kulturmiljövärden vid skötsel och brukande av skog även i fortsättningen. Regeringen redovisar att den senast tillgängliga skattningen av lämnad hänsynsareal ligger inom samma intervall som tidigare redovisats, varför det inte går att säga om det finns någon faktisk trend som tyder på mer eller mindre lämnad hänsyn. Många av de miljöförbättrande insatser som pågår kräver tid för att vända utvecklingen.

Vidare anser regeringen att den hänsyn som skogsägarna tar vid brukandet av skogen är en viktig del för att uppnå miljökvalitetsmålet Levande skogar (prop. 2022/23:1 utg. omr. 20). Kunskapen om hur skogsägare följer kraven på miljöhänsyn i t.ex. trakthyggesbruket behöver fortsätta utvecklas för att regeringen bättre ska kunna bedöma måluppfyllelsen. Behovet av naturvårdande skötselåtgärder kvarstår i hela landet och åtgärder i form av restaurering behövs.

När det gäller sanktionsavgifter beslutade regeringen den 19 november 2015 att ge i uppdrag åt en särskild utredare att göra en rättslig översyn av skogsvårdslagstiftningen. I det efterföljande betänkandet föreslås att det införs bestämmelser i skogsvårdslagen om att sanktionsavgifter ska kunna påföras vid underlåtenhet att fullgöra vissa skyldigheter (SOU 2017:81). Ändringarna innebär att överträdelse i fråga om underrättelse om avverkning m.m., som för närvarande är straffbelagda, i stället ska medföra en sanktionsavgift. Vidare redovisas i betänkandet att regeringen tidigare har gjort bedömningen att ett införande av sanktionsavgifter för 30 och 31 §§ skogsvårdslagen skulle kräva schabloniserade föreskrifter på en detaljnivå som inte var förenlig med skogspolitikens inriktning. Regeringen anförde i proposition 2007/08:108 att det när det gäller dessa bestämmelser är svårt att på ett tydligt och rättssäkert sätt visa skogsägarna vad som är en godtagbar hänsyn och säkerställa att lagtillsynen blir homogen över hela landet. Utredaren delade denna bedömning. Enligt uppgifter från Landsbygds- och infrastrukturdepartementet är betänkandet fortfarande under beredning i Regeringskansliet.

När det gäller Skogsstyrelsens tillsyn framgår det av Skogsstyrelsens rapport Samlad tillsynsplan 2023 (rapport 2023/05) att det behövs en viss mängd tillsynsaktiviteter för att upprätthålla en acceptabel nivå på lagefterlevnaden. Inom objektstillsynen enligt skogsvårdslagen och miljöbalken kommer Skogsstyrelsen därför att prioritera de behov av tillsyn som uppmärksammas i behovsutredningen. Vid prioriteringen har även hänsyn tagits till Skogsstyrelsens minskade budget för 2023, den pågående rättsutvecklingen inom artskydd och den ökade arealen ansökningar om avverkning i fjällnära skogar.

Enligt förordningen (2009:1393) med instruktion för Skogsstyrelsen ska myndigheten utöva tillsyn över att lagstiftning där Skogsstyrelsen har angetts som tillsynsmyndighet följs. I tillsynsplanen anförts att erfarenheter från tidigare års arbete med tillsyn, exempelvis fältbesök före och efter avverkning samt avsyning efter avverkning eller utförd åtgärd, visar på ett behov av att utöva tillsyn för att säkerställa att lagstiftningen följs. Som ett mått på lägstanivån för denna tillsyn har miniminivåer tagits fram.

När det gäller plantering av främmande trädarter finns bestämmelser i Skogsstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SKSFS 2011:7) till Skogsvårdslagen. Av 27 § framgår att om föryngringsåtgärder planeras vidtas med en främmande trädart ska anmälan om avverkning innehålla en uppgift om en sådan trädart. Det finns även specifika bestämmelser om contortatall, t.ex. geografiska begränsningar av var i landet den får planteras. Contortatall

får dessutom inte användas närmare än 1 kilometer från nationalparker och naturreservat.

När det gäller övergångsformer mellan skogs- och jordbruksmark har Jordbruksverket, Skogsstyrelsen, Naturvårdsverket, Riksantikvarieämbetet, länsstyrelserna och Sveriges geologiska undersökning i rapporten Övergångszoner mellan skogs- och jordbruksmark – ett samverkansprojekt inom Miljömålsrådet 2017 (rapport 2018:14) analyserat och identifierat utmaningar och möjligheter att skapa fler variationsrika brynmiljöer. Slutsatser som de kom fram till var bl.a. att mängden värdefulla skogsbryn bör öka för att gynna den biologiska mångfalden samt att det behövs nya och förändrade styrmedel för att öka mängden värdefulla skogsbryn.

Den 22 juni 2022 gav regeringen Skogsstyrelsen i uppdrag att utreda förenklingsförslag i enlighet med propositionen Stärkt äganderätt, flexibla skyddsformer och ökade incitament för naturvården i skogen med frivillighet som grund (prop. 2021/22:58). Skogsstyrelsen ska bl.a. se över hur regel-lättnader kan införas för att gynna naturlig föryngring, bl.a. i övergångszoner i bryn mellan åkermark och skog, i syfte att främja de två jämställda målen i skogspolitiken. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet senast den 1 november 2023.

Skogsbruk och artskydd

I 2 kap. miljöbalken finns allmänna hänsynsregler m.m. Av 2 kap. 1 § miljöbalken följer att alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd är skyldiga att visa att de förpliktelser som följer av 2 kap. följs. Det gäller i fråga om tillåtighetsprövning, tillståndsprövning, vid godkännande och dispens, villkor som inte avser ersättning samt vid tillsyn enligt miljöbalken. Detta gäller även den som har bedrivit verksamhet som kan antas ha orsakat skador eller besvär för miljön.

Enligt 2 kap. 2 § miljöbalken ska alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd skaffa sig den kunskap som behövs med hänsyn till verksamhetens eller åtgärdens art och omfattning för att skydda människors hälsa och miljön mot skador eller besvär.

Av 2 kap. 3 § miljöbalken framgår att alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd ska utföra de skyddsåtgärder, följa de begränsningar och vidta de försiktighetsmått i övrigt som behövs för att förebygga, hindra eller motverka att verksamheten eller åtgärden medför skador eller besvär för människors hälsa eller miljön. Försiktighetsmått ska vidtas så snart det finns skäl att anta att en verksamhet eller åtgärd kan medföra skador eller besvär för människors hälsa eller miljön.

Regler om vilken hänsyn som krävs inom skogsbruket finns i 7 kap. Skogsstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SKSFS 2011:7) till Skogsvårdslagen. Enligt 7 kap. 19 § ska skador till följd av skogsbruksåtgärder förhindras eller begränsas i livsmiljöer och på substrat där det förekommer

- prioriterade fågelarter (enligt bilaga till föreskriften)

- arter markerade med N och n i bilaga 1 till artskyddsförordningen
- arter som är rödlistade i kategorierna akut hotade, starkt hotade, sårbara eller nära hotade.

Enligt de allmänna råden till 7 kap. 19 § ska begreppet skador i detta fall även omfatta avsiktligt dödande, störande, förstörande av ägg eller skadande eller förstörande av djurens fortplantningsområden eller viloplatser. Prioritering av hänsyn får göras, men bara om det inte är möjligt att ta all den hänsyn som krävs till naturvårdens och kulturmiljövårdens intressen enligt 7 kap. Skogsvårdsstyrelsens föreskrifter (7 kap. 33 a § Skogsstyrelsens föreskrifter).

Vissa växter och djur är fridlysta genom artskyddsförordningen. Det är förbjudet att skada dem, deras boplatser eller fortplantningsområden. I skogsbruket innebär det att hänsyn ska tas så att dessa arter kan fortsätta leva i skogslandskapet. I skogsbruket innebär artskyddet att skogliga åtgärder ska anpassas så att det inte blir negativ påverkan på arterna. Artskyddsförordningens regler ska säkra de fridlysta arternas överlevnad och det är förbjudet att skada de skyddade arterna.

När det gäller kunskapskrav för skogsägare anförde regeringen i skogspropositionen (prop. 2021/22:58) att det är angeläget med ett statligt ansvar för att se till att det finns ett kunskapsunderlag i form av geografisk information om tillståndet i skogen och om förekomst av naturvärden även i fortsättningen. Riksdagen delade regeringens bedömning i denna del (bet. 2021/22:MJU18, rskr. 2021/22:207).

I enlighet med denna bedömning gav regeringen den 9 juni 2022 Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen i uppdrag att utveckla digitala geografiska kunskapsunderlag om natur- och kulturmiljövärden i skog som komplement till fältinventeringar (N2022/01391). Kunskapsunderlagen bör identifiera objektiva förhållanden i naturen, inklusive kulturmiljöer, som kan vara av betydelse för skogsbrukets planering, arbetet med biologisk mångfald och nationella klimat- och miljömål. Underlagen ska kunna användas som stöd för markägare och myndigheter inför en fördjupad bedömning av skogens natur- och kulturmiljövärden, men även för andra ändamål. Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen ska senast den 30 juni 2023 lämna en gemensam delredovisning av uppdraget till Regeringskansliet. Uppdraget ska slutredovisas senast den 30 juni 2027.

Vidare beslutade regeringen den 20 maj 2020 att ge en särskild utredare i uppdrag att se över artskyddsförordningen (2007:845) och ta ställning till om ändringar i miljöbalkens ersättningsbestämmelser eller andra delar av balken är nödvändiga för att översynens syfte ska kunna nås. Utredningen tog namnet Artskyddsutredningen.

Artskyddsutredningen lämnade sitt betänkande Skydd av arter – vårt gemensamma ansvar (SOU 2021:51) till regeringen i juni 2021. Betänkandet innehöll bl.a. förslag om att myndigheterna ska ta fram information om fridlysta arter, råd och riktlinjer för hänsynskrävande miljöer samt besluta om s.k. livsmiljöunderlag.

I budgetpropositionen för 2023 (prop. 2022/23:1 utg.omr. 20) anför regeringen att den fortfarande bereder Artskyddsutredningens betänkande och kommer att ta ställning till behovet av att se över tillämpliga bestämmelser i miljöbalken. Skyddet för äganderätten ska vara vägledande i fråga om ersättning vid inskränkning i pågående markanvändning vid artskyddsärenden.

I april 2022 gav regeringen Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen i uppdrag att tillsammans ta fram förebyggande strategier och arbetssätt, riktlinjer och vägledningar för artskydd i skogen (M2022/00809). Strategierna och arbetssätten ska underlätta för skogsbruket att planera och ta hänsyn på ett sätt som förebygger att förbuden i artskyddslagstiftningen blir aktuella. I uppdraget ingår även att

- revidera och besluta om myndigheternas gemensamma riktlinjer för handläggning av artskyddsärenden i skogen
- klargöra vem som har ansvar för kunskapsinhämtning i ärenden
- fortsätta utveckla befintliga vägledningar om lämplig hänsyn till fridlysta arter och deras livsmiljöer vid skogsbruksåtgärder.

Myndigheterna ska föra dialog med länsstyrelser, andra relevanta myndigheter samt representanter för skogsägare, skogsnäring, miljöorganisationer och andra berörda när uppdraget genomförs. Uppdraget ska redovisas senast den 30 september 2023.

Den 1 oktober 2022 trädde ändringar i artskyddsförordningen i kraft. Ändringarna innebär bl.a. att förbudsbestämmelserna för fåglar regleras separat (4 §) i förhållande till andra djurarter (4 a §). Utformningen av den nya bestämmelsen motsvarar till stora delar artikel 2 och artikel 5 i fågeldirektivet³.

I Naturvårdsverkets och Skogsstyrelsens gemensamma tolkning av förändringarna i 4 § artskyddsförordningen om fridlysning av fåglar i samband med skogsbruk (Naturvårdsverket dnr Nv-04718-22, Skogsstyrelsen dnr 2022/1756) anføres bl.a. att förbuden i 4 § inte bör tolkas som ett individskydd i samband med skogsbruksåtgärder, utan paragrafen syftar till att bevara fågelpopulationerna på en tillfredsställande nivå. Vidare anför myndigheterna att bedömningen av om en fågelarts population bibehålls på en tillfredsställande nivå behöver kunna styrkas och motiveras utifrån aktuella vetenskapliga underlag och bästa möjliga vetenskapliga kunskap från fall till fall. En tillfredsställande nivå bör vara en nivå som innebär att en fågelart långsiktigt kan finnas kvar inom sitt naturliga utbredningsområde. Vidare anføres att för en fågelart som är rödlistad, finns upptagen i bilaga 14 till fågeldirektivet eller vars population har minskat med 50 procent eller mer sedan 1980 behöver det i det enskilda fallet göras en bedömning av om en tillfredsställande nivå kan upprätthållas. Att fågelarten riskerar att försvinna är inte ett krav för att

³ Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/147/EG av den 30 november 2009 om bevarandet av vilda fåglar.

populationen ska anses sakna möjlighet att bibehållas på en tillfredsställande nivå, utan populationerna ska vara långsiktigt stabila.

Riksdagens tillkännagivande om artskydd och skogsbruket

I maj 2022 riktade riksdagen ett tillkännagivande till regeringen om artskyddet och skogsbruket (bet. 2021/22: MJU24, rskr. 2021/22:296–297). Enligt tillkännagivandet borde regeringen bl.a. tydligt reglera att staten har ansvar för att utreda förekomsten av skyddade arter. Utskottet ansåg bl.a. att ett långtgående utredningskrav riktat mot skogsägaren inte var förenligt med den svenska skogspolitiska modellen, som bygger på dialog och samverkan.

Regeringen anför i skrivelse 2022/23:75 Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2022 att denna del av tillkännagivandet planeras att hanteras i beredningen av Artskyddsutredningens betänkande Skydd av arter – vårt gemensamma ansvar (SOU 2021:51). Punkten är inte slutbehandlad.

Toleranskrav vid miljöhänsyn

Skogsstyrelsen har med stöd av 30 § skogsvårdslagen (1979:429) och 30 § skogsvårdsförordningen (1993:1096) meddelat föreskrifter om den hänsyn som ska tas till naturvårdens och kulturmiljövårdens intressen vid skötseln av skog. Enligt 30 § skogsvårdslagen får föreskrifterna inte vara så ingripande att pågående markanvändning avsevärt försvåras, den s.k. intrångsbegränsningen.

Skogsstyrelsens tillämpning av intrångsbegränsningen baseras på toleransnivå vid olika nettovärden på skogsobjektet. Med nettovärde menas värdet av hela det berörda skogsobjektet med avdrag för kostnader för avverkning och uttransport av virket. Toleransnivån beräknas på olika sätt beroende på om nettovärdet är mindre än 250 000 kronor, mellan 250 000 kronor och 2 miljoner kronor eller över 2 miljoner kronor. Principen för hur Skogsstyrelsen beräknar toleransnivån bygger på ett betänkande från bostadsutskottet (bet. 1986/87:1) i samband med att den nya plan- och bygglagen infördes. Där anges att en toleransnivå på 10 procent inom berörd del får anses som det högsta intrång som ska behöva accepteras. Men det gäller bara om den berörda delen motsvarar ett litet penningbelopp. Motsvarar den ett högt värde är det en i relativa tal väsentligt mindre nedsättning av värdet som skogsägaren ska behöva tåla.

Kammarrätten i Göteborg har i en dom angett att ”ett värde som överstiger 300 000 kronor kan enligt kammarrättens mening inte anses vara ett sådant litet belopp som Bostadsutskottet ansett att en fastighetsägare ska behöva acceptera”.⁴ I en annan dom har Kammarrätten i Jönköping godtagit ett intrång som värderades till 199 000 kronor, vilket utgjorde drygt 3 procent av värdet av hela det område som anmälts för avverkning.⁵ Det som kan utläsas av dessa domar är enligt Skogsstyrelsen att värdet av det högsta intrång som ska behöva

⁴ Kammarrätten i Göteborg, mål nr 5238-07 den 31 mars 2009.

⁵ Kammarrätten i Jönköping, mål nr 2928-10 den 28 mars 2011.

tolereras vid tillämpningen av 30 § skogsvårdslagen ligger någonstans i intervallet 199 000–300 000 kronor.

Utskottets ställningstagande

Miljöhänsyn inom skogsbruket

Utskottet noterar att den miljöhänsyn som tas i samband med skogsbruk visar en långsiktigt positiv utveckling men att behov kvarstår av förbättrad hänsyn till naturvårdens och kulturmiljövårdens intressen vid skötsel och brukande av skog. Målbilderna för god miljöhänsyn är ett verktyg för att i samverkan och dialog med sektorn förbättra miljöhänsynen ytterligare. Utskottet noterar att Skogsstyrelsens rådgivningssatsning Smart skogsbruk bl.a. handlar om miljöhänsyn i den brukade skogen.

Sektorsansvaret innebär bl.a. att skogsbruket vid skogsåtgärder i genomsnitt förväntas ta större miljöhänsyn än vad lagen kräver. Vilka åtgärder som krävs för att uppnå detta är ett gemensamt ansvar för myndigheterna och skogsbruket. Mot bakgrund av dessa skogspolitiska principer anser utskottet att skogsbruket inte ska regleras eller begränsas ytterligare genom förbud eller tillståndspflicht för t.ex. användning av brukningsmetoder eller plantmaterial. Utskottet noterar därutöver att det när det gäller just plantmaterial finns bestämmelser för plantering av främmande arter, t.ex. contortatall.

Utskottet anser vidare att Skogsstyrelsens tillsynsarbete är ett viktigt verktyg för att se till att skogsvårdslagen och de delar av miljöbalken som rör skogsbruksåtgärder följs. Utskottet noterar Skogsstyrelsens arbete med en tillsynsplan som grundas på en behovsutredning, prioritering av några områden per år och precisering av miniminivåer för ett antal aktiviteter.

Vidare konstaterar utskottet att en rättslig översyn av skogsvårdslagstiftningen genomfördes under 2015–2017 som resulterade i förslag om vissa förändringar i fråga om skyldigheter, sanktioner och bestämmelser om överklagande. Utskottet noterar att betänkandet (SOU 2017:81) fortfarande bereds i Regeringskansliet.

Mot bakgrund av det anförda anser utskottet att motionerna 2022/23:1246 (V) yrkandena 7, 8 och 10 och 2022/23:2110 (MP) yrkandena 22 och 23 kan lämnas utan åtgärd.

När det gäller skyddszoner mot vatten noterar utskottet att det under det senaste decenniet uppvisats en svag men positiv utveckling när det gäller hänsyn till dessa skyddszoner. I samverkan med skogssektorn har även målbilder för kantzoner mot sjöar och vattendrag tagits fram. Även om utvärderingen av målbilderna för kantzoner mot sjöar och vattendrag inte kunnat ge en klar bild av den lämnade miljöhänsynen bedöms det som sannolikt att målbilderna har påverkat skogsbruket positivt i detta avseende. Utskottet avser därmed för tillfället inte att vidta någon åtgärd med anledning av motion 2022/23:1246 (V) yrkande 9. Motionen avstyrks.

Vidare noterar utskottet att Skogsstyrelsen ska se över hur regellättnader kan införas för att gynna naturlig förnygring i bl.a. övergångszoner i bryn

mellan åkermark och skog. I avvaktan på resultatet av detta uppdrag anser utskottet att motion 2022/23:972 (SD) yrkande 42 kan lämnas utan åtgärd.

Skogsbruket och artskydd

Inledningsvis konstaterar utskottet att syftet med artskyddsförordningen är att säkra de fridlysta arternas överlevnad. Detta innebär att hänsyn ska tas i skogsbruket så att dessa arter kan överleva i skogslandskapet. Utskottet noterar att Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen har fått i uppdrag att ta fram förebyggande strategier och arbets sätt, riktlinjer och vägledningar för artskydd i skogen. I detta ingår bl.a. att revidera myndigheternas gemensamma riktlinjer för handläggning av artskyddsärenden i skogen. Vidare noterar utskottet att regeringen har beslutat om ändringar i artskyddsförordningen som bl.a. syftar till att tydliggöra att det är fågelpopulationer som ska bevaras på en tillfredsställande nivå, inte ett individskydd. Därmed anser utskottet att motionerna 2022/23:972 (SD) yrkande 55 och 2022/23:977 (SD) yrkande 17 kan lämnas utan åtgärd.

Utskottet vill påminna om tillkännagivandet om artskydd och skogsbruket. Av detta framgår bl.a. att regeringen tydligt borde reglera att staten har ansvar för att utreda förekomsten av skyddade arter i skogen. Utskottet noterar att det ingår i Naturvårdsverkets och Skogsstyrelsens uppdrag som nämns ovan att klargöra vem som har ansvar för kunskapsinhämtning i artskyddsärenden. Vidare noterar utskottet att regeringen anför att denna del av tillkännagivandet ska hanteras i beredningen av Artskyddsutredningens betänkande. I avvaktan på det arbete som pågår lämnar utskottet motionerna 2022/23:467 (S) i denna del, 2022/23:649 (C) och 2022/23:854 (C) yrkande 17 utan åtgärd.

Toleranskrav vid miljöhänsyn

Utskottet noterar att principen för hur Skogsstyrelsen beräknar toleransnivån härstammar från ett betänkande från bostadsutskottet där det angavs att en toleransnivå på 10 procent inom berörd del får anses som det högsta intrång som ska behöva accepteras, om den berörda delen motsvarar ett litet penningbelopp. Om det är ett högt värde är det en väsentligt mindre nedsättning av värdet som skogsägaren ska behöva tåla. Vidare noterar utskottet att Skogsstyrelsen bedömer att det högsta intrång som ska behöva tolereras vid miljöhänsyn ligger mellan 199 000 och 300 000 kronor, i enlighet med de domar som avkunnats tidigare. Utskottet ser ingen anledning att göra någon annan bedömning än Skogsstyrelsen och lämnar därmed motionerna 2022/23:972 (SD) yrkande 15 och 2022/23:977 (SD) yrkande 10 utan åtgärd.

Nyckelbiotoper

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om nyckelbiotopsregistrering, nyckelbiotopsregistret och nyckelbiotopsregistrering i samband med avverkningsanmälan.

Jämför reservation 30 (SD) och 31 (V).

Motionerna

Enligt kommittémotion 2022/23:972 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 37 ska ytterligare nyckelbiotoper inte registreras och registret ska inte vara allmänt tillgängligt, samtidigt som det behöver göras en noggrann analys av vad som registrerats. Motionärerna anser att nuvarande register över nyckelbiotoper bör vara konfidentiellt på grund av bristerna i det, och att det inte får leda till åtgärder av annan part än markägaren. Vidare bör databasen över nyckelbiotoper analyseras för att studera hur rättssäkerheten har hanterats (yrkande 39).

I yrkande 38 framhålls att staten bör ta en aktiv roll i att få parterna, inklusive Skogsstyrelsen och andra berörda myndigheter, skogsägare, skogsindustriföretag och certifieringsorganisationer, att enas kring ett effektivare och mer rättssäkert system kopplat till skogsskötselcertifieringen för att värna arter i artrika småområden.

Även i kommittémotion 2022/23:977 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 16 framhålls att ett formellt stopp för nya nyckelbiotoper bör införas. Motionärerna anser att regeringen bör klargöra att alla nyckelbiotoper oavsett när de registrerades ska kunna avregistreras på samma sätt.

I kommittémotion 2022/23:1246 av Kajsa Fredholm m.fl. (V) yrkande 20 anförs att regeringen bör ge Skogsstyrelsen i uppdrag att se till att det fortfarande går att registrera nyckelbiotoper i samband med avverkningsanmälningar. Skogsstyrelsen har beslutat att man ska upphöra med att registrera nyckelbiotoper i samband med avverkningsanmälningar. Motionärernas uppfattning är att dessa åtgärder leder oss längre ifrån att uppnå flera av våra miljömål och att det lägger grunden för fortsatt utarmning av den biologiska mångfalden.

Kompletterande information

Den 17 maj 2018 gav regeringen Skogsstyrelsen i uppdrag att genomföra en landsomfattande inventering av nyckelbiotoper. I uppdraget ingick dels att applicera utvecklad och förbättrad metodik för att identifiera och avgränsa nyckelbiotoper i nordvästra Sverige, dels att uppdatera den nyckelbiotopsinventering som genomförts i övriga delar av landet.

Den 21 december 2018 beslutade riksdagen om budgeten för utgiftsområde 23 för 2019 (bet. 2018/19:MJU2, rskr. 2018/19:113). Den innebar att finansieringen av en landsomfattande inventering av nyckelbiotoper drogs tillbaka fr.o.m. den 1 januari 2019. Formellt togs beslut om att dra tillbaka regeringsuppdraget den 27 juni 2019. Regeringen anförde då att den har ett tydligt uppdrag att värna och stärka den privata äganderätten till skogen. Beslutet att avveckla den utökade nyckelbiotopsinventeringen var en viktig del i det arbetet.

Flera kammarrätter har bedömt att registrering av nyckelbiotoper utgör ett överklagbart beslut.⁶ Mot bakgrund av domstolarnas uttalanden har Skogsstyrelsen gjort bedömningen att även registrering av objekt med naturvärden får betraktas som myndighetsbeslut. Skogsstyrelsens bedömning är att nyckelbiotoper och objekt med naturvärden som är registrerade under perioder då myndigheten har haft regeringsuppdrag att identifiera och registrera nyckelbiotoper har rättslig grund. Det innefattar registreringar av nyckelbiotoper och objekt med naturvärden t.o.m. den 26 juni 2019.

Skogsstyrelsen har beslutat att den 21 december 2021 helt sluta med att registrera nyckelbiotoper. Samtidigt ska nyckelbiotoper eller objekt med höga naturvärden registrerade från den 27 juni 2019 avregistreras om markägaren begär det. Om det handlar om en nyckelbiotop eller ett objekt med naturvärden som är registrerad eller registrerat t.o.m. den 26 juni 2019 ska begäran om avregistrering hanteras som en begäran om att beslutet om registreringen ska upphävas. Det går även att överklaga beslutet att registrera en nyckelbiotop eller ett objekt med naturvärden utan att först begära avregistrering. Ett sådant överklagande ska ställas till förvaltningsrätten men skickas till Skogsstyrelsen.

När det gäller registrering av nyckelbiotoper i samband med avverkningsanmälningar beslutade Skogsstyrelsen den 16 december 2019 att detta skulle upphöra när nya arbetssätt fanns på plats. Myndigheten uppgav att bakgrunden till beslutet var att man kommit fram till att det inte är lämpligt att blanda tillsyn med nyckelbiotopsinventering eftersom nyckelbiotoper inte regleras i lag. Tillsyn innebär däremot en kontroll av att lagstiftningen följs. Beslutet följde av ett förslag som Skogsstyrelsen lämnat i oktober 2019 (Registrering av nyckelbiotoper i samband med avverkningsanmälningar och tillståndsansökningar, dnr 2019/2664) och som varit på remiss.

I slutet av december 2020 meddelade Skogsstyrelsen att den vid årsskiftet 2020/21 skulle sluta att registrera nyckelbiotoper i samband med att en anmälan eller ansökan om avverkning kommer in till myndigheten. Beskedet innebär att myndigheten använder en annan metod för dokumentation av naturvärden sedan den 1 januari 2021. Enligt denna metod dokumenteras naturvärden som har betydelse för handläggningen av ärendet utifrån vad lagen kräver. Endast fakta om det område som anmälan eller ansökan om avverkning gäller samlas in.

⁶ Kammarrätten i Sundsvall, dom den 30 november 2020 i mål nr 2853-19 och Kammarrätten i Jönköping, dom den 10 mars 2021 i mål nr 638-20.

När det gäller nyckelbiotopsregistret har de uppgifter som Skogsstyrelsen fått in genom inventering av nyckelbiotoper förts in i ett register. Registret består huvudsakligen av ett kartsikt där omfattningen av respektive nyckelbiotop framgår. Av registret framgår även vilken eller vilka fastigheter nyckelbiotopen berör.

Regeringen bedömde i skogspropositionen (prop. 2021/22:58) att gallring av uppgifter i nyckelbiotopsregistret inte är förenlig med arkivlagens (1990:782) ändamål. Enligt regeringen fanns det inte heller skäl att göra avsteg från arkivlagen och det konstaterades att nyckelbiotopsregistret är en allmän handling.

Utgångspunkten i arkivlagen är att myndigheternas arkiv ska bevaras. Allmänna handlingar får dock enligt 10 § arkivlagen gallras. Regeringen anförde i skogspropositionen att en gallring av uppgifter i registret skulle innebära att information som behövs för rättskipningen och förvaltningen samt för forskningen tas bort. Information om naturvärden till stöd för myndighetens arbete går också förlorad, samtidigt som de praktiska konsekvenserna av en gallring får anses vara begränsade. Regeringen bedömde därför att den inte bör besluta om en gallringsföreskrift eller göra avsteg från arkivlagen och införa en särskild gallringsbestämmelse. Vidare ansåg regeringen att de uppgifter som i dag finns i nyckelbiotopsregistret är av intresse för skogsägare, skogsbolag, myndigheter och allmänhet och har samlats in på skattebetalarnas bekostnad. Kunskapen borde därför fortsätta att vara tillgänglig. Riksdagen delade regeringens bedömning i denna del (bet. 2021/22:MJU18, rskr. 2021/22:206).

Utskottets ställningstagande

Utskottet välkomnar att Skogsstyrelsen har upphört med all inventering och registrering av nyckelbiotoper. Utskottet noterar även att Skogsstyrelsen sedan början av 2021 upphört med registrering av nyckelbiotoper i samband med att underrättelser om avverkning eller ansökningar om avverkningstillstånd kommer in till myndigheten. Utskottet har förståelse för myndighetens beslut att inte blanda samman det lagreglerade tillsynsarbetet med den icke lagreglerade nyckelbiotopsinventeringen. Utskottet noterar att Skogsstyrelsen har tagit fram en ny metod för dokumentation av naturvärden vid avverkningsanmälningar.

Om en skogsägare vänder sig till Skogsstyrelsen med en begäran om att avregistrera en nyckelbiotop som är registrerad fr.o.m. den 27 juni 2019 kommer denna att avregistreras. Om begäran rör en nyckelbiotop som är registrerad t.o.m. den 26 juni 2019 ska begäran om avregistrering hanteras som en begäran om att beslutet om registrering ska upphävas. Anledningen till att ärendena hanteras olika är Skogsstyrelsens bedömning att det fanns rättsligt stöd för verksamheten i Skogsstyrelsens regleringsbrev och i särskilda regeringsbeslut under tiden före juni 2019.

Mot bakgrund av att Skogsstyrelsen upphört med registrering av nyckelbiotoper och att det är möjligt att ansöka om att avregistrera eller upphäva en registrering av en nyckelbiotop anser utskottet att motionerna 2022/23:972 (SD) yrkande 37 och 2022/23:977 (SD) yrkande 16 kan lämnas utan åtgärd. Vidare avstyrker utskottet motion 2022/23:1246 (V) yrkande 20 eftersom Skogsstyrelsen kan bedöma naturvärden på andra sätt vid avverkningsanmälningar. Vidare anser utskottet att det i nuläget inte finns behov av att ta fram ett nytt system för att registrera nyckelbiotoper. Därmed avstyrks motion 2022/23:972 (SD) yrkande 38.

Utskottet noterar att regeringen i skogspropositionen genomförde en grundlig analys av vad nyckelbiotopsregistret innehåller. Enligt utskottet är databasen ett viktigt kunskapsunderlag inom svenskt miljö- och naturvårdsarbete, och de uppgifter som finns i registret är av intresse för skogsägare, skogsbolag, myndigheter och allmänheten. Mot denna bakgrund avstyrker utskottet motion 2022/23:972 (SD) yrkande 39.

Regelförenklingar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om regler om avverkningsanmälan och slutavverkningsålder och regelförenklingar i övrigt såsom hantering av jordbruksmark och skogsmark samt skogs-gödsling och skogsdikning.

Jämför reservation 32 (SD), 33 (C), 34 (SD) och 35 (C).

Motionerna

Regler om avverkningsanmälan och slutavverkningsålder

Enligt kommittémotion 2022/23:972 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 20 bör de allmänna publiceringarna av avverkningsanmälningar på Skogsstyrelsens webbplats upphöra. Motionärerna anser att markägaren i stället bör tillfrågas, i varje enskilt fall, om hen vill att dessa uppgifter ska bli publika. Även i motion 2022/23:211 av Mikael Larsson (C) lyfts frågor om avverkningsanmälningar och deras offentlighet fram.

Vidare framhålls i yrkande 21 i kommittémotion 2022/23:972 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) behovet av snabbare handläggning av skötsel och avverkning av skog. Enligt motionärerna ska det vara en normal handläggningstid på två veckor för avverkningsanmälningar samt att Skogsstyrelsen bör kunna snabbhantera anmälningar om mindre avverkningstrakter när det finns maskiner i närheten.

Martin Kinnunen m.fl. (SD) framhåller i kommittémotion 2022/23:977 yrkande 5 att åtgärder behöver vidtas för att kraftigt minska antalet fall där

skogsägares avverkningar begränsas i samband med att en avverkningsanmälan lämnas in. Motionärerna anför att en lång rad av fall under senare år har blivit omskrivna där de berörda markägarna har uppfattat myndigheters begränsningar av skogsavverkning som övergrepp och där det verkar som om godtyckliga motiv tillgripits för att hindra avverkningar. Enligt yrkande 12 i samma motion bör en systematisk och löpande uppföljning göras av hur ofta och på vilken grund avverkning stoppas så att myndighetsutövningen kan likformas och överrepresentation av vissa skyddade miljöer undvikas.

Enligt yrkande 14 behöver myndigheters hantering av skogsskötselåtgärder utredas efter förändringen av förvaltningslagen 2018. Skogsägares rätt att utföra avverkning, förutsatt att skogsvårdslagens generella krav är uppfyllda, måste i de allra flesta fall vara skyddad av proportionalitetsprincipen i förvaltningslagen. Även risken för tjänstemans jäv genom aktivt deltagande i olika organisationer behöver utredas (yrkande 15).

Enligt kommittémotion 2022/23:854 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 21 bör lägsta slutavverkningsålder slopas. Motionärerna anför att flera av de förenklingsförslag som Skogsstyrelsen arbetar med borde vara tämligen okontroversiella; t.ex. har Finland redan tagit bort gränsen för lägsta slutavverkningsålder.

Regelförenklingar i övrigt

I kommittémotion 2022/23:854 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 22 framhålls behovet av en enklare hantering av skog på åker. Motionärerna anför att flera av de förenklingsförslag som Skogsstyrelsen arbetar med borde vara tämligen okontroversiella; t.ex. har skog på sentida åkermark som regel ett obetydligt värde för den biologiska mångfalden och friluftslivet. I yrkande 23 framhålls behovet av att tillåta skogsgödsling. Enligt motionärerna är gödsling av skog, rätt utförd och på rätt marker, den snabbaste och lönsammaste skogliga åtgärd man kan vidta.

Enligt kommittémotion 2022/23:972 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 23 bör det generella förbudet mot skogsdikning i södra Sverige ersättas med tillståndsplikt eller förenklat dispensförfarande och Skogsstyrelsen eller länsstyrelsen ska bevilja sådant om det inte finns allvarliga hinder. Motionärerna anför att dikning av skogsmark i vissa fall är ett effektivt sätt att öka produktionen, minska översvämningrisker och minimera körskador. I yrkande 26 anför att handläggningstiden för att ställa om jordbruksmark till skogsmark bör bli betydligt kortare. Att få ett tillstånd kan ta minst åtta månader, och handläggningstiderna bör kunna förkortas avsevärt enligt motionärerna.

Kompletterande information

Regler om avverkningsanmälan och slutavverkningsålder

Enligt 10 § skogsvårdslagen (1979:429) ska avverkning på produktiv skogsmark vara ändamålsenlig för återväxt av ny skog eller främja skogens utveckling. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får till skydd för den yngre skogen föreskriva att trädbestånd under en viss ålder inte får avverkas samt meddela föreskrifter om hur avverkning ska bedrivas för att tillgodose kraven enligt första stycket. Av 14 § framgår att den produktiva skogsmarkens ägare är skyldig att enligt föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer underrätta Skogsstyrelsen om bl.a. avverkningsålder som ska ske på hans eller hennes mark.

I 15 § skogsvårdsförordningen (1993:1096) preciseras att det ska anmälas till Skogsstyrelsen när avverkningsåldern är större än 0,5 hektar och det är annan avverkning än sådan röjning eller gallring som främjar skogens utveckling. Enligt 15 b § får en åtgärd som Skogsstyrelsen ska underrättas om, t.ex. en avverkning, påbörjas tidigast sex veckor efter det att en sådan underrättelse gjorts och i förekommande fall uppgifter lämnats om vad som ska göras för att trygga återväxten eller för att tillgodose naturvårdens, kulturmiljövårdens eller rennäringens intressen enligt 15 § första stycket 3 och 4. Om det finns särskilda skäl får Skogsstyrelsen medge att dessa åtgärder påbörjas tidigare. Det framgår av Skogsstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SKSFS 2011:7) till Skogsvårdslagen, Allmänna råd till 15 b § skogsvårdsförordningen att för att en avverkning ska få påbörjas tidigare än sex veckor från tidpunkten för anmälan bör ett sådant undantag kunna antas leda till en påtaglig nytta för fastighetsägaren eller en innehavare av avverkningsrätt samtidigt som det inte bör kunna antas medföra besvär av betydelse för naturmiljön, kulturmiljön eller rennäringen. De omständigheter som åberopas för undantag bör inte rimligen ha kunnat förutses. När anmälan är formellt riktig och har registrerats skickas en bekräftelse till skogsägaren och eventuella ombud. I den anges också det datum, sex veckor efter att anmälan registrerats, som avverkningsåldern får påbörjas.

När det gäller föryngringsavverkning får den inte göras innan skogen nått en viss ålder, den s.k. lägsta slutavverkningsåldern. Den lägsta slutavverkningsåldern varierar beroende på trädslag, markens produktionsförmåga och i vissa avseenden var i landet avverkningsåldern sker. För bestånd som domineras av barrträd varierar lägsta tillåtna ålder mellan 45 och 100 år, beroende på markens produktionsförmåga. Bok får föryngringsavverkas tidigast vid 80 år och ek vid 90 år. Bestånd vars virkesförråd till minst hälften består av björk, asp eller al får avverkas vid 35 år.

På brukningsenheter större än 50 hektar måste den skog som kan föryngringsavverkas ransoneras för att undvika en för stor andel kalmare och ungskog. På brukningsenheter på upp till 100 hektar får arealen kalmare och skog yngre än 20 år vara högst 50 hektar. På brukningsenheter större än 100 hektar får högst hälften av skogsmarken utgöras av kalmare och skog som är

yngre än 20 år. För brukningsenheter större än 1 000 hektar gäller ytterligare regler.

Den 22 december 2020 fick Skogsstyrelsen, inom ramen för det nationella skogsprogrammet, i uppdrag att genomföra åtgärder som ger konkreta förenklingar för företagare och är tillitsskapande i bemötande och service, vilket bidrar till en hållbar näringslivsutveckling. Åtgärderna ska effektivisera skogsägarens kontakter med Skogsstyrelsen och andra myndigheter samt erbjuda bättre och enklare beslutsstöd som främjar ett aktivt och hållbart skogsbruk, så att det blir enklare att nå skogspolitikens produktions- och miljömål. Exempel på åtgärder som kan genomföras är att utreda möjligheter till effektivare och snabbare handläggning av ärenden samt att arbeta med förbättrad service för skogsägare. Uppdraget ska slutredovisas till Regeringskansliet senast den 15 oktober 2023.

I skogspropositionen (prop. 2021/22:58) bedömde regeringen att ett uppdrag om regelförenkling inom skogsbruket bör ges till Skogsstyrelsen. Regeringen anförde att den ville se förenklingsförslag som stärker äganderätten samt att villkoren för företagande inom skogssektorn underlättas och bidrar till att uppfylla miljömålen. I propositionen nämndes bl.a. skogsvårdsförordningens reglering av lägsta ålder för förnygringsavverkning. Riksdagen delade bedömningen i denna del (bet. 2021/22:MJU18, rskr. 2021/22:206).

Mot bakgrund av detta fick Skogsstyrelsen den 2 juni 2022 i uppdrag att utreda förenklingsförslag i enlighet med skogspropositionen. Skogsstyrelsen ska bl.a. analysera möjliga förenklingar av reglerna för ransonering, brukningsenhet och lägsta ålder för förnygringsavverkning i syfte att främja de två jämförbara målen i skogspolitikerna. I analysen ska myndigheten tillvarata kunskap och erfarenhet på området som finns hos Naturvårdsverket, SLU och Sametinget. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet senast den 1 november 2023.

I Skogsstyrelsens budgetunderlag 2024–2026 (dnr 2022/4564) föreslår myndigheten att systemet med att skogsägare behöver skicka in en avverkningsanmälan när de vill avverka utreds. I stället för att granska varje enskild avverkning skulle det enligt Skogsstyrelsen kunna ersättas med en övergripande systemtillsyn. Enligt Skogsstyrelsen skulle det vara ett sätt att effektivisera och förenkla för både skogssektorn och myndigheten. Budgetunderlaget är nu under beredning i Regeringskansliet.

När det gäller publicering av en avverkningsanmälan blir den i och med att den registreras hos Skogsstyrelsen en allmän handling. Allmänna handlingar är som utgångspunkt offentliga, vilket innebär att alla har rätt att ta del av dem (2 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen, förkortad TF). En begäran om att få ta del av en allmän handling prövas av den myndighet som förvarar handlingen (2 kap. 14 § TF). En allmän handling kan innehålla uppgifter som omfattas av sekretess enligt offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), förkortad OSL, samt offentlighets- och sekretessförordningen (2009:641). Sekretess innebär ett förbud mot att röja en uppgift, oavsett om det sker genom utlämnande av

en handling, genom muntligt röjande av uppgiften eller på något annat sätt (3 kap. 1 § OSL).

Enligt Skogsstyrelsens promemoria Information om hur vi behandlar dina personuppgifter i samband med anmälan/ansökan om avverkning (2018-10-22) publicerar Skogsstyrelsen, efter att myndigheten tagit emot en avverkningsanmälan eller avverkningsansökan, avverkningsytans koordinater i sina karttjänster i Skogsdataportalen och i Skogliga grunddata. Inga uppgifter om namn, personnummer, fastighetsbeteckning eller fastighetsgränser visas. Skogsstyrelsen anför att syftet med att publicera koordinaterna för avverkningsanmälda områden är att andra myndigheter och andra intressenter som skogsbolag, ledningsrättsinnehavare och fastighetsgrannar på ett säkert sätt ska kunna få korrekt information. Myndigheten redovisar att den rättsliga grunden för den externa publiceringen är allmänt intresse.

När det gäller avverkningsanmälan och proportionalitetsprincipen anges det i 5 § förvaltningslagen (2017:900) att myndigheter får ingripa i ett enskilt intresse endast om åtgärden kan antas leda till det avsedda resultatet. Åtgärden får aldrig vara mer långtgående än vad som behövs och får vidtas endast om det avsedda resultatet står i rimligt förhållande till de besvär som kan antas uppstå för den som åtgärden riktas mot. I förarbetena till förvaltningslagen (prop. 2016/17:180, bet. 2017/18:KU2) anføres att man kan säga att proportionalitetsprincipen innebär att en ingripande åtgärd ska vara ägnad att tillgodose det åsyftade ändamålet, vara nödvändig för att uppnå detta ändamål och medföra fördelar som står i rimlig proportion till den skada som åtgärden förorsakar. Enligt regeringen har en kodifiering av proportionalitetsprincipen i förvaltningslagen flera fördelar. För förvaltningsmyndigheterna blir det tydligare att inga åtgärder i det allmännas intresse får vidtas utan att motstående enskilda intressen samtidigt beaktas. Ett allmänt krav på att en proportionalitetsbedömning ska göras redan i första instans ger också bättre förutsättningar för att ärendehandläggningen ska bli mer omsorgsfull och att besluten i ännu högre grad redan från början ska bli materiellt riktiga. Detta kan i sin tur förväntas leda till att färre beslut överklagas.

När det gäller jävsregler innehåller förvaltningslagen bestämmelser om detta (16–18 §§). Av bestämmelserna framgår bl.a. att den som för en myndighets räkning tar del i handläggningen på ett sätt som kan påverka myndighetens beslut i ärendet är jävig om t.ex. han eller hon eller någon närstående är part i ärendet eller på något annat sätt kan antas bli påverkad av beslutet i en inte oväsentlig utsträckning eller om det finns någon annan särskild omständighet som gör att hans eller hennes opartiskhet i ärendet kan ifrågasättas. Den som är jävig får inte ta del i handläggningen av ärendet och inte heller närvara när ärendet avgörs. Den som känner till en omständighet som kan antas göra honom eller henne jävig ska omedelbart anmäla detta till myndigheten.

Enligt 40 § skogsvårdslagen får de beslut som Skogsstyrelsen fattar med stöd av skogsvårdslagen eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av skogsvårdslagen överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Beslut enligt

miljöbalken överklagas till en mark- och miljödomstol. I Skogsstyrelsens Verksamhetsstrategi 2025 redovisas myndighetens värdegrund som utgår från sex rättsliga principer, bl.a. objektivitet.

Regelförenklingar i övrigt

Planterade granskogar på tidigare åkermarker omfattas i dag av samma regler som den produktiva skogsmarken. Det gäller t.ex. krav på lägsta slutavverkningsålder. Som nämns ovan får föryngringsavverkning inte göras innan skogen nått en viss ålder, och denna varierar beroende på träslag, markens produktionsförmåga och i vissa avseenden var i landet avverkningen sker. När det gäller krav på underrättelse om föryngringsavverkning gäller bestämmelserna om att Skogsstyrelsen ska underrättas och åtgärden får påbörjas tidigast sex veckor efter det att en sådan underrättelse gjorts.

I skogspropositionen (prop. 2021/22:58) bedömer regeringen att en översyn av reglerna för skogsbruk i granskog på f.d. åkermark bör genomföras i syfte att underlätta villkoren för företagande inom skogssektorn samtidigt som skogspolitikens jämställda mål om produktion och miljö gynnas. Regeringen bedömde att skogsmark som tidigare varit åkermark, inte minst bestånd med planterad gran, har ett relativt lågt värde för den biologiska mångfalden och friluftslivet. Dessutom kan sådana bestånd vara särskilt sårbara för vissa skador som stormfällning. Riksdagen delade bedömningen i denna del (bet. 2021/22: MJU18, rskr. 2021/22:206).

I det förenklingsuppdrag som Skogsstyrelsen fick den 2 juni 2022 som nämns ovan ingår bl.a. att myndigheten ska göra en översyn av reglerna för skogsbruk i granskog på f.d. åkermark.

När det gäller omställning av jordbruksmark till skogsmark får en åtgärd enligt 12 kap. 9 § miljöbalken som innebär att jordbruksmark tas ur jordbruksproduktion inte vidtas utan att en anmälan har lämnats till länsstyrelsen, om inte åtgärden är av ringa betydelse för jordbruket på brukningsenheten eller för natur- och kulturmiljön. Instruktioner för anmälan framgår av Jordbruksverkets föreskrifter (SJVFS 1999:119) om hänsyn till natur- och kulturvärden i jordbruket. Bland annat ska markägaren lämna in ett särskilt yrkande i de fall brukaren önskar ta marken ur jordbruksproduktion tidigare än åtta månader efter anmälan. Enligt 12 kap. 6 § fjärde stycket miljöbalken får länsstyrelsen i samband med handläggningen av ansökan förelägga den anmälningsskyldige att vidta de åtgärder som behövs för att begränsa eller motverka skada på naturmiljön. Om sådana åtgärder inte är tillräckliga och det är nödvändigt för skyddet av naturmiljön, får myndigheten förbjuda verksamheten.

När det gäller skogsgödsling framgår det av 12 kap. 6 § miljöbalken att maskinell skogsgödsling är en åtgärd som ska anmälas för samråd senast sex veckor i förväg. Anmälan ska göras till Skogsstyrelsen som därefter inleder ett samråd med markägaren om hur åtgärden kommer att genomföras. Enligt Skogsstyrelsen (rapport 2019:24) är endast en begränsad del av den produktiva

skogsmarken lämplig för kvävegödning, men åtgärden kan ändå ha stor betydelse för en enskild skogsägare.

Gällande regelverk begränsar gödning på möjliga arealer främst i landets mellersta och södra delar. Skogsgödning med kvävegödselmedel är t.ex. enligt 7 kap. 26 § Skogsstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SKSFS 2011:7) till Skogsvårdslagen inte tillåtet i sydvästra Götaland och begränsat till maximalt 150 kilo kväve per hektar under en skogsgeneration i de östra delarna av Götaland.

I juni 2022 gav regeringen SLU i uppdrag att genomföra en förstudie om möjligheterna till ökad skoglig tillväxt genom miljöanpassad skogsgödning. Uppdraget ska bidra till att stärka bioekonomins roll i klimatomställningen. SLU ska ge förslag på hur formerna för skogsgödning kan utvecklas så att en större andel av skogsmarken kan gödulas än vad som sker i dag, samtidigt som miljöpåverkan och effekter på biologisk mångfald minimeras, samt identifiera eventuella ytterligare analysbehov. Förslagen ska inkludera effekterna på skoglig tillväxt, påverkan på kolsänkan och potentiell avverkning både i ett kortare perspektiv till 2030 och i ett längre perspektiv till 2050.

Den 22 februari 2023 redovisade SLU uppdraget i Slutrapport för regeringsuppdrag för Sveriges lantbruksuniversitet angående förstudie kring miljöanpassad skogsgödning för ökad skoglig tillväxt (SLU.ua.2022.1.1.1–2974). I rapporten har ett antal kunskapsluckor identifierats. Bland annat behövs bättre verktyg och mer detaljerad kunskap om vilka bestånd som är mest effektiva att gödsla och hur skogsgödning kan göras mer precis för att minimera negativ miljöpåverkan och maximera nyttan. Vidare anförs i rapporten att andelen kontinuitetsbrukad skog sannolikt kommer att öka, och därför finns det behov av att veta mer om hur sådan skogsskötsel påverkas av kvävegödning. Rapporten är nu under beredning i Regeringskansliet.

När det gäller skogsdikning framgår det att dikning, dvs. att nyanlägga ett dike eller öka avvattningsförmågan i ett befintligt dike eller vattendrag, enligt Naturvårdsverkets bedömning omfattas av miljöbalkens definition av markavvattning (2009:5 Markavvattning och rensning – Handbok för tillämpningen av bestämmelserna om markavvattning i 11 kap. miljöbalken, Naturvårdsverket). Det vatten som omfattas av markavvattnande åtgärder enligt 11 kap. 2 § 4 miljöbalken avser vatten på markens yta och annat vatten än grundvatten.

Av 11 kap. 13 § miljöbalken framgår att det alltid krävs tillstånd för markavvattning. I 11 kap. 12 § miljöbalken finns ett undantag från kravet på att söka tillstånd för vattenverksamhet om det är uppenbart att varken allmänna eller enskilda intressen skadas. Detta undantag gäller inte markavvattning. Orsaken till kravet på tillstånd framgår av författningskommentaren i proposition 1997/98:45: ”Anledningen till det absoluta kravet på tillstånd till markavvattning är att skyddet av våra våtmarker inte får bli beroende av vilken bedömning verksamhetsutövaren gör av verksamhetens skadlighet.”

I större delen av södra Sverige är markavvattning förbjuden⁷. Det innebär ett hårdare bevarandeskydd och att markavvattning ska prövas i två steg. Först krävs dispens från markavvattningsförbudet och därefter tillstånd till åtgärden om dispens ges. Förbudet mot markavvattning infördes eftersom regeringen ansåg att naturvårdsintresset behöver hävdas bättre i fråga om våtmarker. Syftet med förbudet är att kraftigt begränsa eller sätta stopp för markavvattning i de delar av landet som redan utarmats på våtmarker⁸.

Av 12 kap. 6 § miljöbalken följer att skogsbruksåtgärder som kan komma att väsentligt ändra naturmiljön ska anmälas för samråd till Skogsstyrelsen minst sex veckor innan åtgärden får påbörjas. Enligt Skogsstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SKSFS 2013:3) om anmälningskyldighet för samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken avseende skogsbruksåtgärder är bl.a. dikesrensning en sådan åtgärd som kräver samråd.

Enligt Skogsstyrelsen är dikning en produktionshöjande åtgärd som tidigare haft stor omfattning. Dikesrensning kan ha god effekt på produktionen i dikade skogar där diksystemen har börjat växa igen. Enligt Skogsstyrelsen bör emellertid ingen dikesrensning ske i områden med höga miljövärden.

Om dikena är så igenväxta att ett nytt naturtillstånd uppstått är rensningen att betrakta som en nydikning. Anläggning av nya diken – markavvattning – kräver tillstånd från länsstyrelsen.

Utskottets ställningstagande

Regler om avverkningsanmälan och slutavverkningsålder

Utskottet konstaterar att Skogsstyrelsen för tillfället arbetar med två förenklingsuppdrag. Det ena uppdraget handlar om att genomföra åtgärder som ger konkreta förenklingar för företagare, t.ex. effektivare och snabbare handläggning av ärenden. Det andra uppdraget syftar till att föreslå förenklingar som ska främja de två jämställda målen i skogspolitiken, t.ex. förenklingar av reglerna för lägsta ålder för föryngringsavverkning. Det är utskottets uppfattning att en effektiv och rättssäker handläggning av skogsärenden främjar ett aktivt och hållbart skogsbruk. Vidare noterar utskottet att Skogsstyrelsen har föreslagit att systemet med avverkningsanmälan utreds. Förslaget bereds nu i Regeringskansliet.

Utskottet är för tillfället inte berett att föreslå några ändringar av reglerna för avverkningsanmälan eller slutavverkningsålder utan anser att resultatet av det arbete som pågår ska inväntas. Därmed avstyrks motionerna 2022/23:972 (SD) yrkande 21 och 2022/23:854 (C) yrkande 21.

När det gäller publicering av avverkningsanmälningar noterar utskottet att en avverkningsanmälan är en allmän handling och att anmälan som utgångspunkt är offentlig. Skogsstyrelsen publicerar koordinaterna för avverkningsanmälda områden så att andra myndigheter och intressenter på ett

⁷ 11 kap. 14 § miljöbalken.

⁸ prop.1997/98:45.

säkert sätt kan få korrekt information. Utskottet ser ingen anledning att ifrågasätta Skogsstyrelsens agerande och avstyrker därför motionerna 2022/23:211 (C) och 2022/23:972 (SD) yrkande 20.

Vidare finner utskottet ingen anledning att utreda myndigheters hantering av skogsskötselåtgärder i förhållande till förvaltningslagens krav. I sammanhanget vill utskottet också framhålla att förvaltningslagen innehåller bestämmelser om jäv, att beslut som Skogsstyrelsen fattar kan överklagas och att myndighetens värdegrund omfattar att handläggare ska vara objektiva. Därmed avstyrks motion 2022/23:977 (SD) yrkandena 5, 12, 14 och 15.

Regelförenklningar i övrigt

Utskottet välkomnar regelförenklningar som underlättar för markägare att bedriva ett mer flexibelt och ändamålsanpassat skogsbruk. Det är därför positivt att Skogsstyrelsen i sitt förenklingsuppdrag bl.a. ska se över hur granskog på åkermark kan hanteras på ett enklare sätt. Utskottet konstaterar att nuvarande regelverk för skogsmark som tidigare varit åkermark behöver förbättras. Utskottet ser ingen anledning att föregå utfallet av arbetet och lämnar därför motion 2022/23:854 (C) yrkande 22 utan åtgärd.

När det gäller omställning av jordbruksmark till skogsmark noterar utskottet att det finns möjligheter till undantag från kravet på anmälan om att ta jordbruksmark ur jordbruksproduktion om åtgärden är av ringa betydelse för jordbruket på brukningsenheten eller för natur- och kulturmiljön. Markägaren kan även lämna in ett särskilt yrkande om brukaren önskar ta marken ur jordbruksproduktion tidigare än åtta månader efter anmälan. Utskottet ser ingen anledning att ändra denna ordning. Därmed avstyrks motion 2022/23:972 (SD) yrkande 26.

Utskottet noterar att utökad skogsgödsling med kvävegödselmedel är en av flera möjliga åtgärder som finns att tillgå för att åstadkomma en ökad skogstillväxt. Utskottet har samtidigt förståelse för att åtgärden måste vidtas med försiktighet och med hänsyn till bl.a. naturskydd, rennäring och friluftsliv. Enligt utskottet är det viktigt med en ökad hållbar tillväxt i skogen för att kunna möta efterfrågan från en växande cirkulär bioekonomi. Utskottet noterar samtidigt SLU:s rapport om en förstudie om miljöanpassad skogsgödsling för ökad skoglig tillväxt och de kunskapsluckor som identifierats. I avvaktan på resultatet av arbetet som nu pågår lämnar utskottet motion 2022/23:854 (C) yrkande 23 utan åtgärd.

När det gäller skogsdikning noterar utskottet att syftet med förbudet mot markavvattning i vissa delar av Sverige är att kraftigt begränsa eller stoppa markavvattning i de delar av landet som redan utarmats på våtmarker. Våtmarker har betydelse för arbetet med klimatet, biologisk mångfald, övergödning och landskapets motståndskraft och är därför enligt utskottets mening vanligtvis viktiga att bevara och restaurera. Därmed avstyrker utskottet motion 2022/23:972 (SD) yrkande 23.

Lagstiftning om skogen och myndigheternas roll

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om lagstiftning om skogen och Skogsstyrelsens och andra myndigheters roll i skogsfrågor.

Jämför reservation 36 (SD), 37 (V), 38 (MP) och 39 (SD).

Motionerna

Lagstiftning om skogen

Enligt kommittémotion 2022/23:972 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 2 i denna del ska skogsvårdslagen vara den lag som reglerar skogsbruk i Sverige. Enligt motionärerna ska normal skogsskötsel, inklusive avverkning, inte regleras i fler lagar än nödvändigt.

Kajsa Fredholm m.fl. (V) anför i kommittémotion 2022/23:1246 yrkande 12 att regeringen bör återkomma med förslag på hur skogsvårdslagen kan inarbetas under miljöbalken. Gällande lagstiftning för skogsbruket har enligt motionärerna brister eftersom den i alltför låg omfattning klarar att värna nödvändig miljöhänsyn i skogsbruket.

I partimotion 2022/23:2110 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 20 framhålls att skogsvårdslagen behöver uppdateras, och i förlängningen inarbetas i miljöbalken, för att garantera att miljöhänsynen i skogsbruket är i nivå med vad som krävs för att uppnå miljömålen. Enligt yrkande 21 bör en utredning tillsättas som ser över nuvarande skogsvårdslag i ljuset av nationell rättsutveckling, EU-direktiv och domar, internationella avtal och konventioner samt det nya kunskapsläget om klimatkrisen och skogsbrukets roll för många av miljömålen.

Skogsstyrelsens och andra myndigheters roll i skogsfrågor

Enligt kommittémotion 2022/23:972 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 2 i denna del ska Skogsstyrelsen vara den myndighet som reglerar skogsbruk i Sverige. Även i kommittémotion 2022/23:977 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 6 framhålls att skogsfrågor gentemot markägare ska hanteras av Skogsstyrelsen.

Martin Kinnunen m.fl. (SD) framhåller i kommittémotion 2022/23:972 yrkande 16 att myndigheter ska stödja och värna ett utvecklat och lönsamt skogsbruk samt att detta främjandeuppdrag bör uttryckas tydligt i Skogsstyrelsens, länsstyrelsernas och Naturvårdsverkets direktiv inklusive regleringsbrev.

Kompletterande uppgifter

Lagstiftning om skogen

Skogsvårdslagen och miljöbalken uttrycker samhällets krav på skogsbruket. Här finns regler om hur skogen ska skötas uthålligt och vilken hänsyn till naturen, kulturmiljön och rennäringen som måste tas. I miljöbalkens andra kapitel finns de hänsynsregler som alla måste följa vid verksamheter eller åtgärder som kan medföra skada eller besvär för miljön. Reglerna är allmänt hållna men har stor betydelse när balkens övriga regler ska tillämpas. Hänsynsreglerna i miljöbalken gäller parallellt med hänsynsreglerna i skogsvårdslagen.

Den 4 augusti 2022 gav regeringen Miljömålsberedningen (M 2010:04) ett tilläggsdirektiv om en strategi för hur Sverige ska leva upp till EU:s åtaganden inom biologisk mångfald respektive nettoupptag av växthusgaser från markanvändningssektorn (LULUCF) (dir. 2022:126). Miljömålsberedningen ska bl.a. föreslå en strategi med etappmål, styrmedel och åtgärder som bidrar till Sveriges åtaganden inom EU och internationellt för naturvård och biologisk mångfald samt LULUCF. Beredningen ska även kartlägga och beskriva synergier och målkonflikter i arbetet med att uppfylla Sveriges åtaganden och vid behov föreslå politiska avvägningar. Tilläggsuppdraget ska redovisas senast den 2 december 2024.

I budgetpropositionen för 2023 (prop. 2022/23:1 utg.omr. 23) anför regeringen att den svenska skogspolitiken bygger på de jämställda målen om produktion och miljö. Avvägningen mellan produktion och naturvård, som kommer till uttryck i skogsvårdslagen, skapar enligt regeringen en grund för det fortsatta genomförandet av skogspolitiken. Den ger även förutsättningar för skogsägarens fortsatta enskilda ägande och brukande av skogen och regeringen anser att principen om frihet under ansvar fungerar bra och är viktig att värna.

Vidare redovisas att även om den miljöhänsyn som tas i samband med skogsbruk resulterat i en långsiktigt positiv utveckling finns det också behov av fortsatt förbättrad hänsyn till naturvärden och kulturmiljövärden vid skötsel och brukande av skog. Den senast tillgängliga skattningen av lämnad hänsynsareal ligger inom samma intervall som tidigare redovisats, varför det inte går att säga något om huruvida det finns någon faktisk trend med mer eller mindre lämnad hänsyn. Många av de miljöförbättrande insatser som pågår kräver tid för att vända utvecklingen.

Skogsstyrelsens och andra myndigheters roll i skogsfrågor

Vad gäller frågan om Skogsstyrelsens ansvarsområde regleras det i förordningen (2009:1393) med instruktion för Skogsstyrelsen. Enligt förordningen ska myndigheten vara förvaltningsmyndighet för frågor om skogsbruket och ha till uppgift att verka för att landets skogar sköts på ett sådant sätt att de skogspolitiska mål som riksdagen beslutat om kan uppnås. Det omfattar därmed bl.a. miljömålet Levande skogar som handlar om att

skydda skogens och skogsmarkens produktionsförmåga, den biologiska mångfalden, kulturmiljövärden och sociala värden. Skogsstyrelsen ansvarar även för stöd till skogsägare och andra i skogssektorn genom utbildning och rådgivning i samband med beslut om åtgärder i skogen. Skogsstyrelsen är även tillsynsmyndighet för skogsvårdslagen och de delar av miljöbalken som rör skogsbruksåtgärder.

Naturvårdsverket har ett mer generellt ansvar för arbetet med skyddad mark genom inköp av värdefulla naturområden eller avtal om intrångsersättningar. Naturvårdsverket ansvarar även för mer riktade åtgärder för de arter som behöver specifikt skydd eller skötsel. Enligt förordningen (2012:989) med instruktion för Naturvårdsverket är Naturvårdsverket förvaltningsmyndighet på miljöområdet i frågor om klimat och luft, mark, biologisk mångfald, förorenade områden, kretslopp och avfall, miljöövervakning samt miljöforskning. Naturvårdsverket har enligt instruktionen en central roll i miljöarbetet och ska vara pådrivande, stödjande och samlande vid genomförandet av miljöpolitiken. På vissa områden innebär det att de båda myndigheterna arbetar nära tillsammans. Vad gäller arbetet med skydd av värdefulla skogar har t.ex. Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen tagit fram en gemensam nationell strategi för formellt skydd av värdefulla skogar. Myndigheterna har även fått ett gemensamt uppdrag av regeringen att revidera denna.

En av länsstyrelsens roller är att samordna den statliga länsförvaltningen. Länsstyrelsen ska vidare enligt förordningen (2017:868) med länsstyrelseinstruktion svara för att de nationella målen på många områden får genomslag i länet, noga följa länets tillstånd och behov, främja länets utveckling och befolkningens bästa samt svara för den statliga förvaltningen om inte någon annan myndighet har ansvaret för särskilda förvaltningsuppgifter. Bland de konkreta områden som berör skogsnäringen har länsstyrelsen tillsyn över regional utveckling, samhällsplanering, näringsliv, kommunikationer, lantbruk, miljö- och kulturmiljövård, plan- och byggfrågor, naturresurser och räddningstjänst.

Utskottets ställningstagande

Lagstiftning om skogen

När det gäller efterlevnaden av skogsvårdslagen och miljöbalken noterar utskottet att den miljöhänsyn som tas i samband med skogsbruk visar en långsiktigt positiv utveckling men att det kvarstår behov av förbättrad hänsyn till naturvårdens och kulturmiljövårdens intressen vid skötsel och brukande av skog. Utskottet konstaterar att många av de miljöförbättrande insatser som pågår kräver tid för att vända utvecklingen.

Vidare vill utskottet framhålla att skogsvårdslagstiftningen gäller parallellt med miljöbalken och de förordningar som är meddelade med stöd av miljöbalken. Miljöbalkens bestämmelser gäller således även skogsbruksåtgärder. Utskottet ser ingen anledning att för tillfället ändra denna ordning.

Utskottet ser heller inget behov av att för närvarande ta initiativ för att tillsätta en utredning för att se över skogsvårdslagen.

Utskottet noterar även att Miljömålsberedningen har fått i uppdrag att föreslå en strategi för hur Sverige ska leva upp till EU:s åtaganden inom bl.a. biologisk mångfald. Synergier och målkonflikter ska kartläggas och eventuella politiska avvägningar ska föreslås. Utskottet välkomnar uppdraget.

Mot bakgrund av det anförda avstyrker utskottet därmed motionerna 2022/23:972 (SD) yrkande 2 i denna del, 2022/23:1246 (V) yrkande 12 och 2022/23:2110 (MP) yrkandena 20 och 21.

Skogsstyrelsens och andra myndigheters roll i skogsfrågor

Utskottet konstaterar att när det gäller skogsfrågor kan flera myndigheter vara inblandade beroende på vad frågan gäller. Utskottet noterar att myndigheterna arbetar tillsammans i de frågor som har gemensamma beröringspunkter. Utskottet finner därmed ingen anledning att invända mot den nuvarande utformningen av myndigheternas ansvar och uppgifter på skogsområdet.

Vidare anser utskottet att de myndigheter som arbetar med skogsfrågor ska arbeta för att främja produktions-, miljö- och klimatmålen. Myndigheternas arbete ska bedrivas i god samarbetsanda med markägare och med respekt för äganderätten. Utskottet anser att många av de bedömningar och förslag som fanns med i skogspropositionen och som nu håller på att genomföras syftar till att stärka och tydliggöra äganderättsperspektivet i myndigheternas arbete.

Därmed lämnar utskottet motionerna 2022/23:972 (SD) yrkandena 2 i denna del och 16 och 2022/23:977 (SD) yrkande 6 utan åtgärd.

Rådgivning och forskning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om rådgivning till skogsägare och forskning och utbildning inom skogsområdet.

Jämför reservation 40 (SD), 41 (C), 42 (MP) och 43 (SD).

Motionerna

Rådgivning till skogsägare

Enligt kommittémotion 2022/23:854 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 20 ska regeringen se över möjligheterna till en nationell rådgivningskampanj för ökad skogsproduktion, ökad naturvårdande skötsel, effektivare miljöhänsyn och ökad klimatanpassning.

Även i partimotion 2022/23:2175 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 69 framhålls behovet av att stärka rådgivningen till skogsägare om klimatanpassning av skogsbruket för att säkra virkestillgång och robusta ekosystem i ett förändrat klimat.

Martin Kinnunen m.fl. (SD) framhåller i kommittémotion 2022/23:972 yrkande 17 att det behöver klargöras i berörda myndigheters direktiv att de förutom att stödja aktivt och lönsamt brukande av skogarna även ska bistå med rådgivning för att nå andra samhällsliga mål. I yrkande 27 framhålls vikten av rådgivning och bidrag för att öka röjningen med syftet att öka gagnvirkesproduktionen och tillgängliggöra mer virke för en utvecklad bioekonomi. Motionärerna anför att en väl utformad rådgivning i samarbete med skogs-näringen skulle kunna öka incitamenten att röja i tid och att röja rätt.

Forskning och utbildning inom skogsområdet

Enligt kommittémotion 2022/23:972 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 12 bör mer forskningsresurser omfördelas till aktiv skogsskötsel. Ett liknande förslag framförs i yrkande 62. Enligt motionärerna har under senare år för lite ansträngningar gjorts från statens sida för att se till att forskning och utveckling inom skogsbranschen fokuserar på att ta fram nya träbaserade produkter.

I yrkande 61 framhålls vikten av att möta behovet av utbildade specialister i skogssektorn inom SLU samt lokalisering av SLU:s mer praktiska utbildningar. Motionärerna anför att utbildningsplatser behöver säkras för att fylla behovet av specialister, och utbildningar inom areella näringar behöver i högre grad förläggas även utanför de största städerna.

Kompletterande information

Rådgivning till skogsägare

Regeringen har via det nationella skogsprogrammet gett Skogsstyrelsen i uppdrag att genomföra en rådgivningskampanj för att främja en växande skogsnäring och ett hållbart skogsbruk. Den 28 oktober 2021 startade Skogsstyrelsen rådgivningssatsningen Smart skogsbruk. Det är en mestadels distansbaserad rådgivningskampanj som vänder sig till enskilda skogsägare som vill bli mer aktiva i skötseln av sin skog. Det handlar om ökad hållbar tillväxt och miljöhänsyn i den brukade skogen. Satsningen ska även stärka skogsägare som beställare av skogliga tjänster.

Enligt regeringens bedömning i skogspropositionen (prop. 2021/22:58) bör Skogsstyrelsen ta fram en långsiktig rådgivningskampanj för ökad hållbar tillväxt och hållbart brukande i skogen i dialog med relevanta aktörer såsom skogsnäringen, miljöorganisationer, Naturvårdsverket och SLU. Regeringen anser att kampanjen, genom att sprida kunskap om vilka åtgärder som är relevanta för ökad kvalitet och lönsamhet i skogsbruket, bör bidra till att nå den politiska ambitionen om ökad hållbar tillväxt i skogen. Kampanjen bör även innefatta verkningfulla åtgärder för naturvårdande skötsel, användning av alternativa brukningsmetoder, ökad klimateffektivitet, effektivare miljöhänsyn och klimatanpassning i skogsbruket. Samlat bör kampanjen bidra till att minska de affärsmässiga riskerna med företagande inom skogsbruket. Rådgivningen bör även enligt regeringen stimulera till mer och bättre

naturvårdande skötsel på frivilligt avsatt mark. Regeringen ansåg att rådgivningskampanjen bör bidra till att stärka konkurrenskraften och bidra till uppfyllelsen av klimat- och miljömål. Riksdagen delade regeringens bedömning i denna del (bet. 2021/22: MJU18, rskr. 2021/22:206).

I Skogsstyrelsens budgetunderlag 2024–2026 (dnr 2022/4564) framhålls att det behövs en ökad proaktivitet när det gäller att stödja skogsägare i arbetet med en hållbar utveckling i skogen. Det finns inom flera områden stora behov av att tillhandahålla information om skogen för att möjliggöra skogsägarnas aktiva beslut. Detta gäller bl.a. ökad produktion, artskyddsarbetet, arbetet med uppfyllelsen av miljömålet Levande skogar, arbetet med frivilligt formellt skydd och klimatanpassningsåtgärder. För alla dessa områden krävs enligt Skogsstyrelsen ett ökat arbete med kommunikation, rådgivning och digitalisering. I budgetunderlaget äskar Skogsstyrelsen bl.a. medel till en långsiktig rådgivningskampanj. Budgetunderlaget är nu under beredning i Regeringskansliet.

Forskning och utbildning inom skogsområdet

I den forskningspolitiska propositionen 2020/21:60 Forskning, frihet, framtid – kunskap och innovation för Sverige anförde regeringen att det behövs en forskningssatsning som kan bidra till att den cirkulära och biobaserade ekonomin utvecklas i de gröna och blå näringarna, dvs. från jord, skog och vatten. Regeringen anförde att med nya medel förstärks satsningarna på forskning och innovation inom nya biobaserade material inklusive teknologi som medför lönsamhet i tillvaratagande av restströmmar, dvs. biprodukter från jord-, skogs- och vattenbruk samt från vidareförädlingsprocesser som inte används. Vidare anförde regeringen att forskningssatsningen på skogsråvaror och biomassa som hade presenterats i den forskningspolitiska propositionen 2012 (prop. 2012/13:30 Forskning och innovation) skulle fortsätta och breddas till forskning och innovationer för hållbar utveckling av den gröna och blå biobaserade ekonomin, inklusive nya varor, tjänster, återbruk och konsumtion. Inom ramen för Formas anslagsökning för forskning och utveckling avsattes därför 30 miljoner kronor 2021, 40 miljoner kronor 2022, 40 miljoner kronor 2023 och 40 miljoner kronor 2024 för en satsning på hållbar tillväxt och utveckling av den gröna och blå biobaserade ekonomin.

I Formas årsredovisning för 2022 redovisas att inom ramen för de medel som är avsatta för forskning om skogsråvaror och biomassa genomfördes utlysningen Nya former av skogsskötsel för flera samhällsmål. Utlysningen syftade till att stärka det samlade kunskapsunderlaget om effekter och nyttor av olika former av anpassade skogsskötselmetoder, som olika varianter av hyggesfritt skogsbruk, trakthyggesbruk med förlängd omloppstid samt skogsbruk med ett högre inslag av löv. Tolv projekt finansierades i utlysningen, med en sammanlagd budget på 116 miljoner kronor.

Vidare är Future Forests en plattform för tvärvetenskaplig skogsforskning, samverkan och forskningskommunikation. Plattformen är ett samarbete

mellan SLU, Umeå universitet och Skogforsk. Future Forests startades 2009 som ett Mistraprogram och övergick under 2017 till att fungera som en av SLU:s fyra framtidsplattformar.

Regeringen anför i budgetpropositionen för 2023 (prop. 2022/23:1 utg.omr. 23) att forskningssatsningen till stöd för området skogsråvaror och biomassa fortsätter och har breddats till forskning och innovationer för hållbar utveckling av den gröna och blå biobaserade ekonomin. SLU och Formas ska bidra till målet att Sverige ska vara ett av världens främsta forsknings- och innovationsländer och en framstående kunskapsnation. SLU ska enligt regeringen även i fortsättningen arbeta med att utveckla förutsättningarna för nydanande, excellent forskning inom livsvetenskaperna och brukande av naturresurserna. Formas bidrar inom sitt verksamhetsområde till långsiktig forskningsfinansiering med fokus på samverkan, i enlighet med den beslutade forsknings- och innovationspropositionen (prop. 2020/21:60).

När det gäller kompetensförsörjning anför regeringen att det behövs samlade insatser för aktörer på landsbygden. De areella näringarna har behov av att rekrytera kompetens inom en rad centrala områden. Enligt regeringen bidrar den högre utbildningen inom SLU till denna kompetensförsörjning.

SLU redovisar i årsredovisningen för 2022 att myndigheten arbetar kontinuerligt med att utveckla utbildningsutbudet. Under 2020 beslutade universitetet om förändringar i utbildningsutbudet baserat på analyser och bedömningar av arbetsmarknadens behov, vad framtidens studenter är intresserade av och den kompetens SLU har att bidra med. De satsningar som gjorts de senaste åren på utökad utbildningsutbud, såväl tillfälliga som mer långsiktiga, har bidragit till att antalet studenter på SLU:s utbildningar har ökat jämfört med 2019. Vidare anför SLU att eftersom det finns utbildningscampus på flera orter i Sverige är förutsättningarna för utbildning i hela landet goda. Inslaget av digitala och ortsoberoende undervisningsmoment har ökat, en utveckling som accelererat betydligt till följd av coronapandemin.

Utskottets ställningstagande

Rådgivning till skogsägare

Utskottet noterar bedömningen i skogspropositionen att Skogsstyrelsen borde ta fram en långsiktig rådgivningskampanj för ökad hållbar tillväxt och hållbart brukande i skogen. Skogsstyrelsen arbetar i dag med en något mindre omfattande rådgivningssatsning om ökad hållbar tillväxt och miljöhänsyn i den brukade skogen. I likhet med regeringen anser utskottet att växande, varierade och väl förvaltade skogar i linje med förvaltaraskapsprincipen är av stor vikt för en växande cirkulär bioekonomi och att markägarens engagemang och kunskaper är av avgörande betydelse. I sammanhanget noterar utskottet att Skogsstyrelsen i sitt budgetunderlag för 2024–2026 lyft fram behovet av en långsiktig rådgivningskampanj för bl.a. ökad produktion, artskyddsarbetet, arbetet med uppfyllelsen av miljömålet Levande skogar, arbetet med frivilligt formellt skydd och klimatanpassningsåtgärder.

Mot bakgrund av den beredning som pågår anser utskottet att motionerna 2022/23:854 (C) yrkande 20, 2022/23:972 (SD) yrkandena 17 och 27 och 2022/23:2175 (MP) yrkande 69 kan lämnas utan åtgärd.

Forskning och utbildning inom skogsområdet

Utskottet välkomnar att forskningsansatsen till stöd för skogsråvaror och biomassa fortsätter och breddas till forskning och innovationer för hållbar utveckling av den gröna och blå biobaserade ekonomin. Enligt utskottets mening är det viktigt med forskning som bidrar till att utveckla den cirkulära biobaserade ekonomin. Vidare noterar utskottet att Formas har utlyst forskningsmedel för att bl.a. stärka det samlade kunskapsunderlaget om effekter och nyttor av olika former av anpassade skogsskötselmetoder. Mot denna bakgrund avstyrker utskottet motion 2022/23:972 (SD) yrkandena 12 och 62.

När det gäller utbildning inom skogsområdet noterar utskottet regeringens bedömning att de areella näringarna behöver rekrytera kompetens inom en rad centrala områden. Utskottet anser i likhet med regeringen att SLU bidrar till nödvändig kompetensförsörjning. Utskottet noterar att SLU kontinuerligt arbetar med att utveckla utbildningsutbudet och att utbildningarna finns på flera orter i Sverige samt att den digitala och ortsoberoende undervisningen ökar. Mot denna bakgrund anser utskottet att motion 2022/23:972 (SD) yrkande 61 kan lämnas utan åtgärd.

Granbarkborren och andra skogsskador

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om angrepp av granbarkborren i skyddade områden, skadedjursangrepp i övrigt och kemisk bekämpning av granbarkborren.

Jämför reservation 44 (SD) och 45 (C).

Motionerna

Daniel Bäckström m.fl. (C) anför i kommittémotion 2022/23:854 yrkande 25 att åtgärder måste vidtas för att begränsa skadedjursangrepp på skog samt arbeta förebyggande med skogsskador. I yrkande 26 framhålls att staten bör ansvara för åtgärder för att hantera och minska spridningen av granbarkborren i skyddade områden. Enligt yrkande 27 ska det ses över om och hur enskilda skogsägare som drabbats av granbarkborreangrepp på grund av bristande skadedjursbekämpning i angränsande skyddade naturområden ska kunna kompenseras för det.

Enligt kommittémotion 2022/23:972 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 18 bör myndigheter kunna och vara skyldiga att ingripa i skyddade

områden när skadegörare och bränder hotar att spridas. Enligt motionärerna behövs det en tydligare lagstiftning som ålägger myndigheter att ingripa om skadegörande arter hotar att spridas och skada skogar.

Enligt motion 2022/23:1948 av Sten Bergheden (M) måste statens ansvar för att sköta reservaten bli mycket större så att granbarkborren inte belastar och orsakar skador på grannfastigheter och kringliggande skog.

I motion 2022/23:1867 av Sten Bergheden (M) framhålls att en ökad kemisk bekämpning av granbarkborren måste underlättas.

Kompletterande information

I formellt skyddade områden finns särskilda bestämmelser som styr vilka åtgärder som får vidtas i samband med t.ex. insektsjärjningar. Oftast är dessa områden frikopplade från kraven enligt 29 § skogsvårdslagen om bekämpning av insektsjärjning. Varje naturreservat har t.ex. särskilda föreskrifter som beskriver vad som inte är tillåtet i området och en skötselplan som beskriver hur syftet med reservatet ska uppnås. I vissa naturreservat kan gran förekomma som en rest från tidigare produktionsskog, och då kan det vara förenligt med skötselplanen att avverka gran helt eller delvis för att ge plats för andra trädslag. I andra områden är förekomsten av gran eller död granved en förutsättning för att bevara de naturvärden som skyddet av området avser.

Enligt Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket kan angreppen av granbarkborre i skyddade områden innebära att den lokalt sprider sig från formellt skyddade skogar till omgivande brukade skogar. För en enskild skogsägare kan det innebära problem, men på landskapsnivå anser myndigheterna att problemet är begränsat eftersom den formellt skyddade granskogen omfattar en mycket liten del av den äldre granskogen.

Om ett angrepp riskerar att sprida sig från ett naturreservat kan man som skogsägare vända sig till länsstyrelsen eller kommunen. Myndigheten tar sedan ställning till eventuella åtgärder beroende på syftet med reservatet och aktuella sköselföreskrifter. Rör det sig om ett biotopskyddsområde kan skogsägaren i stället kontakta Skogsstyrelsen.

I maj 2019 tog Naturvårdsverket fram en särskild vägledning till länsstyrelserna för hantering av granbarkborreangrepp i och kring naturreservat och nationalparker (NV-03515-19). Regeringen gav i regleringsbrevet för Naturvårdsverket 2020 myndigheten i uppdrag att ta fram en vägledning för länsstyrelsernas insatser för att minska spridningen av granbarkborren från skyddade områden såsom nationalparker och naturreservat. Enligt regeringen borde vägledningen bl.a. innehålla förebyggande arbete och kapacitetsuppbyggnad för att stoppa spridningen av granbarkborren. Som ett led i regeringsuppdraget beslutade Naturvårdsverket den 9 oktober 2020 om en ny vägledning till länsstyrelserna om hantering av storskaliga angrepp av granbarkborren i och kring naturreservat och nationalparker. Vägledningen kompletterar och uppdaterar den tidigare vägledningen till länsstyrelserna och andra förvaltare av skyddade områden.

I länsstyrelsernas regleringsbrev för 2020 fick länsstyrelserna i uppdrag att redovisa vilka åtgärder de vidtagit för att minska spridning av granbarkborren från skyddade områden i de län som drabbats av utbrott. Uppdraget redovisades den 1 december 2020. En stor del av åtgärderna har bestått av ett förebyggande arbete eller riktade insatser för att hantera ett pågående angrepp.

Den 30 juni 2022 gav regeringen Naturvårdsverket i uppdrag att med stöd av Skogsstyrelsen se över behov av ytterligare åtgärder mot granbarkborren samt möjligheten att införa en kompensationsmodell för skador på egendom. Myndigheterna ska se över behovet av eventuella ytterligare åtgärder för att bekämpa granbarkborren i formellt skyddade områden (såsom nationalparker och naturreservat). Naturvårdsverket ska också tydliggöra i vilka fall det ska vara statens ansvar att vidta nödvändiga åtgärder samt se över möjligheten att införa en kompensationsmodell för skador på egendom som kan kopplas till spridning av granbarkborren från skyddade områden. Uppdraget ska redovisas senast den 30 september 2023.

Klimat- och miljöminister Romina Pourmokhtari anförde den 22 december 2022 följande som svar på skriftlig fråga 2022/23:146 Granbarkborre i skyddade områden:

Staten har därutöver ett ansvar att minska spridningen av granbarkborrar från skyddade områden. Naturvårdsverket har utarbetat en vägledning om vilka åtgärder som länsstyrelserna bör vidta vid omfattande angrepp av granbarkborre i skyddade områden. Regeringen har gett länsstyrelserna i uppdrag att redovisa hur de arbetar med förebyggande respektive direkta åtgärder. Det finns ett väl utvecklat samarbete mellan länsstyrelserna, Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket när det gäller angrepp av granbarkborre i skyddade skogar. Regeringen är tydlig med att detta är ett prioriterat arbete för samtliga myndigheter.

Anslaget åtgärder för värdefull natur används till bl.a. skötsel av värdefull natur t.ex. naturreservat. Endast några få procent av landets granskogar där det kan ske angrepp ligger i skyddade områden. Regeringen anser att det är angeläget att minska risken för spridning av granbarkborrar till skogsägare nära skyddade områden. Naturvårdsverket har fått i uppdrag att se över behovet av eventuella ytterligare åtgärder för att bekämpa granbarkborre i skyddade områden och att förtydliga när det ska vara statens ansvar att vidta nödvändiga åtgärder i de fall där det idag är otydligt. Myndigheten ska också se över om enskilda skogsägare bör ha möjlighet att kompenseras för skada på egendom orsakad av angrepp som spridits från skyddade områden, i de fall ett samband mellan skada på egendom och utbrott i angränsande skyddade naturområden tydligt kan beläggas.

När det gäller angrepp av skadegörare i skog som inte är under formellt skydd får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer enligt 29 § skogsvårdslagen (1979:429) meddela föreskrifter om bekämpning av insekts- härjning i skog och om upparbetning av skadad skog, utforsling eller lagring av virke och andra åtgärder som behövs för att motverka spridning. Det är skogsmarkens ägare som är ansvarig för att sådana åtgärder utförs. Den som har rätt att förfoga över skog eller virke i samband med avverkning och lagring av virke är också ansvarig för att vidta förebyggande åtgärder. De åtgärder

som ska vidtas beskrivs närmare i 6 kap. Skogsstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SKSFS 2011:7) till Skogsvårdslagen.

Vad gäller frågan om kunskap om angrepp av granbarkborren driver Skogsstyrelsen ett projekt som syftar till att ta fram kartor över riskområden och områden som redan drabbats av angrepp. Målet är att kunna hjälpa skogsnäringen att leta efter angrepp på rätt ställen. Genom att analysera olika geografiska data och information från satellitbilder går det att peka ut vilken typ av skog som löper hög risk för granbarkborreangrepp.

Skogsstyrelsen drev även samverkansprojektet Stoppa borrarna, som omfattade ett tjugotal myndigheter, företag och organisationer i södra och mellersta Sverige. Målet med projektet var bl.a. att sprida kunskap om granbarkborren och bekämpa skadeinsekten med gemensamma resurser, Stoppa borrarna pågick t.o.m. 2022.

Klimat- och miljöminister Romina Pourmokhtari anförde den 22 december 2022 följande som svar på skriftlig fråga 2022/23:146 Granbarkborre i skyddade områden:

Jag vill inleda med att säga att jag delar Daniel Bäckströms oro för omfattande angrepp av granbarkborre. Angreppen har fortsatt ligga på mycket höga nivåer. Skogsstyrelsen är samordnande myndighet för skogssektorns arbete med bekämpning av granbarkborrar. Majoriteten av angreppen från granbarkborre sker i granskogar utanför skyddade områden. Skogsstyrelsen har sedan utbrottet med granbarkborreangrepp började efter den torra sommaren 2018 varje år tillförts extra medel för arbete med skogsskador, i huvudsak för bekämpning av granbarkborrar. Av dessa medel, totalt 80 miljoner kronor 2022, är 30 miljoner permanenta medel. En långsiktigt mycket viktig insats för att säkra kunskap om granbarkborrar och bevakning kopplad till angrepp är inrättandet och finansieringen av Skogsskadecentrum på Sveriges lantbruksuniversitet.

I budgetpropositionen för 2021 (prop. 2020/21:1 utg.omr. 23) föreslog regeringen för att förebygga skogsskador orsakade av stormar, bränder och torka, liksom för att övervaka och bekämpa skador orsakade av växtskadegörare samt klövvilt m.m., att 30 miljoner kronor årligen skulle tillföras Skogsstyrelsen fr.o.m. 2021. Regeringen föreslog även att SLU skulle tilldelas 30 miljoner kronor permanent för att inrätta ett skogsskadecentrum inklusive bl.a. riskvärdering för skogsskadegörare. Riksdagen biföll regeringens förslag (bet. 2020/21: MJU2, rskr. 2021/21:132).

SLU fick i regleringsbrevet för 2021 i uppdrag att ta fram en långsiktig plan för ett skogsskadecentrum som skulle initieras 2021. Ett sådant centrum finns nu på plats och arbetar med att förebygga och övervaka skogsskador orsakade av t.ex. stormar, bränder, torka, växtskadegörare och klövvilt. Arbetet görs i nära samarbete med Skogsstyrelsen och andra berörda myndigheter. SLU Skogsskadecentrum är virtuellt och samlar SLU:s forskning och miljöanalys kring skogsskador.

Skogsstyrelsen fick även i uppdrag i regleringsbrevet för 2021 att ta fram en långsiktig plan för sitt arbete med att förebygga, övervaka och bekämpa skogsskador. Arbetet skulle utföras i samarbete med SLU och andra berörda myndigheter och intressenter. I rapporten Långsiktig plan för Skogsstyrelsens

skogsskadearbete (dnr 2021/1225) redovisas bl.a. hur Skogsstyrelsen ska driva arbetet med klimatanpassning och ge råd om hur skogsägaren långsiktigt kan förebygga skogsskador samt hur kompetensen inom skogsskador ska utvecklas.

Den 2 maj 2023 tillsatte regeringen en utredning om skogsträdsförädling för ökad motståndskraft (dir. 2023:60). En särskild utredare ska identifiera inhemska skogsträd där förädling kan vara en kostnadseffektiv åtgärd för långsiktigt bevarande samt, om utredaren bedömer det ändamålsenligt, föreslå hur förädlingsverksamhet ska hanteras, exempelvis i form av ett förädlingsprogram. Syftet är att öka motståndskraften hos hotade skogsträd såsom alm och ask mot skadegörare och långsiktigt bevara sådana arter. Uppdraget omfattar inhemska träarter som i dag saknar eller har otillräcklig förädling. Uppdraget ska redovisas senast den 30 april 2024.

När det gäller kemisk bekämpning av granbarkborren får ett växtskyddsmedel enligt artikel 28 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1107/2009 av den 21 oktober 2009 om utsläppande av växtskyddsmedel på marknaden (EU:s växtskyddsmedelsförordning) – med vissa undantag – inte släppas ut på marknaden eller användas om det inte har godkänts av den berörda medlemsstaten, dvs. den stat inom vilkens territorium medlet är tänkt att släppas ut och användas. I produktgodkännandet ska det anges på vilka växter eller växtprodukter och andra områden än jordbruksmark växtskyddsmedlet får användas samt i vilket syfte (artikel 31). Enligt samma artikel ska det i produktgodkännandet anges vilka krav och villkor som ska gälla för användningen av växtskyddsmedlet. Ett växtskyddsmedel får alltså endast släppas ut på marknaden och användas om det har produktgodkänts i den berörda medlemsstaten. Medlemsstatens behöriga myndighet får dock i särskilda fall ge dispens från kravet på godkännande och tillåta att ett växtskyddsmedel, under högst 120 dagar, släpps ut på marknaden för begränsad och kontrollerad användning, om en sådan åtgärd framstår som nödvändig på grund av en fara som inte kan avvärjas på något annat rimligt sätt. Detta framgår av artikel 53 i EU:s växtskyddsmedelsförordning.

Med stöd av dessa regler har Kemikalieinspektionen sedan 2019 beviljat undantag från kravet på produktgodkännande för växtskyddsmedel mot granbarkborrar. Att använda växtskyddsmedel med feromoner i kombination med fallor är en nödvändig förutsättning för att hålla nere eller minska populationen av granbarkborrar enligt Kemikalieinspektionens bedömning. Samtidigt är feromonerna inte godkända som verksamma ämnen inom EU, vilket de måste vara för att säkerställa att användningen inte medför skada på människors hälsa eller miljön. Ansvaret för att få ett ämne prövat ligger hos de företag som vill använda ämnet i sina produkter. Enligt Kemikalieinspektionen måste branschen nu visa att den jobbar för en långsiktig lösning eftersom produkterna innehåller ämnen som inte är godkända inom EU.

Riksdagens tillkännagivande om granbarkborren

Riksdagen har riktat ett tillkännagivande till regeringen om att vidta ytterligare åtgärder för att bekämpa granbarkborren i skyddade områden och se över om och hur enskilda skogsägare som drabbats av granbarkborreangrepp på grund av bristande skadedjursbekämpning i angränsande skyddade naturområden ska kunna kompenseras för detta (bet. 2021/22: MJU18, rskr. 2021/22:206–207). Utskottet anförde bl.a. att det är angeläget att ytterligare åtgärder vidtas inom skyddade områden och att det tydliggörs att det är statens ansvar att vidta åtgärder för att hantera och minska spridningen av granbarkborren i skyddade områden.

I regeringens skrivelse 2022/23:75 Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2022 redovisas att tillkännagivandet är slutbehandlat mot bakgrund av att Naturvårdsverket fått i uppdrag att se över behovet av eventuella ytterligare åtgärder för att bekämpa granbarkborren i formellt skyddade områden samt möjligheten att införa en kompensationsmodell för skador på egendom (M2022/01450).

Utskottets ställningstagande

Inledningsvis vill utskottet framhålla tillkännagivandet om att regeringen bör vidta ytterligare åtgärder för att bekämpa granbarkborren i skyddade områden och se över en kompensation till enskilda skogsägare. Enligt utskottet är detta fortfarande en angelägen fråga eftersom granbarkborren gör stor skada på granskog. Under senare år har granbarkborrens angrepp varit mycket omfattande. Utskottet konstaterar att många åtgärder har vidtagits för att komma till rätta med problematiken och välkomnar speciellt uppdraget att se över behovet av eventuella ytterligare åtgärder för att bekämpa granbarkborren i formellt skyddade områden, tydliggöra när det är statens ansvar att vidta åtgärder samt se över möjligheten att införa en kompensationsmodell.

Utskottet konstaterar att medel har tillförts Skogsstyrelsen vid flera tillfällen för att förebygga, övervaka och bekämpa skogsskador. SLU har också inrättat ett skogsskadecentrum som arbetar med att förebygga och övervaka skogsskador. Vidare noterar utskottet att Skogsstyrelsen har en långsiktig plan för arbetet med klimatanpassning och rådgivning om förebyggande arbete mot skogsskador samt hur kompetensen inom skogsskador ska utvecklas. Det är positivt att det finns en långsiktig plan mot bakgrund av klimatförändringarna.

Utskottet noterar även att regeringen har tillsatt en utredning om skogsträdsförädling för ökad motståndskraft som bl.a. ska identifiera arter av skogs-träd som särskilt riskerar att utsättas för skador p.g.a. klimatförändringarna, skadegörare och sjukdomar och där skogsträdsförädlingen i Sverige är otillräcklig eller saknas.

Mot bakgrund av det arbete som pågår anser utskottet att motionerna 2022/23:854 (C) yrkandena 25–27, 2022/23:972 (SD) yrkande 18 och 2022/23:1948 (M) kan lämnas utan åtgärd.

Utskottet konstaterar att Kemikalieinspektionen sedan 2019 har beviljat dispenser för olika växtskyddsmedel som får användas för att underlätta bekämpningen av granbarkborren. Utskottet noterar även myndighetens uppmaning till branschen att jobba för en långsiktig lösning för de relevanta växtskyddsmedlen. Därmed lämnar utskottet motion 2022/23:1867 (M) utan åtgärd.

Skogspolitik på EU-nivå och internationell nivå

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om EU:s inflytande över skogspolitiken och rapportering till internationella avtal som berör skogspolitiken.

Jämför reservation 46 (SD) och 47 (SD).

Motionerna

EU:s inflytande över skogspolitiken

Enligt kommittémotion 2022/23:937 av Eric Palmqvist m.fl. (SD) yrkande 27 är svensk skog en nationell angelägenhet och ska på alla vis värnas från EU:s inflytande.

I kommittémotion 2022/23:972 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 44 anförs att Sverige bör agera starkare för att EU:s inflytande över Sveriges skogspolitik ska begränsas i linje med att skogsbruk ska vara nationell kompetens inom unionen, inklusive med systematiska krav på subsidiaritetsprövningar. I yrkande 45 framhålls att Sverige bör agera tillsammans med andra skogsländer inom EU för att få gehör för gemensamma intressen i skogsfrågor. Vidare anser motionärerna att Sverige bör agera starkare för att EU:s skogsstrategi i sin tillämpning inte underordnas EU:s strategi för biologisk mångfald (yrkande 46). Motionärerna anser att regeringen och riksdagen nu måste bevaka utvecklingen så att strategin för biologisk mångfald inte leder till styrning av medlemsländernas skogsbruk, vilket ska vara nationell kompetens. Enligt yrkande 50 i samma motion måste regeringen i kontakter med EU framhålla det faktum att skogen i Sverige (och Finland) är enskild och att detta måste innebära hänsyn till äganderätten för att upprätthålla hög motivation hos ägarna.

Rapportering till internationella avtal som berör skogspolitiken

Enligt kommittémotion 2022/23:972 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 47 bör svensk lagstiftning och tillämpning av och rapportering till internationella avtal och konventioner, inklusive EU:s föreskrifter och förordningar, utformas för att i minsta möjliga utsträckning inskränka svenskt egenbestämmande över svensk skogspolitik, äganderätt eller markägares

förfoganderätt. Vidare framhålls i yrkande 48 att gemensamma definitioner av skogsmark bör fastläggas och användas av berörda myndigheter samt att dessa så långt som möjligt ska överensstämma med internationella definitioner.

Kompletterande uppgifter

EU:s inflytande över skogspolitiken

Fördraget om Europeiska unionens funktionssätt innehåller ingen specifik rättslig grund för en gemensam skogspolitik, utan dessa frågor tillhör den nationella beslutanderätten. Det finns dock lagstiftning och initiativ inom en rad olika politikområden som har en direkt eller indirekt påverkan på skog, skogsbruk och skogsnäring. Det handlar bl.a. om politik på klimat-, energi- och naturvårdsområdet.

I budgetpropositionen för 2023 (prop. 2022/23:1 utg.omr. 23) framhåller regeringen att de stora skillnaderna mellan skog i olika EU-länder gör att beslut bör fattas på en nivå där det går att ta hänsyn till nationella förutsättningar. Regeringen kommer att värna och verka för hållbart svenskt skogsbruk. Det nationella självbestämmandet över skogsfrågor ska värnas och detaljregleringar av skogsbruket undvikas. Regeringen avser även att bevaka de viktiga principerna om subsidiaritet och proportionalitet, som återfinns i fördraget om den Europeiska unionen.

En rad skogsrelaterade lagförslag är aktuella och under förhandling, samt är aviserade inom EU. Regeringen prioriterar att det svenska skogsbruket inte begränsas utan fullt ut kan bidra till att uppnå klimatmålen samt till jobb och tillväxt i hela landet.

Statsminister Ulf Kristersson anförde vid den EU-politiska partiledardebatten den 16 november 2022 att noggranna avvägningar måste göras när intressen står mot varandra. Ett exempel är skogen, där regeringen kräver att EU fullt ut ska ta hänsyn till den roll som skogen spelar – både som energikälla, som bas för hållbara produkter och som ekonomisk motor, men också som kolsänka och mylla för biologisk mångfald.

Finland och Sverige är skogsrika länder som samarbetar mycket nära tillsammans. I båda länderna finns det ambitiösa nationella skogsprogram med fokus på en framväxande bioekonomi, skogarnas och träprodukternas klimatfördelar samt utveckling av skogssektorn. Skogsprogrammen stärker ländernas ekonomier och bidrar till klimatomställningen.

Den 15 november 2022 träffade landsbygdsminister Peter Kullgren Finlands jord- och skogsbruksminister Antti Kurvinen. Syftet med mötet var att främja ett fortsatt gott samarbete mellan länderna i jord- och skogsbruksfrågor. Landsbygdsministern framhöll att länderna har ett starkt samarbete i landsbygdsfrågorna. Vidare arrangerade Finlands regering i samarbete med EU-kommissionen samt regeringarna i Estland och Sverige konferensen Into the Woods den 24 november 2022. Fokus var skog, byggande och arkitektur och hur naturen kan inspirera och ge material till hållbart byggande.

Vidare har Sverige och Finland bl.a. ett bilateralt samarbete inom skogsforskning. Samarbetet startade som en gåva från Sverige till Finland 2017 och bestod av finansiering av tolv postdoktorala tvååriga forskartjänster inom skogliga och skogsindustriella forskningsprojekt mellan länderna. Därefter har samarbeten fortsatt mellan ländernas forskningsfinansiärer, Kungliga Skogs- och Lantbruksakademien samt Kulturfonden för Sverige och Finland inom programmet Tandem Forest Values. Dessa samarbeten har resulterat i att flera forskningsprojekt med svenskt och finländskt deltagande har kunnat realiserats.

I den uppdaterade handlingsplanen och lägesrapporten för Sveriges nationella skogsprogram (N2020/00084) från den 7 juli 2022 redovisas att målet för fokusområdet Hållbart brukande och bevarande av skogen som en profilfråga i svenskt internationellt samarbete ska vara att skogen och dess värdekedja ska bidra till en global hållbar utveckling och genomförandet av Agenda 2030. Skogen ska inkluderas som en profilfråga i svenskt internationellt samarbete. Export- och investeringsfrämjande ska stärkas och synergier ska tillvaratas med utveckling där det är lämpligt inom det skogliga området. Det nationella självbestämmandet över skogsfrågor ska värnas inom EU-arbetet.

Den 10 februari 2023 anförde klimat- och miljöminister Romina Pourmokhtari vid debatten om interpellation 2022/23:159 Den fördjupade utvärderingen av Sveriges miljökvalitetsmål följande:

Inom EU-samarbetet ökar ambitionsnivån för den kortsiktiga kolsänkan i skog och mark. Regeringens bedömning är snarare att ett aktivt skogsbruk med hög tillväxt och användning av produkter från förnybar råvara ger högsta långsiktiga klimatnytta. Inom EU:s klimatpaket Fit for 55 har varje medlemsland, inklusive Sverige, ett åtagande att öka sina prestationer inom LULUCF-sektorn. Förhandlingarna om återstående delar av detta klimatpaket är i sitt slutskede. Regeringen kommer att återkomma med ytterligare åtgärder för att nå våra klimatmål i klimathandlingsplanen.

Myndigheternas fördjupade utvärdering pekar på en bekymmersam utveckling och negativ trend i vår svenska miljö när det gäller arter och livsmiljöer. Vi behöver vända den trenden!

EU:s biodiversitetsstrategi har pekat ut en riktning för unionens samlade arbete att bevara biologisk mångfald. Jag välkomnar också det nya globala ramverket för den biologiska mångfalden som beslutades på COP 15 i Kanada. Ramverket innehåller tydliga globala målsättningar om att till 2030 ska 30 procent av områden på land och till havs skyddas och 30 procent av skadade ekosystem restaureras. Det här var ett viktigt beslut, och det innebär också att alla länder har åtagit sig att förverkliga uppsatta mål och löften. Nu behöver vi på bästa sätt analysera den globala avsiktsförklaringen som det fattades beslut om på partsmötet och se hur Sverige på bästa sätt kan bidra.

Regeringen anser att en stark ägande- och brukanderätt är grunden för att i ökad utsträckning kunna ta till vara skogens potential för ekonomi, klimat och miljö. Skyddet för äganderätten ska stärkas. En bärande del i frågan om stärkt äganderätt är att markägare ska få ekonomisk kompensation för inskränkningar i ägande- och brukanderätt i den utsträckning som de har rätt till. Frivilligt formellt skydd bör vara en

grundläggande utgångspunkt och ett huvudsakligt arbetssätt för myndigheterna. När det ska fattas beslut om att inrätta formellt skydd av skog bör avsteg från frivillighet vara mer restriktivt än i dag när så är befogat. Regeringen kommer i alla avseenden och sammanhang att värna och verka för ett hållbart svenskt skogsbruk, med omsorg för kommande generationer.

Rapportering till internationella avtal som berör skogspolitiken

Regeringen gav i februari 2021 Naturvårdsverket i uppdrag att göra en jämförande studie av sättet att redovisa skyddad natur (land och sötvatten) i internationella sammanhang till Europeiska miljöbyrån (EEA). I uppdraget ingick även att, om möjligt, ta fram förslag på hur Sverige kan redovisa skyddsformerna enligt Internationella naturvårdsunionens (IUCN) kriterier på ett sätt som blir mer jämförbart med andra länders redovisningar.

Den 18 juni 2021 redovisade Naturvårdsverket uppdraget i skrivelsen Uppdrag att jämföra, redovisa och föreslå förändringar i den internationella rapporteringen av skyddad natur (NV-01318-21). I skrivelsen konstateras att det finns många instrument som skyddar natur utan att vara skyddade områden enligt IUCN men som likväl har stor betydelse för biologisk mångfald. I den svenska modellen för naturvård i skogen ingår t.ex. både formellt skydd, frivilliga avsättningar och generell hänsyn som en helhet. Hela denna areal ingår inte i rapporteringen om skyddade områden. Generella förbud eller hänsynsregler skiljer sig från skyddade områden genom att de inte avser specifika ytor, tydligt definierar vilka naturvärden som är viktiga inom området eller ger ett tillräckligt skydd för naturvärdena i ett område. Vidare konstateras i rapporten att det finns likheter i hur länderna skyddar områden. De rapporterade områdena har t.ex. alla en grund i nationell lagstiftning som skyddar särskilt utpekade områden med specifika bevarandevärden. Men det finns även skillnader i hur väl IUCN:s definition av skyddad natur följs i de respektive länderna. Mot denna bakgrund bedömer Naturvårdsverket att det inte är möjligt att lämna förslag som innebär att Sveriges rapportering blir helt jämförbar med de andra ländernas. Naturvårdsverket konstaterar dock att de revideringar som planeras kommer att öka andelen internationellt rapporterad skyddad natur. I förlängningen kommer därmed Sveriges nationella statistik om skyddade områden att mer fullständigt avspeglas i den internationella rapporteringen.

Den 22 mars 2022 lämnade Naturvårdsverket in rapportering till EEA, vilken var utvecklad som en följd av det regeringsuppdrag som Naturvårdsverket redovisade i juni 2021, se ovan. Ett exempel på hur rapporteringen har utvecklats är att även naturvårdsavtal nu redovisas i statistiken. Ett annat är att redovisningen av s.k. andra effektiva områdesbaserade skyddsåtgärder (other effective area-based conservation measure, OECM) har påbörjats. Nya områdestyper i rapporteringen är bl.a. naturvårdsavtal samt Svenska Cellulosa Aktiebolagets (SCA) frivilliga avsättningar med naturvårdsmål inom mångfaldsparker. Enligt Naturvårdsverket kommer den utvecklade rapporteringen att öka andelen internationellt rapporterad skyddad natur. I

förlängningen kommer därmed Sveriges nationella statistik om skyddade områden att mer fullständigt avspeglas i den internationella rapporteringen.

Regeringen beslutade den 4 augusti 2022 om ett tilläggsdirektiv (dir. 2022:126) till Miljömålsberedningen (M 2010:04). Miljömålsberedningen ska bl.a. föreslå en strategi för hur Sverige ska leva upp till EU:s åtaganden inom biologisk mångfald respektive nettoupptag av växthusgaser från markanvändningssektorn (LULUCF). Enligt direktiven ska beredningen bl.a.

- utvärdera befintliga styrmedel och former för områdesskydd, ta ställning till vilka eventuella ytterligare insatser som behövs och vid behov lämna förslag på nya eller förändrade styrmedel eller områdesskydd
- föreslå om beräkningsmetoder för skyddad natur behöver ändras vid rapporteringen till EEA, med beaktande av riksdagens tillkännagivande om beräkningsmetoder för skyddad natur och i syfte att säkerställa att Sveriges åtaganden på ett rättvist sätt kan jämföras med andra länders
- föreslå hur nationella mål och prioriteringar kan anpassas till EU-rätten, med stöd av underlag framtagna av berörda myndigheter.

Tilläggsuppdraget ska redovisas senast den 2 december 2024.

Riksdagens tillkännagivande om beräkningsmetoder för skyddad natur

Riksdagen riktade ett tillkännagivande till regeringen i mars 2023 om beräkningsmetoder för skyddad natur vid rapporteringen till EEA (bet. 2021/22: MJU18, rskr. 2021/22:206). Utskottet anförde följande:

Utskottet välkomnar att Naturvårdsverket vid nästa rapportering till EEA kommer att inkludera all formellt skyddad natur och att arbete pågår för att utveckla rapporteringen kring OECM. Enligt utskottets mening är detta steg i rätt riktning. Utskottet anser dock att regeringen måste säkerställa att Sverige i än högre grad använder samma beräkningsmetoder för skyddad natur som övriga medlemsstater när det gäller rapporteringen till EEA, speciellt mot bakgrund av att både FN och EU ska höja ambitionerna i skyddet av natur.

I regeringens skrivelse 2022/23:75 Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2022 hänvisar regeringen till tilläggsdirektivet till Miljömålsberedningen om att bl.a. föreslå en strategi för hur Sverige ska leva upp till EU:s åtaganden inom biologisk mångfald respektive nettoupptag av växthusgaser från markanvändningssektorn (LULUCF). Regeringen anför att punkten inte är slutbehandlad.

Utskottets ställningstagande

EU:s inflytande över skogspolitiken

Utskottet tillmäter i likhet med regeringen frågan om att värna det nationella självbestämmandet i skogsfrågor stor betydelse. Utskottet är medvetet om att det finns politikområden inom EU som har direkta eller indirekta konsekvenser för svenskt skogsbruk och skogsnäring. Beslut som berör skogsbruket ska dock fattas på en nivå där det går att ta hänsyn till nationella

förutsättningar. Principerna om subsidiaritet och proportionalitet är viktiga i sammanhanget. Utskottet välkomnar även att regeringen samverkar med Finland, som i likhet med Sverige är ett skogsrikt land.

Utskottet välkomnar det arbete som pågår både på EU-nivå och på global nivå för den biologiska mångfalden. Utskottet har förtroende för att regeringen i EU-förhandlingar som berör skogen gör balanserade avvägningar mellan de olika värden som finns i skogen, och arbetar för ett hållbart svenskt skogsbruk.

Mot bakgrund av det anförda anser utskottet att motionerna 2022/23:937 (SD) yrkande 27 och 2022/23:972 (SD) yrkandena 44–46 och 50 kan lämnas utan åtgärd.

Rapportering till internationella avtal som berör skogspolitiken

Utskottet vill framhålla riksdagens tillkännagivande till regeringen om att ändra beräkningsmetoderna för skyddad natur för att säkerställa att Sveriges redovisning av åtaganden är jämförbar med andra länders. Mot bakgrund av att både FN och EU ska höja ambitionerna i skyddet av natur anser utskottet att det är angeläget att Sveriges beräkningsmetoder och rapportering ändras så att de blir jämförbara med andra länders. Utskottet noterar att Naturvårdsverket vid rapporteringen till EEA i mars 2022 inkluderade all formellt skyddad natur och att arbete pågår för att utveckla rapporteringen kring OECM. Vidare noterar utskottet att Miljömålsberedningen har fått i uppdrag att bl.a. se över om beräkningsmetoderna för skyddad natur behöver ändras vid rapporteringen till EEA. Utskottet välkomnar det arbete som pågår och ser fram emot en mer utvecklad rapportering framöver. I avvaktan på detta anser utskottet att motion 2022/23:972 (SD) yrkandena 47 och 48 kan lämnas utan åtgärd.

Övriga skogspolitiska frågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om hantering av riksdagens tillkännagivande om almsjuka och askskottsjuka samt om skoglig statistik.

Jämför reservation 48 (SD) och 49 (SD).

Motionerna

Riksdagens tillkännagivande om almsjuka och askskottsjuka

Enligt kommittémotion 2022/23:972 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 43 ska regeringen skyndsamt följa tillkännagivandet från våren 2021 om växtförädlingsprojekt för resistens mot almsjuka och askskottsjuka.

Skoglig statistik

I kommittémotion 2022/23:972 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 63 framhålls vikten av kontinuitet i skoglig statistik. För att politiker och andra offentliga beslutsfattare ska kunna fatta väl underbyggda beslut i en så långsiktig verksamhet som skogsbruk är det enligt motionärerna avgörande att långsiktig statistik med jämförbara siffror finns tillgänglig. Därför behöver den tidigare årligen utgivna Skogsstatistisk årsbok fortsätta att publiceras.

Kompletterande information

Riksdagens tillkännagivande om almsjuka och askskottsjuka

Riksdagen har riktat ett tillkännagivande till regeringen om att den ska ge lämplig myndighet eller lämpligt forskningsinstitut, t.ex. Skogforsk, i uppdrag att ta fram och genomföra ett växtförädlingsprojekt för resistens mot almsjuka respektive askskottsjuka (bet. 2020/21:MJU15, rskr. 2020/21:260).

I regeringens skrivelse 2022/23:75 Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2022 redovisas att Formas i sitt regleringsbrev för budgetåret 2022 fick i uppdrag att sammanställa pågående svensk forskning om almsjuka och askskottsjuka samt forsknings- och utvecklingsprojekt kring motståndskraftigt växt- och plantmaterial. Uppdraget redovisades till Regeringskansliet den 15 mars 2022. Formas rapport innehåller en forskningssammanställning samt en rekommendation om vidare arbete för att öka resistensen mot almsjuka och askskottsjuka. Rapporten bereds för närvarande i Regeringskansliet. Regeringen anför att åtgärder med anledning av Formas rapport kommer att vidtas under 2023 och 2024. Inriktningen är att tillkännagivandet därefter kan avslutas.

Den 2 maj 2023 tillsatte regeringen en utredning om skogsträdförädling för ökad motståndskraft (dir. 2023:60). En särskild utredare ska identifiera inhemska skogsträd där förädling kan vara en kostnadseffektiv åtgärd för långsiktigt bevarande samt, om utredaren bedömer det ändamålsenligt, föreslå hur förädlingsverksamhet ska hanteras, exempelvis i form av ett förädlingsprogram. Syftet är att öka motståndskraften hos hotade skogsträd såsom alm och ask mot skadegörare och långsiktigt bevara sådana arter. Uppdraget omfattar inhemska trädarter som i dag saknar eller har otillräcklig förädling. Uppdraget ska redovisas senast den 30 april 2024.

Skoglig statistik

Skogsstyrelsen är utsedd av regeringen att ansvara för den officiella statistiken inom statistikområdena produktion i skogsbruket, sysselsättning i skogsbruket samt miljö och sociala frågor i skogsbruket. Officiell statistik finns för allmän information, utredningar och forskning. Den är objektiv och allmänt tillgänglig. Som statistikansvarig myndighet har Skogsstyrelsen bl.a. ansvar för att statistiken är objektiv och kvalitetsdeklarerad, att publicera statistiken enligt publiceringsplanen och att tillgängliggöra statistiken. Skogsstyrelsen

publicerar sin officiella statistik i publikationen Statistiska meddelanden. Dessa innehåller tabeller, figurer och beskrivande texter. Statistik finns även i Skogsstyrelsens statistiska databas.

Skogsstyrelsen har tidigare publicerat statistik i Skogsstatistisk årsbok och i föregångaren Det enskilda skogsbruket. Den sista skogsstatistiska årsboken publicerades 2014. Årsböckerna finns tillgängliga på Skogsstyrelsens webbplats. Enligt information från Skogsstyrelsen var anledningen till att man slutade publicera Skogsstatistisk årsbok att myndigheten ville byta fokus och göra mer av de undersökningar, den datainsamling och de bearbetningar som Skogsstyrelsen gör, i stället för att lägga ned tid på att sammanställa och paketera redan befintlig statistik i den skogsstatistiska årsboken. Vidare var årsbokens ”bokformat” på väg ut och myndigheten har nu ersatt hundratals Exceltabeller med en databas där användarna själva kan vända och vrida på statistiken som Skogsstyrelsen producerar.

Skogsstyrelsen har under den tid årsboken inte publicerats uppfattat att en del användare saknar sammanställningen och överblicken samt enkelheten i att mycket finns på samma ställe. Myndigheten har därför ambitionen att publicera en del av det som årsboken innehöll, i form av t.ex. återpubliceringar från andra myndigheter. Utveckling pågår, men ambitionen är att mycket av det som årsboken innehöll kommer att återfinnas på Skogsstyrelsens webbplats men inte som en tryckt bok.

Utskottets ställningstagande

Riksdagens tillkännagivande om almsjuka och askskottsjuka

Utskottet noterar att Formas har gjort en forskningssammanställning om almsjuka och askskottsjuka samt tagit fram en rekommendation om vidare arbete. Enligt utskottet är det uppenbart att arbetet med att förebygga och åtgärda skogsskador är något som även kommer att vara angeläget i framtiden, inte minst med hänsyn till klimatförändringarna. Utskottet noterar att en utredning om skogsträdsförädling har tillsatts där syftet är att öka motståndskraften hos hotade skogsträd såsom alm och ask mot skadegörare och långsiktigt bevara sådana arter. I avvaktan på utfallet av utredningen lämnar utskottet motion 2022/23:972 (SD) yrkande 43 utan åtgärd.

Skoglig statistik

Utskottet noterar att Skogsstyrelsen är ansvarig statistikmyndighet inom områdena produktion i skogsbruket, sysselsättning i skogsbruket samt miljö och sociala frågor i skogsbruket och har ansvar för att publicera och tillgängliggöra denna statistik. Det är enligt utskottet förståeligt att publikationer av statistik kan behöva utvecklas och anpassas till myndighetens arbetssätt och arbetsområden. Det är viktigt med lättillgänglig statistik som är användarvänlig för att ge en bra överblick över skogssektorn. Utskottet välkomnar därför att Skogsstyrelsen har en ambition att på sin webbplats

publicera en del av det som tidigare publicerades i Skogsstatistisk årsbok. Utskottet anser därmed att motion 2022/23:972 (SD) yrkande 63 kan anses vara tillgodosedd och föreslår att yrkandet lämnas utan åtgärd.

Reservationer

1. Hållbart brukande av och tillväxt i skogen, punkt 1 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Staffan Eklöf (SD), Beatrice Timgren (SD) och Björn Tidland (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:972 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 1 och 13 samt
avslår motionerna
2022/23:444 av John Widegren m.fl. (M),
2022/23:854 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 19,
2022/23:1222 av Aron Emilsson (SD),
2022/23:1246 av Kajsa Fredholm m.fl. (V) yrkande 22,
2022/23:1672 av Annie Löf m.fl. (C) yrkande 8,
2022/23:1902 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M) och
2022/23:2000 av Sten Bergheden (M).

Ställningstagande

Sveriges skogar ägs till övervägande del av enskilda ägare. Därefter följer skogar ägda av aktiebolag och offentligt ägda skogar. Under dessa former har vårt skogsbruk utvecklats till ett av världens bästa i en lång rad avseenden och vår skogspolitik måste bygga på respekt för det privata ägandets villkor.

Den svenska modellen för skogsskötsel, där det på samma marker bedrivs både skogsbruk och naturvård, har utvecklats mycket sedan nuvarande skogsvårdslag stiftades 1993 och tillämpningen har lett till mycket positiva resultat. Som exempel kan nämnas att såväl antalet äldre träd som mängden död ved, vilka är viktiga för många arter, har ökat under perioden. Denna skogsskötselmodell bör även fortsättningsvis vara fundamentet för vårt skogsbruk. Huvudprincipen för svenskt skogsbruk bör vara att tillämpa skogsbruk med vardagshänsyn på den helt övervägande delen av skogsmarken, men med möjlighet att införa ökat skydd på vissa marker. Detta kan exempelvis vara skötselavtal med markägare och på motsvarande sätt att bedriva mer intensiv odling på andra marker.

En utvecklad bioekonomi leder till arbetstillfällen och skatteintäkter längs hela förädlingskedjan. Skogssektorn är dessutom en av landets största exportnäringar. Ytterligare efterfrågan på nya svenska skogsprodukter är

därför bra för hela vårt land. För att den här utvecklingen ska kunna fortgå måste produktionsförmågan i svenska skogar inte bara värnas utan även ökas.

Förslagen i Skogsstyrelsens rapport Skogsskötsel med nya möjligheter behöver särskilt analyseras för att ta vara på de möjligheter som finns att öka skogens produktionsförmåga, detta i kombination med olika åtgärder för artbevarande. Rapporten innehåller 88 förslag för ökad tillväxt och därmed långsiktiga möjligheter såväl att öka produktionen av biobaserade produkter som att binda koldioxid i växande träd. Att öka produktionsförmågan i det svenska skogsbruket baserat på denna rapport måste därför enligt oss vara ett av de viktigaste målen med skogspolitiken.

2. Hållbart brukande av och tillväxt i skogen, punkt 1 (V)

av Kajsa Fredholm (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:1246 av Kajsa Fredholm m.fl. (V) yrkande 22 och avslår motionerna

2022/23:444 av John Widegren m.fl. (M),

2022/23:854 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 19,

2022/23:972 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 1 och 13,

2022/23:1222 av Aron Emilsson (SD),

2022/23:1672 av Annie Löf m.fl. (C) yrkande 8,

2022/23:1902 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M) och

2022/23:2000 av Sten Bergheden (M).

Ställningstagande

Stora delar av våra produktionsskogar är monokulturer med gran eller tall. På många skogsmarker skulle skogsbestånden få en betydligt större artvariation och ett ökat inslag av lövträd om skogen självföryngrades och inte planterades. En ökad variation av trädslag skulle också kunna uppnås genom att man vid plantering använde fler trädslag än ett. Genom inriktning vid röjning och gallring ges också möjlighet att skapa förutsättningar för blandskog där de naturliga förutsättningarna finns beroende på markens bördighet, jordart etc.

Studier har visat att skogar med lövträd ger fördelar såväl för den biologiska mångfalden som för klimatet i jämförelse med rena barrskogar. Genom att man i högre grad styr produktionen mot trädarter som är naturliga för skogsmarken och därmed ökar det totala inslaget av lövträd ökar dessutom skogens

återhämtningsförmåga vid störningar som uppstår på grund av klimatförändringarna. Dessa innebär generellt en ökad stress och sårbarhet för skogen som ekosystem. Produktionsskogar med enbart ett trädslag blir därför extra sårbara vid stormar och angrepp av insekter och svampar.

Den stora skogsbranden i Västmanland 2014 visade att inslag av lövträd hade stora positiva effekter när det gällde att begränsa omfattningen av branden. Eftersom skogsbränder kan förväntas öka i frekvens kan ett ökat inslag av lövträd i form av naturliga barriärer vara betydelsefullt för att i framtiden begränsa skogsbrändernas omfattning.

Jag anser att regeringen bör genomföra en översyn av skogslagstiftningen i syfte att stimulera till en ökad andel blandskog genom reglering av förnyringsåtgärder, röjning och gallring.

3. Hållbart brukande av och tillväxt i skogen, punkt 1 (C)

av Daniel Bäckström (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2022/23:854 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 19 och
2022/23:1672 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 8 och
avslår motionerna
2022/23:444 av John Widegren m.fl. (M),
2022/23:972 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 1 och 13,
2022/23:1222 av Aron Emilsson (SD),
2022/23:1246 av Kajsa Fredholm m.fl. (V) yrkande 22,
2022/23:1902 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M) och
2022/23:2000 av Sten Bergheden (M).

Ställningstagande

Den svenska skogen har en ovärderlig roll för svensk ekonomi och för att fasa ut det fossila. Den är en nyckel för att klara jobb, tillväxt, biologisk mångfald och klimatomställningen. Nästan hälften av den svenska skogen ägs av enskilda privata ägare. För många är skogen som inkomst och säkerhet avgörande för möjligheten att bo och verka i glesbygd och för att hela Sverige ska leva. Även för svensk ekonomi och möjligheten till export av produkter som har sitt ursprung i skogen och för den biologiska mångfalden är skogsbrukarnas insatser viktiga.

En växande skog fångar upp utsläppen av koldioxid. Den svenska skogen nettobinder mer än 40 miljoner ton koldioxidekvivalenter varje år. Men när

skogen slutar växa när den en kolbalans, dvs. den släpper ut och binder lika mycket kol och slutar därmed att bidra med klimatnytta. Jag vill se en växande skogsnäring och ökad hållbar skoglig tillväxt med god och säkerställd tillgång till biomassa från den svenska skogen. Det behövs därför ett regelverk som möjliggör ett även i fortsättningen ökat, långsiktigt och hållbart utnyttjande av skogsråvara.

4. Skogsbrukets roll i bioekonomin, punkt 2 (S)

av Anna-Caren Säterberg (S), Joakim Järrebring (S), Malin Larsson (S), Yytte Guteland (S) och Johan Löfstrand (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:2072 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 6 och avslår motionerna

2022/23:467 av Isak From och Monica Haider (båda S) i denna del,

2022/23:854 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 29,

2022/23:907 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkandena 11 och 12 samt

2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 172 och 173.

Ställningstagande

Ett aktivt skogsbruk som är klimatsmart och miljömässigt hållbart samtidigt som det skapar jobb och hållbar tillväxt i hela Sverige bygger vår nya växande bioekonomi. Ökad hållbar tillväxt i skogen ger förutsättningar för en växande bioekonomi. Vi anser därför att skogens bidrag till en växande bioekonomi bör värnas och stärkas.

5. Skogsbrukets roll i bioekonomin, punkt 2 (C)

av Daniel Bäckström (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:854 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 29,

2022/23:907 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkandena 11 och 12 samt

2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkandena 172 och 173 samt avslår motionerna

2022/23:467 av Isak From och Monica Haider (båda S) i denna del och

2022/23:2072 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 6.

Ställningstagande

På nationell nivå sätter vi höga förhoppningar till den utredning som tillsattes under 2022 med uppgift att ta fram förslag till en strategi för en hållbar, konkurrenskraftig och växande svensk bioekonomi. I arbetet ska bl.a. ingå att ge förslag till ett eller flera uppföljningsbara mål och, vid behov, förslag på åtgärder för en växande bioekonomi. Utredaren ska också analysera genomförbarheten i och, om lämpligt, föreslå åtgärder som främjar effektiv produktion av flytande biodrivmedel baserat på inhemska råvaror i Sverige, inklusive ett eller flera alternativa förslag till långsiktigt produktionsstöd. Jag välkomnar denna utredning. Det är enligt min mening viktigt att en kommande nationell bioekonomistrategi bejakar bioekonomins potential att minska beroendet av fossila källor genom substitution samt dess förmåga att bidra till uppfyllelse av EU:s klimatmål.

En stor del av Sveriges klimatarbete görs redan dagligen av Sveriges drygt 330 000 skogsägare. Skogsägarnas långsiktiga och hållbara brukande, ofta över flera generationer, är viktigt för den svenska skogens välmående. Skogen och bioekonomin, dvs. den cirkulära ekonomin som baseras på förnybara råvaror, spelar en viktig roll för att vi ska nå våra klimatmål. Utan en aktivt brukad skog kan vi inte ersätta produkter av fossila råvaror med produkter från förnybara källor. Dessutom kommer ett fortsatt långsiktigt upptag av koldioxid i brukad skog och mark att vara ett viktigt komplement för att nå målen om klimatneutralitet, även om det viktigaste verktyget för att nå klimatneutralitet alltid kommer att vara att fasa ut fossil energi och fossila råvaror.

Vidare har vi i Sverige den tekniska spetskunskapen och en gedigen infrastruktur som tillsammans skapar goda förutsättningar för att öka andelen biobaserade insatsvaror och produkter som på så vis kan ersätta en hel del fossila alternativ. En stor del av den fossila plast som tillverkas och importeras skulle med fördel kunna bytas ut mot biobaserade råvaror från den svenska skogen, och restprodukter från skogsbruket kan också användas i nästa generations textil- och klädproduktion. Jag anser därför att Sverige bör ta vara på potentialen i den svenska skogen för biobaserade insatsvaror.

6. Incitament för stärkt kolinlagring, punkt 3 (V)

av Kajsa Fredholm (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:1246 av Kajsa Fredholm m.fl. (V) yrkande 2 och avslår motion

2022/23:2110 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 12.

Ställningstagande

Klimatkrisen kräver skyndsamma åtgärder för att lagra in kol från atmosfären. Vi vill stärka kolinlagringen och den biologiska mångfalden genom att i ökad utsträckning skydda skog och öka arealer med hyggesfritt skogsbruk i stället för kalhyggesbruk. Men det behövs även ekonomiska incitament för privata skogsägare att låta skogen bli äldre innan den avverkas och anpassa gallringar för ökad kolinlagring. Det skulle gynna såväl landsbygden som klimatnyttan och den biologiska mångfalden. För landsbygden kan det även bidra till en förbättrad livsmiljö och stärkta förutsättningar för naturturism när träden får bli äldre. Jag anser därför att regeringen bör få i uppdrag att utforma förslag på regelverk med ekonomiskt incitament för privata skogsägare att stärka kolinlagringen vid avverkning och gallring.

7. Incitament för stärkt kolinlagring, punkt 3 (MP)

av Emma Nohrén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:2110 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 12 och avslår motion

2022/23:1246 av Kajsa Fredholm m.fl. (V) yrkande 2.

Ställningstagande

Områdesskydd räcker inte för att uppfylla nationella och internationella miljömål – en omställning till ett hållbart brukande av skogsmarken är också nödvändig. Vi vill se en utveckling av bruksmetoder som skapar skogar med olikåldriga träd, lövinslag och kvarlämnad död ved. Vi vill att Sverige ska verka för att vara ett grönt föregångsland inom hållbart och naturnära skogsbruk. Hyggesfria och naturnära bruksmetoder har stora fördelar för den biologiska mångfalden, den skogliga kontinuiteten och kolinlagringen i skogen. Förutsättningarna är bättre för mångbruk, för friluftsliv, traditionellt

renbete och naturturism men också välfärdsnyttor som sjukdomsrehabilitering. För att stödja arbetet med åtgärder för ekosystemtjänster och ökad naturhänsyn och andra miljöåtgärder i skogsbruket anser jag bl.a. att ett system för ersättning till skogsägare för ökad kolinlagring kombinerat med ökad naturhänsyn bör utredas, exempelvis ett utvecklat system för klimatkrediter för kolinlagring.

8. Landskapsplanering, punkt 4 (V)

av Kajsa Fredholm (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:1246 av Kajsa Fredholm m.fl. (V) yrkande 3 och
avslår motion
2022/23:2110 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkandena 17 och 19.

Ställningstagande

Genom att planera på landskapsnivå, med olika skogsägare, hur hotade skogsarters livsmöjligheter kan stärkas skapas möjligheter att strategiskt bedöma utrymmet för produktion av råvaror från skogen. Det innebär att man planerar förvaltning ur ett landskapsperspektiv för att säkerställa att arter har tillräcklig tillgång till sina livsmiljöer, och att man inte enbart ser till det enskilda skogsbeståndet. Med andra ord har man ett "helikopterperspektiv" där hela skogslandskapets förutsättningar kan tas i beaktande. Jag anser därför att styrmedel och incitament bör införas för att främja landskapsplanering för skoglig biologisk mångfald och ett varierat skogsbruk för hållbart uttag av råvaror från skogen.

9. Landskapsplanering, punkt 4 (MP)

av Emma Nohrén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:2110 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkandena 17 och 19 samt

avslår motion

2022/23:1246 av Kajsa Fredholm m.fl. (V) yrkande 3.

Ställningstagande

För att säkra ekologiskt fungerande landskap, där arter kan sprida sig och tillräckligt mycket av arternas livsmiljöer finns bevarade, behöver ett landskapsperspektiv i förvaltningen vara en central utgångspunkt. Myndigheters arbete med landskapsplanering i samverkan med markägarna behöver fördjupas, för att säkra statens ansvar för ekologisk funktionalitet och för att kunna verka för att identifierade områden med värdefull natur skyddas från negativ påverkan. Vidare är det nödvändigt att en systematisk, nationell skogsinventering genomförs, som ett kunskapsstöd till skogsägarna och ett viktigt verktyg för landskapsplanering.

10. Förutsättningar för skydd av skog, punkt 5 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Staffan Eklöf (SD), Beatrice Timgren (SD) och Björn Tidland (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:972 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 30–32 och 40 samt

2022/23:977 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 19 och 26 samt

avslår motion

2022/23:854 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkandena 4–6.

Ställningstagande

Vi anser att skydd inte i första hand ska inriktas på en given andel av totalarealen utan anpassas efter naturtypens totala areal och med hänsyn till förekomst av akut hotade arter. Av ovanliga naturtyper behöver större andel av arealen vara föremål för naturvårdsinsatser för att en tillräcklig areal ska nås. Totalt skydd, som ofta tillämpas i barrskogsområden, är ofta en olämplig väg i de här miljöerna. Det är snarare väl avvägd skötsel som behövs för att bevara och utveckla dem.

Vidare anser vi att skydd inte bör bygga på en så vid definition som i dag utan i normalfallet utgå från konstaterad förekomst av verkligt sällsynta (akut hotade) arter. Med denna förändring säkerställs att skyddssystemet blir mer objektivt och att naturskyddsinsatser görs där de gör störst nytta i förhållande till kostnaderna för ägarna och för samhället.

Som Riksrevisionen påpekat anser vi att andelen skog som skyddas genom frivilliga naturvårdsavtal mellan myndigheter och markägare bör öka. Det innebär att markägaren kvarstår som ägare och att denne ofta kan fortsätta utnyttja marken med vissa restriktioner och kan få betalt för att sköta skogen på ett sätt som speciellt gynnar vissa arter och miljöer. Arbetet med frivilliga naturvårdsavtal ska därför enligt oss prioriteras framför att bilda nya reservat och liknande områden där skogsbruk helt hindras.

Vidare anser vi att andra metoder än totalt skydd alltid bör övervägas för att öka naturvårdens effektivitet och dess acceptans hos markägare innan beslut tas. Dessutom bör markägare alltid kontaktas så tidigt i beslutsprocessen som möjligt och innan fältbesök, så att de garanteras delaktighet i utredningar och beslut. Beslut om att skydda delar av en skogsägares mark måste i framtiden fattas endast efter samråd med ägaren och efter att andra alternativ prövats.

11. Förutsättningar för skydd av skog, punkt 5 (C)

av Daniel Bäckström (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:854 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkandena 4–6 och
avslår motionerna

2022/23:972 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 30–32 och 40 samt
2022/23:977 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 19 och 26.

Ställningstagande

Enligt inriktningen i skogspropositionen (prop. 2021/22:58) ska frivilligt formellt skydd framöver vara det huvudsakliga arbetssättet för formellt skydd. Det bidrar till ett ökat intresse för att bevara naturvärden hos markägarna och ökar deras incitament att låta naturvärdena utvecklas över tid, detta eftersom de inte behöver vara rädda för att tvingas formellt skydda sin skog om de inte vill. Redan i dag arbetar många län med frivillighet som ledstjärna, men ändå visar Naturvårdsverkets undersökning att t.ex. 40 procent av reservatsbildningarna sker mot markägarens vilja. I arbetet med att genomföra frivilligt formellt skydd finns det mycket erfarenheter att hämta från bl.a. Norge och deras program för formellt skydd av skog på frivillig grund, Frivillig vern.

För att åstadkomma en ökad uppslutning för formella avsättningar av skog anser jag att initiativet till formellt skydd av skog i första hand ska tas av markägaren, vilket också ligger i linje med inriktningen i skogspropositionen.

Berörda myndigheter ska sedan kunna ta ställning till markägarens förfrågan och säkerställa att det ligger i linje med uppsatta mål och prioriteringar. Vidare anser jag att myndigheternas arbete ska bedrivas i god samarbetsanda med markägaren, vilket också betonas i både skogspropositionen och propositionen Tydligare bestämmelser om ersättning vid avslag på ansökningar om tillstånd till avverkning i fjällnära skog.

12. Olika former för skydd av skog, punkt 6 (V)

av Kajsa Fredholm (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:1246 av Kajsa Fredholm m.fl. (V) yrkande 21 och
avslår motionerna
2022/23:854 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkandena 7, 8 och 12 samt
2022/23:2110 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 16.

Ställningstagande

Anslagsnivåerna behöver öka än mer för att fler skogsägare ska kunna få ersättning när naturreservat och biotopskydd behöver bildas och naturvårdsavtal ingås. Vi anser även att skogsnäringen, enligt principen att förorenaren betalar, bör bidra till finansieringen av formellt skydd då skogsbruket är den främsta orsaken till förlust av biologisk mångfald i skogen. En sådan avgift skulle, förutom att den ger förutsättningar för ökat skogsskydd, även kunna utformas så att de stora skogsägarna bidrar till att små skogsägare med hög andel skyddsvärd skog får bättre förutsättningar till ersättning när dessa skogar skyddas. Jag anser därför att regeringen bör tillsätta en utredning för att se över förutsättningarna för en naturvårdsavgift inom skogsnäringen för att bidra till stärkt finansiering av ökat skogsskydd och därmed även stärkta förutsättningar för att fler skogsägare ska kunna få ersättning vid intrång.

13. Olika former för skydd av skog, punkt 6 (C)

av Daniel Bäckström (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:854 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkandena 7, 8 och 12 samt avslår motionerna

2022/23:1246 av Kajsa Fredholm m.fl. (V) yrkande 21 och

2022/23:2110 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 16.

Ställningstagande

Arbetet med att främja ett hållbart skogsbruk som skapar både god hållbar tillväxt och klimat- och miljönytta är en gemensam ansträngning mellan markägare och myndigheter. När skog är skyddsvärd ska berörda myndigheter ha förutsättningar att erbjuda markägare olika verktyg för att hitta en lämplig skyddsåtgärd. Skogspolitikens grundläggande princip om frihet under ansvar kan därmed värnas och markägarnas vilja att bevara och utveckla naturvärden på sin mark stärkas.

Jämfört med i dag ska innehav av befintliga eller potentiella naturvårds-kvaliteter i ökad utsträckning betraktas som en företagsekonomisk tillgång och en säljbar resurs. Tack vare skogspropositionen (prop. 2021/22:58) har regeringen fattat beslut om att utreda naturvårdsavtal som löper under en områdesskyddsprocess, s.k. väntansavtal, samt förändrade biotopskydds-områden. Jag välkomnar dessa förändringar och ser stor potential i möjligheterna att kombinera naturvård med brukande. Ändamålsenliga biotopskyddsområden samt naturvårdsavtal är skyddsformer som jag tror kan ge mycket naturvård för pengarna. Jag ser även en potential i att åstadkomma former för skydd där en skogsägare har kvar ägandet av sin skog men med ett helt eller begränsat brukande som ger ett årligt arrende motsvarande avkastningen på näringsbegränsningen. Jakt, fiske, ved för husbehov samt möjligheter att sätta upp en mindre stuga skulle kunna vara delar i ett sådant avtal.

Även formerna för ersättning behöver ses över, bl.a. hur Sverige i likhet med våra nordiska grannländer kan göra beskattningen av ersättning vid formellt skydd mer gynnsam såväl ekonomiskt som administrativt. Som en följd av skogspropositionen håller det på att ses över hur intrångsersättning eller löseskilling som ges för naturvårdande ändamål på ett mer ändamålsenligt sätt kan beskattas inom ramen för systemet med ersättningsfond och hur ersättningen från naturvårdsavtal ska kunna periodiseras i syfte att uppnå en mer skatterättsligt neutral beskattning. Jag vill se en reformering av skatte-reglerna som gör det enklare och mer förmånligt för skogsägare att bidra i naturvårdsarbetet.

I den utsträckning det är möjligt bör myndigheterna även sträva efter att det ska vara valbart för den skogsägare som är beredd att avsätta sin mark att välja mellan engångsersättning eller markbyte. Det har möjliggjorts i ökad

utsträckning tack vare skogspropositionen efter att riksdagen beslutat om nya ersättningsmarker och ett nytt markförsäljningsprogram från Sveaskog AB.

14. Olika former för skydd av skog, punkt 6 (MP)

av Emma Nohrén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:2110 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 16 och avslår motionerna

2022/23:854 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkandena 7, 8 och 12 samt

2022/23:1246 av Kajsa Fredholm m.fl. (V) yrkande 21.

Ställningstagande

Områdeskydd räcker inte för att uppfylla nationella och internationella miljömål, utan en omställning till ett hållbart brukande av skogsmarken är också nödvändig. Vi vill att Sverige ska verka för att vara ett grönt föregångsland inom hållbart och naturnära skogsbruk. Hyggesfria och naturnära brukningsmetoder har stora fördelar för den biologiska mångfalden, den skogliga kontinuiteten och kolinlagringen i skogen. Förutsättningarna är bättre för mångbruk, för friluftsliv, traditionellt renbete och naturturism men också välfärdsnyttor som sjukdomsrehabilitering. Kalhyggen och trädplantager erbjuder inte dessa andra nyttor och inte heller de inkomstmöjligheter hyggesfria och naturnära brukningsmetoder medför. För att stödja arbetet med åtgärder för ekosystemtjänster och ökad naturhänsyn och andra miljöåtgärder i skogsbruket anser jag att en avverkningsavgift, eller ett bonus malus-system för skogsbruk, behöver utredas och införas.

15. Undantag av skog från brukande, punkt 7 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Staffan Eklöf (SD), Beatrice Timgren (SD) och Björn Tidland (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:972 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 4–7, 9 och 28 samt
2022/23:977 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 2.

Ställningstagande

Den enskilt ägda skogen utgör grunden för det svenska skogsbruket och har mycket stor betydelse för sysselsättning och boende på landsbygden. Därför anser vi att enskilt ägd skogsmark inte ska få köpas eller på annat sätt överföras till bolagsägd skog vare sig genom vanlig försäljning eller som kompensation för arealer avsatta för skyddsändamål. Dessutom bör enskilt ägd skogsmark inte få köpas eller på annat sätt överföras till statlig ägo för naturskydd utan att motsvarande skog i samma eller en närliggande kommun överförs från naturskydd till enskilt ägd produktionsskog. Vidare ska undantag av skog från brukande genom myndighetsbeslut i första hand göras på redan tidigare statligt ägd mark. Den totala arealen skyddad skog, dvs. skog undantagen från skogsbruk, behöver inte ökas mer. I den utsträckning specifika områden behöver undantas från skogsbruk bör detta motiveras med att akut hotade arter behöver detta skydd. I sådant fall ska motsvarande areal tidigare skyddad skog som bedöms bidra mindre effektivt till artskyddet återföras till produktion.

Vi anser att de av statens skogar som undantas från skogsbruk till sin stora majoritet ska vara de som redan ägs av Naturvårdsverket och Fastighetsverket. När man nu från vissa håll talar om att Sveaskogs skogar ska undantas från skötsel bör man hålla i minnet att inte bara en stor del redan är undantagna från skötsel utan också att de mest skyddsvärda skogarna redan tidigare överförts till Naturvårdsverket och Fastighetsverket. Fastighetsverket förvaltar omkring hälften av de statligt ägda områdesskyddade skogsmarkerna. Medan Fastighetsverkets skogar i huvudsak ska ha andra syften än aktivt skogsbruk ska Sveaskogs skogar i huvudsak nyttjas till virkesproduktion och för att utveckla nya metoder för hänsynsfullt skogsbruk.

Vidare anser vi att skogspolitiken bör göra tydligare skillnad mellan statligt ägda respektive privata skogar och skogsskötseln på dessa. På privatägd mark måste markägarens ägande- och brukanderätt respekteras i högre grad än vad som varit fallet under senare årtionden, och hinder mot åtgärder som är tillåtna enligt skogsvårdslagen ska åberopas endast i undantagsfall.

16. Frivilliga avsättningar, punkt 8 (V)

av Kajsa Fredholm (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:1246 av Kajsa Fredholm m.fl. (V) yrkande 15 och
avslår motion
2022/23:2110 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 9.

Ställningstagande

Det långsiktiga skyddet av skog är en central del i miljökvalitetsmålet Levande skogar. För att uppnå målet förutsätts att det formella skyddet ökar samt att skogsägarna frivilligt avsätter skogsmark. De frivilliga avsättningarna har dock i många fall visat sig vara av begränsat värde för biologisk mångfald. I dag finns inte statlig kontroll av vare sig kvalitet eller långsiktighet, och dokumentation saknas över många av de områden som anses skyddade. Dessutom kan arealen frivilligt avsatta skogar flyttas omkring i landskapet. Sammantaget är detta mycket problematiskt då frivilliga avsättningar ingår i ett nationellt långsiktigt mål för samhällets gemensamma bästa. Jag anser därför att frivilliga avsättningar ska vara långsiktiga och dokumenteras och kvalitetssäkras ur naturvårdssynpunkt för att ingå i det nationella miljökvalitetsmålet Levande skogar.

17. Frivilliga avsättningar, punkt 8 (MP)

av Emma Nohrén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:2110 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 9 och
avslår motion

2022/23:1246 av Kajsa Fredholm m.fl. (V) yrkande 15.

Ställningstagande

Det finns många bra exempel på skogsbrukare som avsätter skog som s.k. frivilliga avsättningar och genomför naturvårdande skötsel. Vi ser positivt på det och anser att det finns stor potential att skala upp möjligheterna med rätt politiska förslag. Omställningen måste göras av alla stora skogsaktörer, och de måste få hjälp av ett regelverk som främjar ett mer hållbart skogsbruk. Det är dock mycket viktigt att i dialog med skogsnäringen utveckla former för att säkerställa långsiktighet och transparens i skogsnäringens egenfinansierade, frivilliga avsättningar, eftersom transparens saknas i dagsläget, och därmed möjligheten att avgöra på vilket sätt dessa avsättningar bidrar till miljömålen.

18. Skydd av skogar med höga naturvärden, punkt 9 (V)

av Kajsa Fredholm (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion 2022/23:1246 av Kajsa Fredholm m.fl. (V) yrkandena 14 och 17.

Ställningstagande

I dag avverkas skogar med höga befintliga naturvärden, s.k. värdekärnor, trots att det råder stor brist på dessa naturmiljöer för en mängd hotade växt- och djurarter. Dessa skogar har ofta hög variation och är ofta naturskogsartade. Naturvårdsverket anser att såväl staten som skogsbruket bör göra stora ansträngningar för att skyddsvärda skogar inte ska avverkas. Trots att den tidigare regeringen hade ambitionen att inga skogar med höga naturvärden skulle avverkas underlät man att vidta åtgärder för att förhindra det. Därmed försvåras kontinuerligt möjligheterna att bevara de kvarvarande livsmiljöerna för missgynnade arter i skogsbruket. Jag anser därför att regeringen skyndsamt bör ta fram förslag på lagstiftning i syfte att stoppa avverkning av skogar med höga naturvärden.

Den svenska fjällnära skogen är ett unikt område med stora naturskogar och höga naturvärden. Naturskogarna i fjällområdet är några av de få intakta skogslandskap som fortfarande finns kvar i Europa. Jag anser att det är av högsta prioritet att dessa skogar skyddas. Mark- och miljööverdomstolen kom 2020 med vägledande domar i vilka det konstateras att skogsägare som inte får avverka i fjällnära skog på grund av att det finns höga naturvärden har rätt till ersättning från staten. Jag anser att regeringen nu måste säkerställa att natur- och kulturvärdena långsiktigt bevaras och att statliga medel finns tillgängliga för att ersätta markägare som har rätt till ersättning. Jag anser även att det behövs en strategi för att säkerställa att de fjällnära skogarna får ett långsiktigt formellt skydd.

Även Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen har tydliggjort behovet av ökade medel för skyddet av fjällnära skogar i sitt budgetunderlag till regeringen för 2023–2025. Naturvårdsverket har också konstaterat att det behövs särskilda insatser för att bevara stora naturskogar som i dag förvaltas av de statliga skogsförvaltarna. Jag anser därför att regeringen bör se till att en strategi presenteras med nödvändiga anslagsmedel samt ersättningsmarker från Sveaskog för att säkerställa att de fjällnära skogarnas natur- och kulturvärden långsiktigt bevaras.

19. Pågående markanvändning, punkt 10 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Staffan Eklöf (SD), Beatrice Timgren (SD) och Björn Tidland (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2022/23:972 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 3 och
2022/23:977 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 18.

Ställningstagande

Begreppet pågående markanvändning är centralt när det gäller rätten till ersättning i samband med att en markägare fråntas rätten att bruka sin mark. Skogsstyrelsen och Kammarkollegiet har valt att hävda att föryngrings-avverkning av fjällnära skogar inte ska betraktas som pågående markanvändning eftersom skogen inte brukats under lång tid eller med dagens mekaniserade teknik. Mark- och miljödomstolen vid Umeå tingsrätt underkände i januari 2019 detta resonemang och gav skogsägarna rätt. Staten måste därmed betala samma ersättning som vid bildandet av naturreservat när en ansökan om avverkning av fjällnära skog avslås.

Skogsbruk är en långsiktig verksamhet och det är fullt normalt att det går årtionden mellan olika åtgärder, vilket av naturliga skäl är ännu mer aktuellt i landets kärvaste klimatlägen med deras låga skogstillväxt. Skogsbruk på skogsmark, liksom jordbruk på jordbruksmark, ska hanteras som pågående markanvändning tills annan markanvändning formellt beslutats för den aktuella fastigheten eller delen av fastigheten, och då ska ersättning till ägaren i normalfallet betalas ut omgående. Vi anser att pågående markanvändning på produktiv skogsmark alltid ska anses vara skogsbruk om inte annat beslutas i det enskilda fallet, och i sådant fall bara efter hörande av markägaren samt med dennes rätt att överklaga beslutet.

20. Måluppfyllelse av miljö kvalitetsmålen, punkt 11 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Staffan Eklöf (SD), Beatrice Timgren (SD) och Björn Tidland (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:972 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 41 och
avslår motion

2022/23:1246 av Kajsa Fredholm m.fl. (V) yrkande 11.

Ställningstagande

Rapporteringen av miljömålet Levande skogar har främst hanterats av Artdatabanken och SLU, utan insyn från andra som kan ha intresse av att lämna synpunkter på det naturvårdsarbete som bedrivs i skogen och dess betydelse för hotade arter och livsmiljöer. Därtill har Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen yttrat sig över om målet är uppnått. Skogsstyrelsen ändrade dessutom sin bedömning under 2021.

Vi anser att oklarheter i redovisning, rapportering och slutsatser visar att utvärderingen av miljömålet Levande skogar behöver förändras. Vissa av målen är vidare enligt experter rent utopiska eftersom de inte kan nås. Exempelvis kan inte alla arter uppnå gynnsam bevarandestatus inom Sveriges gränser. Ett mycket stort antal arter som lever i Sverige har aldrig haft ett tillräckligt antal för att kunna sägas ha, någonsin ha haft eller någonsin kunna komma att nå sådan status. Sådana utopiska mål behöver så snart som möjligt arbetas bort ur miljömålen. Målen bör också vara formulerade så att de är realistiskt nåbara fram till 2030, för att vara relevanta som en del av Sveriges åtgärder för att uppfylla Agenda 2030. Rapporteringen av miljömålet Levande skogar bör i framtiden innefatta ett genomtänkt remissförfarande för att säkerställa en objektiv bedömning av hur långt vi nått.

21. Måluppfyllelse av miljökvalitetsmålen, punkt 11 (V)

av Kajsa Fredholm (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:1246 av Kajsa Fredholm m.fl. (V) yrkande 11 och
avslår motion

2022/23:972 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 41.

Ställningstagande

Regeringens skogspolitik försvårar möjligheten att nå ett flertal av våra miljökvalitetsmål som har antagits av riksdagen. Stärkt miljöhänsyn är fortsatt underordnat åtgärder för att stimulera produktionsintressen. Det saknas därutöver strategiskt arbete för att stärka landskapsperspektivet i naturvårdsarbetet för att bevara den biologiska mångfalden. Detta är helt nödvändigt då hotade arter och livsmiljöer i dag fortsätter att fragmenteras. Förutom att den generella miljöhänsynen i skogsbruket behöver stärkas behövs en samlad skogspolitik för det formella och frivilliga skogsskyddet för att stärka landskapsperspektivet för våra skogsarter. För att skogen ska brukas och skyddas så att resurser nyttjas hållbart krävs att skogsvårdslagstiftningen moderniseras. Jag anser att regeringen bör se till att skogspolitiken ses över i syfte att stärka måluppfyllelsen av våra miljökvalitetsmål och för att uppnå hållbart nyttjande av naturresurser.

22. Hyggesfritt skogsbruk, punkt 12 (V)

av Kajsa Fredholm (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:1246 av Kajsa Fredholm m.fl. (V) yrkandena 4–6 och avslår motionerna

2022/23:2095 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 6 och

2022/23:2110 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkandena 2, 15 och 26.

Ställningstagande

Tidningen Dagens Nyheter's granskning av skogen 2020/21 visade med tydlighet bristerna med de marknadsstyrda och frivilliga åtgärderna i form av certifiering samt effekterna av storskaliga slutavverkningar med enorma kalhyggen. Jag anser att det finns skäl att begränsa storleken på kalhyggen inom skogsvårdslagen. I dag finns endast en begränsning av hur stora kalhyggen får vara i den fjällnära skogen. I övrig skog finns ingen laglig begränsning av hur stora dessa får vara, trots att fragmentering av livsmiljöer för många skogsarter är ett känt problem och att mycket stora kalhyggen även påverkar rennäringen och sociala värden. Enligt Skogsstyrelsens nuvarande föreskrifter om övrig produktiv skogsmark gäller att hyggen's storlek och utläggning ska anpassas till natur- och kulturmiljön samt att en begränsning av hyggen's storlek ska eftersträvas. Det saknas således tydlig reglering av hur

stora dessa kalhyggen får vara. Jag anser därför att regeringen bör få i uppdrag att införa en tydlig arealbegränsning av kalhyggenas storlek inom skogsbruket.

Över 95 procent av de brukade skogarna i Sverige förvaltas genom trakthyggesbruk. Det finns därför ett behov av skogsbruksmetoder som alternativ till trakthyggesbruk för att främja ett mer variationsrikt och hållbart brukande. Med kalhyggesfritt skogsbruk (t.ex. kontinuitetsskogsbruk) kan skötseln inriktas på anpassade gallringar som plockar ut de största träden och lämnar mindre att växa vidare. Kalhyggesfritt skogsbruk använder brukande som inte kallägger marken eftersom det kontinuerligt finns vegetation. Därmed undviks en hyggesfas i brukandet som ger stora utsläpp av koldioxid. Det hyggesfria skogsbruket skonar även svamparnas mykorrhiza (nätverk mellan svamparna och trädens rötter), vilket har stor betydelse för den långvariga kolinlagringen. Att öka inslaget av kontinuitetsskogsbruk där i stället särskilt utvalda träd eller mindre grupper av träd avverkas kan således ge vinster för både den biologiska mångfalden och klimatet samt stärka skogens sociala värden. Naturvårdsverket konstaterar i sin fördjupade utvärdering av miljömålen 2019 att för att komma närmare miljömålet Levande skogar behövs bl.a. en ökning av den areal som brukas med hyggesfria metoder. Jag anser därför att en nationell målsättning om ökad areal kalhyggesfritt skogsbruk bör ingå i miljö kvalitetsmålet Levande skogar.

Jag anser att trakthyggesbruket på sikt bör fasas ut för att värna skogens funktion som kolsänka och den biologiska mångfalden. Ett sådant långsiktigt mål bör antas för att tydliggöra för alla markägare, brukare, företag och myndigheter den långsiktiga ambitionen om en skogsbruksmetod som hjälper till att uppnå ett hållbart skogsbruk. Staten bör genom myndigheter aktivt bidra genom ekonomiskt omställningsstöd, utveckling, forskning och rådgivning för kalhyggesfria skogsbruksmetoder. Sverige bör därför anta en nationell målsättning om att trakthyggesbruket på längre sikt bör fasas ut.

23. Hyggesfritt skogsbruk, punkt 12 (MP)

av Emma Nohrén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:2095 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 6 och

2022/23:2110 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkandena 2, 15 och 26 samt avslår motion

2022/23:1246 av Kajsa Fredholm m.fl. (V) yrkandena 4–6.

Ställningstagande

Dagens skogsbruk är inte hållbart, och samhällets fastställda mål för skogsmarken uppnås inte. Detta gäller såväl miljökvalitetsmålet Levande skogar som miljökvalitetsmålet Ett rikt växt- och djurliv. I dagsläget är ca 1 000 arter som huvudsakligen förekommer i skog upptagna på rödlistan. Det intensiva och storskaliga kalhyggesbruket är förödande för både den biologiska mångfalden, vattenkvaliteten och klimatet.

Det likriktade skogsbruket som bygger på ett fåtal trädslag, med utbredda kalavverkningar och ohållbara markberedningar, är i dag den dominerande skogsbruksmodellen. Denna typ av skogsbruk är den huvudsakliga orsaken till att miljömålet Levande skogar inte uppnås. Skogsbruket måste förändras; kalhyggena måste minska till storlek och antal. Jag anser att storleken på kalhyggen måste begränsas, liksom den sammanlagda storleken på tidsmässigt och rumsligt närliggande hyggen. I särskilt klimat känsliga områden krävs ett stopp för kalhyggen.

Sverige ska verka för att vara ett grönt föregångsland inom hållbart och naturnära skogsbruk. Hyggesfria och naturnära brukningsmetoder har stora fördelar för den biologiska mångfalden, den skogliga kontinuiteten och kolinlagringen i skogen. Förutsättningarna är bättre för mångbruk, för friluftsliv, traditionellt renbete och naturturism men också välfärdsnyttor som sjukdomsrehabilitering. Kalhyggen och trädplantager erbjuder inte dessa andra nyttor och inte heller de inkomstmöjligheter hyggesfria och naturnära brukningsmetoder medför. Jag anser att det behövs en bred övergång till hyggesfria metoder inom skogsbruket, och att ett nytt etappmål inom miljömålssystemet bör införas. Hyggesfria metoder ska tillämpas på minst 30 procent av den yta som utgörs av produktionsskog till 2030. Även innovationer och affärsmodeller i skogsnäringen med koppling till hyggesfritt skogsbruk och mångbruk av skogen bör främjas och utvecklas.

24. Statliga skogsägares ansvar, punkt 13 (MP)

av Emma Nohrén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:2110 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkandena 6–8 och 10.

Ställningstagande

Svenska staten äger mycket skog genom statliga bolag och myndigheter. Dessa aktörer ska självklart vara föredömen. De ska vara verkligt hållbara

branschföregångare, fungera som ledstjärnor i arbetet för miljömålen och ta fram hållbara brukningsmetoder. Miljökraven på Sveriges största skogsägare Sveaskog bör höjas, och detsamma gäller Fastighetsverket. All statlig skog ska brukas med skonsamma och hyggesfria metoder, och de statliga skogsägarna ska få nya ägardirektiv med glasklara uppdrag att arbeta för att uppnå miljömålen. Avverkning ska ske i produktionsskog, inte naturskog.

Vi anser även att Sveaskog tydligare ska beskriva de allmännyttiga målen, såsom att uppnå det nationella miljö kvalitetsmålet Levande skogar, och att detta framöver ska prioriteras i verksamheten framför det marknadsorienterade målet. Sveaskog bör också ha en målsättning om att skydda minst 20 procent av den produktiva skogsmarken per skogsregion. De statliga skogsägarna har även ett särskilt ansvar för att snabbt skala upp återvätning av dikade skogsmarker.

25. Miljöhänsyn inom skogsbruket, punkt 14 (V)

av Kajsa Fredholm (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:1246 av Kajsa Fredholm m.fl. (V) yrkandena 7–10 och
avslår motionerna
2022/23:972 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 42 och
2022/23:2110 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkandena 22 och 23.

Ställningstagande

Skogspolitiken måste utgå från att bevara ekosystemen när det gäller både mångfalden och funktionaliteten. Brist på reglering har lett till intensiva skogsbruksmetoder som i betydande delar försvagar ekosystemens långsiktiga bärkraft. I dag tillåts exempelvis plantering av främmande trädslag som contortatall, stubbrytning för användning som biobränsle, dikning och dikesrensning samt gödsling för att öka produktionen trots att det försvagar ekosystemet. Jag anser att regeringen bör återkomma med förslag på lagstiftning som förbjuder åtgärder inom skogsbruket som försvagar ekosystemets bärkraft.

I Sverige finns ingen förutbestämd kantzonbredd som ska sparas för att skydda vattendrag vid avverkning. I stället bygger detta på frivilliga åtaganden för dessa känsliga miljöer. Laglig miniminivå för miljöhänsyn inom skogsbruket bör tydliggöras och höjas. Det bör även införas lagkrav på skyddszoner mot vatten samt krav på hänsyn för att återskapa naturvärden.

Vidare framgår det av skogsvårdslagens portalparagraf att produktions- och miljömålen ska vara jämställda. I det skogsbruk som i dag bedrivs under devisen frihet under ansvar är produktionen dock oftast i praktiken överordnad miljöhänsynen. Skogsvårdslagen är skriven med trakthyggesbruk som norm och med syftet att garantera virkesförsörjningen. När det gäller naturvård saknas i mycket stor utsträckning sanktionsmöjligheter. Undersökningar gjorda av Skogsstyrelsen visar att andelen underkända avverkningar är betydande och att generell naturvårdshänsyn inte tas i tillräcklig omfattning. Påföljder för dessa överträdelser av skogsvårdslagen uteblir. Naturvårdsverket konstaterar i sin fördjupade utvärdering av miljömålen 2019 att det för att komma närmare miljömålet behövs stora förbättringar av den miljöhänsyn som tas vid skogsbruksåtgärder, särskilt vad gäller kulturmiljöer och hänsynskrävande biotoper. Jag menar även att det ska löna sig att göra rätt och att man inte ska gynnas och slippa ekonomiska påföljder om man missköter sig. Då uppnår vi både högre miljöhänsyn och rättvisare konkurrensvillkor. Jag anser därför att miljöhänsynen ska stärkas genom att effektiva sanktionsmöjligheter införs för brott mot hänsynsreglerna i skogsvårdslagen.

26. Miljöhänsyn inom skogsbruket, punkt 14 (MP)

av Emma Nohrén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:2110 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkandena 22 och 23 samt avslår motionerna

2022/23:972 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 42 och

2022/23:1246 av Kajsa Fredholm m.fl. (V) yrkandena 7–10.

Ställningstagande

Avverkningstakten av värdefulla naturskogar är i dag mycket hög, konstaterar myndigheterna i den senaste utvärderingen av miljömålen. Det är helt nödvändigt att miljöbalken följs bättre inom skogsbruket, exempelvis hänsynsreglerna, och tillsynsarbetet på Skogsstyrelsen måste förstärkas och säkra att värdefulla skogar inte huggs ned.

Lagstiftningen måste även ses över för att starkare reglera intensifiering av skogsbruket genom förbud eller tillståndsplikt, som användning av brukningsmetoder och plantmaterial, t.ex. contortatall, som kan vara skadliga för miljön.

27. Skogsbruk och artskydd, punkt 15 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Staffan Eklöf (SD), Beatrice Timgren (SD) och Björn Tidland (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2022/23:972 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 55 och
2022/23:977 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 17 och
avslår motionerna
2022/23:467 av Isak From och Monica Haider (båda S) i denna del,
2022/23:649 av Helena Lindahl m.fl. (C) och
2022/23:854 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 17.

Ställningstagande

I juli 2018 trädde en ny förvaltningslag i kraft (2017:900), som tydliggör principen om proportionalitet. Lagens femte paragraf fastslår att myndigheters åtgärder aldrig ska ”vara mer långtgående än vad som behövs och får vidtas endast om det avsedda resultatet står i rimligt förhållande till de olägenheter som kan antas uppstå för den som åtgärden riktas mot”. Skogsägares rätt att utföra avverkning, förutsatt att skogsvårdslagens generella krav är uppfyllda, måste anses skyddad av denna princip. Skog sköts vanligen i många årtionden innan den når slutavverkningsålder och inkomsten vid en slutavverkning kan vara den enda större intäkten från ett skogsinnehav inom 10 eller 20 år. Det är uppenbart att det skapar mycket stora besvär för skogsägaren att inte kunna tillgodogöra sig en sådan intäkt.

Mark- och miljööverdomstolen beslutade redan i februari 2017 att upphäva Länsstyrelsen i Värmlands beslut att inte ge dispens för att slutavverka ett skogsbestånd med förekomst av bombmurkla, just med motiveringen att hindrandet av avverkningen inte var proportionerligt. Skogsägares vilja att bedriva aktivt skogsbruk ska värnas.

Det är viktigt att Mark- och miljööverdomstolens vägledning i fråga om proportionalitet blir gällande även vid framtida tillämpning av en omarbetad artskyddsförordning och i tillämpningen av den nya förvaltningslagen från september 2017, som ju starkare än den föregående understryker just proportionalitetsprincipen.

Vidare anser vi att enstaka lokal förekomst någonstans i landet av icke akut hotade arter, såsom lavskrika, inte bör utgöra skäl för att hindra avverkning. Vid hänvisning till förekomst av ovanliga arter vid nyttjandebegränsning ska endast konstaterad förekomst av akut hotade arter enligt rödlistan kunna

anföras. Ett exempel på sådan myndighetsutövning som med rätta kan uppfattas som godtycklig är att hindra markanvändning genom att säga att det på just den aktuella platsen finns en art som inte är akut hotad i Sverige men som befinner sig vid gränsen för sitt utbredningsområde. Det torde knappast finnas någon mark i landet som inte hyser åtminstone någon art som befinner sig vid gränsen för sitt utbredningsområde. Sådana argument ska enligt oss inte kunna utgöra skäl för att hindra markanvändning.

28. Skogsbruk och artskydd, punkt 15 (C)

av Daniel Bäckström (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:649 av Helena Lindahl m.fl. (C) och

2022/23:854 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 17 och

avslår motionerna

2022/23:467 av Isak From och Monica Haider (båda S) i denna del,

2022/23:972 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 55 och

2022/23:977 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 17.

Ställningstagande

I juni 2022 beslutade regeringen på riksdagens initiativ att förändra artskydds-förordningen till följd av Skogsstyrelsens nya arbetssätt. Det var välkommet eftersom artskyddsförordningen tidigare innebar att alla fågelarter skulle ha ett lika strikt skydd som de mest sällsynta fågelarterna i landet. Genom förändringen är nu förhoppningen att skogsägare inte ska hindras från att bruka sin skog när det förekommer vanliga fåglar i den som inte påverkas i större grad av skogsbruk. Förhoppningsvis kommer det att minska den oro som många skogsägare känt. Dock återstår det för regeringen att göra flera förtydliganden när det gäller artskyddet, vilka också finns med i det tillkännagivande som riksdagen beslutade om i maj 2022. Det behöver bl.a. regleras att det är staten som ansvarar för att utreda om det finns skyddade arter i ett område, inte skogsägaren. Det är inte rimligt att enskilda skogsägare ska göra omfattande och dyra utredningar om artförekomster för att eventuellt få bruka sin skog.

29. Toleranskrav vid miljöhänsyn, punkt 16 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Staffan Eklöf (SD), Beatrice Timgren (SD) och Björn Tidland (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2022/23:972 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 15 och
2022/23:977 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 10.

Ställningstagande

Vid begränsningar av pågående skogsbruk ska full ersättning betalas ut. Det är inte rimligt att undanta en del som markägaren måste tolerera från detta krav, exempelvis 5 eller 10 procent av virkesvärdet eller markvärdet, vid beräkning av ersättning när planerad avverkning begränsas eller förhindras av myndigheterna. Framför allt bör en sådan toleransgräns inte tillåtas utgöra något slags praxis i Skogsstyrelsens eller länsstyrelsernas hantering. Lika viktigt som att ersättning ska betalas ut är det att den ska betalas med kortast möjliga fördröjning från det att beslut om inskränkt brukande- eller äganderätt tagits och att beslutet, om ersättning inte betalas inom givna tidsramar, ska anses upphävt. Regeringen bör fastlägga lämpliga tidsramar för detta.

30. Nyckelbiotopsregistrering och nyckelbiotopsregister, punkt 17 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Staffan Eklöf (SD), Beatrice Timgren (SD) och Björn Tidland (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2022/23:972 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 37–39 och
2022/23:977 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 16 och
avslår motion
2022/23:1246 av Kajsa Fredholm m.fl. (V) yrkande 20.

Ställningstagande

Nyckelbiotoperna har medfört att staten kommit att medverka till att skogsägare förlorat möjligheten att sälja virke från sina avverkningar och därmed inte få ersättning för detta. Staten skapade systemet med nyckelbiotoper närmast för att samla in information inför framtida reservatsbildning, men strax därefter lovade skogsföretagen som en del av certifieringsprocessen att inte köpa virke från registrerade nyckelbiotoper.

Nyckelbiotoper beskrivs ibland som av naturen givna alldeles unika områden. I verkligheten karakteriseras skogarna vanligen av mjuka övergångar mellan mindre och mer artrika partier. Vad vi kallar nyckelbiotop är därför en följd av hur vi definierar begreppet. Det är inte så att nyckelbiotoper bara finns där, hotas och i värsta fall försvinner. Det uppstår ständigt nya nyckelbiotoper när skogar växer och åldras.

Riksdagen har i ett tillkännagivande till regeringen (bet. 2017/18: MJU17, rskr. 2017/18:215) framfört att regeringen bör säkerställa att inventeringen av nyckelbiotoper är rättssäker och effektiv samt tar hänsyn till lokala och regionala förutsättningar. Vi anser att skydd inte bör bygga på en så vid definition som i dag utan i normalfallet utgå från konstaterad förekomst av verkligt sällsynta (akut hotade) arter. Med denna förändring säkerställs att systemet blir mer objektivet och att naturskyddsinsatser görs där de gör störst nytta i förhållande till kostnaderna för ägarna och för samhället. Dessutom har låsningen som uppstått på grund av certifieringsöverenskommelser i kombination med kraftigt ökad areal nyckelbiotoper skapat en mycket olycklig situation, vilken måste upphöra. Bristerna med det hittillsvarande systemet bör leda till att nuvarande register av nyckelbiotoper förklaras konfidentiellt och att nyttjande av registret inte får leda till åtgärder av annan part än markägaren. Vi anser att ytterligare nyckelbiotoper inte bör registreras och att registret inte ska vara allmänt tillgängligt. En noggrann analys av vad som registrerats behöver göras.

Tidigare har det beslutats att nyckelbiotoper efter 2019 ska kunna avregistreras på markägarens begäran. Vi anser att regeringen bör klargöra att alla nyckelbiotoper oavsett när de registrerades ska kunna avregistreras på samma sätt.

Vidare bör regeringen nu agera för att förbättra situationen genom att aktivt verka för att parterna, inklusive Skogsstyrelsen och andra berörda myndigheter, skogsägare, skogsindustriföretag och certifieringsorganisationer, tillsammans löser problemen utan att göra tillvaron mer komplicerad för skogsägarna. Vidare bör databasen över nyckelbiotoper analyseras för att studera hur rättssäkerheten har hanterats och för att nå klarhet i om myndigheter och/eller enskilda tjänstemän medvetet utnyttjat nyckelbiotoperna för att stoppa avverkningar utan att betala ersättning.

31. Nyckelbiotopsregistrering och nyckelbiotopsregister, punkt 17 (V)

av Kajsa Fredholm (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:1246 av Kajsa Fredholm m.fl. (V) yrkande 20 och avslår motionerna

2022/23:972 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 37–39 och

2022/23:977 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 16.

Ställningstagande

Nyckelbiotoper är skogsområden som har mycket höga naturvärden. Storleken kan variera från några enskilda träd till ett helt skogsområde som är skyddsvärt för växter och djur och som missgynnas av skogsbruket. Dessa har en nyckelroll för bevarandet av skogens hotade växter och djur och inte minst för många rödlistade arter.

Skogsstyrelsen har beslutat att man ska upphöra med att registrera nyckelbiotoper i samband med avverkningsanmälningar utan att det resulterat i några åtgärder från regeringen. Min uppfattning är att dessa åtgärder leder oss längre i från att uppnå flera av våra miljömål och att det lägger en grund för fortsatt utarmning av den biologiska mångfalden. Jag anser därför att regeringen bör ge Skogsstyrelsen i uppdrag att se till att registrering av nyckelbiotoper även fortsättningsvis möjliggörs i samband med avverkningsanmälningar.

32. Regler om avverkningsanmälan och slutavverkningsålder, punkt 18 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Staffan Eklöf (SD), Beatrice Timgren (SD) och Björn Tidland (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:972 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 20 och 21 samt

2022/23:977 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 5, 12, 14 och 15 samt

avslår motionerna

2022/23:211 av Mikael Larsson (C) och

2022/23:854 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 21.

Ställningstagande

Skogsstyrelsen publicerar sedan en tid tillbaka avverkningsanmälningar på sin webbplats. En avverkningsanmälan är i dag en allmän handling som kan begäras ut från myndigheten med hänvisning till offentlighetsprincipen. Vi anser att de allmänna publiceringarna av avverkningsanmälningar på Skogsstyrelsens webbplats bör upphöra och i stället bör markägaren i varje enskilt fall tillfrågas om han eller hon vill att dessa uppgifter ska bli publika.

Innan en skog slutavverkas ska avverkningsanmälan göras till Skogsstyrelsen om ytan är större än 0,5 hektar, minst sex veckor innan avverkningen påbörjas. Vi anser att sex veckor är orimligt lång tid och att den normala handläggningstiden bör förkortas till två veckor. Ibland finns det anledning att påbörja avverkningen skyndsamt, exempelvis när det visar sig att en markgranne påbörjat avverkning och det därför finns maskiner på plats. Man kan då ansöka om dispens för att få påbörja avverkningen tidigare, men det är i dag svårt att få en sådan dispens. Möjligheten att få dispens vid avverkningsanmälan bör förbättras. Enligt oss behövs det snabbare handläggning av ärenden som rör skötsel och avverkning av skog.

Under senare år har en lång rad fall blivit omskrivna där de berörda markägarna har uppfattat myndigheters begränsning av skogsavverkning som övergrepp av och där det verkar som om godtyckliga motiv använts för att hindra avverkning. Varje sådant fall riskerar att leda till minskad motivation för skogsägare att investera i skogsskötsel. Det är viktigt att inse att negativa erfarenheter sprids snabbt via medier och personliga kontakter. Därför påverkas inte bara investeringsviljan hos dem som drabbats själva utan sannolikt även hos en mycket stor andel av Sveriges enskilda skogsägare. Skogsägarna behöver stöd från inblandade myndigheter och en positiv tillämpning av lagstiftningen som gynnar aktivt skogsbruk. Vi anser därför att regeringen bör vidta åtgärder för att omgående kraftigt begränsa antalet fall där skogsägares avverkningar begränsas i samband med att avverkningsanmälan lämnas in. Vidare anser vi att det systematiskt och löpande behöver följas upp hur ofta och på vilken grund avverkning stoppas, så att myndighetsutövningen kan likformas och överrepresentation av vissa skyddade miljöer undvikas.

I juli 2018 trädde en ny förvaltningslag i kraft (2017:900). Enligt lagens femte paragraf ska myndigheters åtgärder ”aldrig vara mer långtgående än vad som behövs och får vidtas endast om det avsedda resultatet står i rimligt förhållande till de olägenheter som kan antas uppstå för den som åtgärden riktas mot”.

Skog sköts vanligen av sin ägare under lång tid, i många årtionden, innan den når slutavverkningsålder. Inkomsten vid en slutavverkning kan vara den

enda större intäkten från ett skogsinnehav under tiotals år. Det är uppenbart att det skapar mycket stora besvär för skogsägaren när denne hindras från att tillgodogöra sig en sådan intäkt. Skogsägares rätt att utföra avverkning, förutsatt att skogsvårdslagens generella krav är uppfyllda, måste därför i de allra flesta fall enligt oss vara skyddad av denna proportionalitetsprincip.

Förvaltningslagen innehåller också bestämmelser om jäv (16–18 §§). Tjänstemän med medlemskap i organisationer med uttalat mål att förhindra avverkningar riskerar att vara jäviga när det gäller beslut som kan leda till att avverkningar hindras. Därför föreslår vi att det görs systematiska och löpande uppföljningar på läns-, kommun- och tjänstemannanivå av hur ofta och på vilken grund avverkning stoppas, så att myndighetsutövningen kan likformas och jäv undvikas.

33. Regler om avverkningsanmälan och slutavverkningsålder, punkt 18 (C)

av Daniel Bäckström (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:854 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 21 och

avslår motionerna

2022/23:211 av Mikael Larsson (C),

2022/23:972 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 20 och 21 samt

2022/23:977 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 5, 12, 14 och 15.

Ställningstagande

Som en följd av skogspropositionen (prop. 2021/22:58) ska Skogsstyrelsen analysera möjliga förenklingar av reglerna för ransonering, brukningsenhet samt lägsta ålder för förnygringsavverkning generellt och se över hur regel-lättnader kan införas för att gynna naturlig förnygring, bl.a. i övergångszoner i bryn mellan åkermark och skog, för att främja de två jämställda målen i skogspolitiken. Jag sätter höga förhoppningar till Skogsstyrelsens arbete och är mån om att nödvändiga förenklingar kommer till stånd. Flera av förslagen borde vara relativt okontroversiella; t.ex. har Finland redan tagit bort gränsen för lägsta slutavverkningsålder. Jag anser därför att lägsta slutavverkningsålder bör slopas.

34. Regelförenklingar i övrigt, punkt 19 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Staffan Eklöf (SD), Beatrice Timgren (SD) och Björn Tidland (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:972 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 23 och 26 samt avslår motion

2022/23:854 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkandena 22 och 23.

Ställningstagande

I dag krävs tillstånd för att ta jordbruksmark ur produktion, vilket oftast görs inför att det ska planteras på marken och därmed klassas som skogsmark. Tillstånd söks hos länsstyrelserna. Eftersom jordbruksmarken i Sverige är begränsad och viktig ur både försörjnings- och artbevarandesynpunkt är det rimligt att överföring till annan markanvändning prövas. Att få ett tillstånd kan dock ta minst åtta månader, ibland betydligt längre. Det är en orimligt lång handläggningstid om man t.ex. jämför med anmälan om skogsavverkning, som behandlas inom sex veckor. Den stora skillnaden i handläggningstider kan inte försvaras utifrån att det skulle krävas mer arbete från länsstyrelsens sida. Det är av stor vikt att onödig byråkrati undviks. Vi anser därför att handläggningstiderna bör förkortas.

Dikning av skogsmark, s.k. markavvattning, är i vissa fall ett effektivt sätt att öka produktionen, minska översvämningsrisker och minimera körskador. Dikning av skogsmark är dock förbjuden i hela södra Sverige, med möjlighet till dispens från länsstyrelsen om det finns särskilda skäl. Genom att förenkla möjligheten till dispens för effektiv markavvattning, t.ex. genom samråd eller liknande vid rensning av äldre befintliga diken, kan möjligheterna att vidta förberedande åtgärder mot översvämnningar i framtiden förbättras. Många chanser att ta till vara de positiva effekterna av dikning hindras tyvärr i praktiken av det förbud som finns i dag. Genom att ersätta det generella förbudet mot skogsdikning i södra Sverige med tillståndsplikt eller förenklat dispensförfarande, exempelvis efter samråd om rensning av äldre befintliga diken, kan förhållandena förbättras enligt oss.

35. Regelförenklingar i övrigt, punkt 19 (C)

av Daniel Bäckström (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:854 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkandena 22 och 23 samt avslår motion

2022/23:972 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 23 och 26.

Ställningstagande

Som en följd av skogspropositionen (prop. 2021/22:58) fick Skogsstyrelsen under 2022 i uppdrag att utreda flera förenklingsförslag som rör svenskt skogsbruk. Bland annat ska Skogsstyrelsen göra en översyn av reglerna för skogsbruk i granskog på f.d. åkermark i syfte att underlätta villkoren för företagande inom skogssektorn samtidigt som skogspolitikens jämställda mål om produktion och miljö främjas. Det kan exempelvis handla om att granskog på f.d. åkermark ska kunna undantas från krav på lägsta slutavverkningsålder eller från kravet på underrättelse om föryngringsavverkning. Jag sätter höga förhoppningar till Skogsstyrelsens arbete och är mån om att nödvändiga förenklingar kommer till stånd. Flera av förslagen borde vara relativt okontroversiella.

Ytterligare en möjlighet att öka uttaget av biomassa är att möjliggöra skogsgödsling på lämpliga marker i hela landet. I dag är gödsling av skog bara tillåten i mellersta och norra Sverige. Samtidigt är gödsling av skog, rätt utförd och på rätt marker, den snabbaste och lönsammaste skogliga åtgärd vi kan vidta. En nationell utredning tillsattes under 2022. Jag menar att det inte finns skäl att avgränsa skogsgödsling till enbart norra och mellersta Sverige där bolagsskogsbruket dominerar. Samtidigt är det såklart viktigt att gödsel sprids på ett ansvarsfullt sätt som hindrar övergödning och näringsläckage.

36. Lagstiftning om skogen, punkt 20 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Staffan Eklöf (SD), Beatrice Timgren (SD) och Björn Tidland (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 20 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:972 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 2 i denna del och avslår motionerna

2022/23:1246 av Kajsa Fredholm m.fl. (V) yrkande 12 och

2022/23:2110 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkandena 20 och 21.

Ställningstagande

Det är inte rimligt och effektivt för samhället att normal skogsskötsel, inklusive avverkning, regleras i fler lagar än nödvändigt. Därför anser vi att skogsvårdslagen ska vara den lag som reglerar skogsbruk i Sverige.

37. Lagstiftning om skogen, punkt 20 (V)

av Kajsa Fredholm (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 20 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:1246 av Kajsa Fredholm m.fl. (V) yrkande 12 och avslår motionerna

2022/23:972 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 2 i denna del och

2022/23:2110 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkandena 20 och 21.

Ställningstagande

Gällande lagstiftning för skogsbruket har enligt oss brister då den i alltför låg omfattning klarar av att värna nödvändig miljöhänsyn i skogsbruket. I förarbetet till miljöbalken som trädde i kraft 1999 var det många miljöjurister som hävdade att även skogsvårdslagstiftningen borde ingå i miljöbalken för att värna miljöhänsynen i skogsbruket. Jag menar att det inte minst med anledning av tillståndet för den biologiska mångfalden finns starka skäl för en sådan juridisk ordning. Regeringen bör därför enligt min mening återkomma med förslag på hur skogsvårdslagen kan inarbetas under miljöbalken.

38. Lagstiftning om skogen, punkt 20 (MP)

av Emma Nohrén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 20 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:2110 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkandena 20 och 21 samt avslår motionerna

2022/23:972 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 2 i denna del och

2022/23:1246 av Kajsa Fredholm m.fl. (V) yrkande 12.

Ställningstagande

Dagens skogsbruk är inte hållbart, och samhällets fastställda mål för skogsmarken uppnås inte. Detta gäller såväl miljökvalitetsmålet Levande skogar som miljökvalitetsmålet Ett rikt växt- och djurliv. I dagsläget är ca 1 000 arter som huvudsakligen förekommer i skog upptagna på rödlistan. Det intensiva och storskaliga kalhyggesbruket är förödande för både den biologiska mångfalden, vattenkvaliteten och klimatet. Det likriktade skogsbruket som bygger på ett fåtal trädslag, med utbredda kalavverkningar och ohållbara markberedningar, är i dag den dominerande skogsbruksmodellen. Denna typ av skogsbruk är enligt mig den huvudsakliga orsaken till att miljömålet Levande skogar inte uppnås.

Nu behöver Sverige en ny och hållbar skogspolitik, med en bred övergång till hyggesfria och naturnära brukningsmetoder. Jag anser att skogsvårdslagen behöver uppdateras, och i förlängningen inarbetas i miljöbalken, för att garantera att miljöhänsynen i skogsbruket är i nivå med vad som krävs för att miljömålen nås. En utredning bör tillsättas som ser över nuvarande skogsvårdslag i ljuset av nationell rättsutveckling, EU-direktiv och domar, internationella avtal och konventioner samt det nya kunskapsläget om klimatkrisen och skogsbrukets roll för många av miljömålen.

39. Skogsstyrelsens och andra myndigheters roll i skogsfrågor, punkt 21 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Staffan Eklöf (SD), Beatrice Timgren (SD) och Björn Tidland (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 21 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:972 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 2 i denna del och 16 samt

2022/23:977 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 6.

Ställningstagande

En grundläggande komponent i den svenska modellen för skogsskötsel blev under 1900-talet Skogsstyrelsens regionala organisation, de tidigare skogsvårdsstyrelserna. Den regionala organisationens huvudsakliga roll var att utbilda och stödja aktiva skogsbrukare, men även att med olika bidrag främja aktiv skogsskötsel.

Vi anser att Skogsstyrelsen återigen behöver upplevas som en uppmuntrande och stödjande myndighet. Omkring 70 procent av Sveriges skogar är privatägda, varav merparten av privatpersoner. Att landets skogar även i fortsättningen sköts väl är beroende av skogsägarnas långsiktiga investeringar i tid och pengar, något som i sin tur bygger på förtroende för statens skogspolitik. Det är därför oroväckande att många skogsägare nu kommit att uppfatta Skogsstyrelsen och även länsstyrelserna som hindrande snarare än stöttande. Vi anser att Skogsstyrelsen måste återfå sin huvudsakliga roll som en organisation som värnar om skogsproduktion och därmed om skogsägarnas möjligheter att bedriva lönsamt skogsbruk. Detta gäller även andra berörda myndigheter, och ett främjandeuppdrag behöver därför uttryckas tydligt i Skogsstyrelsens, länsstyrelsernas och Naturvårdsverkets direktiv och regleringsbrev.

Vidare är det inte rimligt och effektivt för samhället att en skogsbrukare ska kontaktas av olika myndigheter om sin skogsskötsel eller behöva kontakta flera myndigheter för beslut om olika åtgärder. Vi anser därför att Skogsstyrelsen ska vara den myndighet som reglerar skogsbruk i Sverige.

40. Rådgivning till skogsägare, punkt 22 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Staffan Eklöf (SD), Beatrice Timgren (SD) och Björn Tidland (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 22 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:972 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 17 och 27 samt avslår motionerna

2022/23:854 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 20 och
2022/23:2175 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 69.

Ställningstagande

Sverige har stora arealer ungskog som behöver röjas för att ge de träd som blir kvar de bästa förutsättningarna för tillväxt och kvalitetsdaning. Røjning ger också möjlighet att skapa bättre betingelser för mindre vanliga trädslag och för markvegetationen; det senare är viktigt inte minst för renbetet i norra Sverige. I Sverige slutavverkas årligen omkring 175 000 hektar. När förnyringen vuxit upp till en ungskog behöver den vanligen röjas, ofta i flera omgångar med några års mellanrum. Den faktiska areal som röjs är i dag för låg, vilket har lett till att vi har byggt upp ett "røjningsberg" på ca 1,3 miljoner hektar ungskog. Vi anser att en väl utformad rådgivningsinsats i samarbete med skogsnärningen skulle kunna öka skogsägarnas incitament att röja i tid och att röja rätt.

Vidare behöver det klargöras i berörda myndigheters direktiv att de förutom att stödja aktivt och lönsamt brukande av skogarna även ska bistå med rådgivning för att nå andra samhällsliga mål.

41. Rådgivning till skogsägare, punkt 22 (C)

av Daniel Bäckström (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 22 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:854 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 20 och
avslår motionerna

2022/23:972 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 17 och 27 samt
2022/23:2175 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 69.

Ställningstagande

Den svenska skogen har en ovärderlig roll för svensk ekonomi och för att fasa ut det fossila. Vi vill därför se över möjligheterna att stärka den skogliga rådgivningen. Rådgivning för ökad skoglig tillväxt kan med fördel kombineras med stärkt rådgivning för en effektivare miljöhänsyn och ökad klimat-anpassning.

42. Rådgivning till skogsägare, punkt 22 (MP)

av Emma Nohrén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 22 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:2175 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 69 och
avslår motionerna

2022/23:854 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 20 och

2022/23:972 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 17 och 27.

Ställningstagande

Arbetet med klimatanpassning måste stärkas på flera fronter. Det handlar bl.a. om att stötta specifika sektorer som kommer att vara särskilt utsatta inför vårt förändrade klimat. Inte minst handlar det om företag inom det svenska jordbruket och skogsbruket, vilka framgent kommer att utsättas för stora klimatrelaterade risker. Klimatanpassning kommer att vara en förutsättning för lönsamhet för företag inom dessa sektorer. För att Sverige ska kunna bedriva ett effektivt arbete med klimatanpassning måste ansvaret olika aktörer emellan förtydligas. Vidare bör myndigheters arbete för att bistå med samordning och kunskapsspridning förstärkas. Jag anser därför bl.a. att rådgivningen till skogsägare om klimatanpassning av skogsbruket för att säkra virkestillgång och robusta ekosystem i ett förändrat klimat bör stärkas.

43. Forskning och utbildning inom skogsområdet, punkt 23 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Staffan Eklöf (SD), Beatrice Timgren (SD) och Björn Tidland (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 23 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:972 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 12, 61 och 62.

Ställningstagande

Skogsindustrins företrädare har under ett antal år påtalat svårigheten att rekrytera kunnig personal på olika nivåer i företagen. Det kan röra sig om maskinförare, sågverksarbetare, operatörer i pappersindustrin liksom ingenjörer i olika industrigrenar. Speciellt uttalade är rekryteringsproblemen i glesbygd. Ett skäl till detta är trenden att förlägga utbildningar till större städer. Unga människor som utbildas i storstäder träffar ofta sina blivande livskamrater under utbildningen. De tenderar då att bli kvar i städerna, vilket ju inte bidrar till att lösa personalbristen i agrara näringar ute i landet. Vi anser därför att behovet av utbildade specialister i skogssektorn inom SLU behöver utredas. Utbildningsplatser behöver säkras för att fylla detta behov och utbildningar inom areella näringar behöver i högre grad förläggas även utanför de största städerna.

När det gäller forskning har staten under senare år enligt oss gjort för lite ansträngningar för att se till att forskning och utveckling inom skogsbranschen fokuserar på att ta fram nya produkter. I internationella och nationella program framhålls betydelsen av att öka omfattningen av bioekonomi, dvs. en ekonomi grundad på förnybara och återväxande råvaror. Sveriges skogssektor torde vara ett av de bästa exemplen på sådan bioekonomi i hela världen, och det ligger därför i vårt gemensamma intresse att utveckla den mot nya avancerade produkter. För att få fram nya produkter i en sådan utveckling vill vi att resurser till forskning om skogsbruk omfördelas till aktiv skogsskötsel, ökad tillväxt, hantering av skadegörare och utveckling av nya träbaserade produkter.

44. Angrepp av granbarkborren och andra skogsskador, punkt 24 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Staffan Eklöf (SD), Beatrice Timgren (SD) och Björn Tidland (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 24 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:972 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 18 och
avslår motionerna
2022/23:854 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkandena 25–27,
2022/23:1867 av Sten Bergheden (M) och
2022/23:1948 av Sten Bergheden (M).

Ställningstagande

När skogsbruk förbjuds i skyddad skog kan detta innebära att skadeangrepp i skogen ökar, t.ex. efter stormfällning eller skogsbrand, och sprider sig till angränsande fastigheter. Ett aktuellt exempel är granbarkborren som med början den torra sommaren 2018 och vidare 2019 och 2020 skadade mycket stora arealer skog. Vi anser att det behövs en tydligare lagstiftning som ålägger myndigheter att ingripa om svampar eller andra skadegörande arter hotar att spridas och skada skogar.

Skogsstyrelsen har ökat sina informationsinsatser för att markägare ska hantera skador på sin mark och därmed minska risken för spridning och skador på angränsande ägares marker. I formellt skyddade områden gäller däremot inte samma regler för bekämpning av granbarkborren och andra skadeinsekter. Varje område har sina specifika syften och regler för vilka åtgärder som kan genomföras.

Vi konstaterar att alla massangrepp avstannar till slut, dels för att de yttre omständigheter som möjliggjort angreppet förändras (torkan i detta fall), dels för att näringen tar slut, och dels för att naturliga fiender angriper skadegörarna. Det är dock orimligt att invänta ett sådant avklingande eftersom kostnaden i form av förstörda skogar blir orimligt hög. För att i så hög utsträckning som möjligt begränsa skadorna vid granbarkborreangrepp har samhället i stället stiftat lagar och regler, vilka för att få maximal effekt måste gälla i såväl produktionsskogar som skyddade skogar omgivna av produktionsskog. Vi anser därför att regeringens och myndigheternas krishantering behöver ses över så att viktiga åtgärder tas fram snabbare nästa gång skogen drabbas.

45. Angrepp av granbarkborren och andra skogsskador, punkt 24 (C)

av Daniel Bäckström (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 24 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:854 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkandena 25–27 och
avslår motionerna
2022/23:972 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 18,
2022/23:1867 av Sten Bergheden (M) och
2022/23:1948 av Sten Bergheden (M).

Ställningstagande

Granbarkborren har de senaste åren orsakat skador för flera miljarder kronor för svensk skogsnäring. Skadorna riskerar att förvärras om inte nödvändiga insatser görs. Under förra mandatperioden tillfördes extra medel för att bekämpa granbarkborren. Flera myndigheter har haft i uppdrag att bekämpa skadorna. Dessa kortsiktiga insatser behöver på längre sikt kompletteras av en mer generell kapacitetsuppbyggnad inom olika typer av skogsskador.

Nu befinner vi oss i en situation där vi tvingas konstatera att vår kunskap om skogsskador inte är uppdaterad och att skogsskyddet nästan inte har utvecklats alls under lång tid. Flera andra skogsländer i Europa har drabbats av både skadedjursangrepp, torka och stormar, vilket medfört att länderna har tvingats anpassa sig till de nya förutsättningarna. Även Sverige behöver arbeta förebyggande mot skogsskador för att utveckla kunskap om och rutiner vid angrepp och skador i skogen. Arbetet behöver göras med representation från såväl skogsägarna som akademien och myndigheterna.

Ett ansvar som särskilt vilar på staten när det gäller bekämpning av granbarkborren är åtgärder för att hantera och minska spridning av granbarkborren i skyddade områden. Naturvårdsverket har fått i uppdrag av regeringen att med stöd av Skogsstyrelsen se över behovet av ytterligare åtgärder mot granbarkborren samt möjligheten att införa en kompensationsmodell för skador på egendom. Jag betraktar översynen som en möjlighet för enskilda skogsägare som drabbats av granbarkborreangrepp på grund av bristande skadedjursbekämpning i angränsande skyddade naturområden att i framtiden kompenseras för det.

46. EU:s inflytande över skogspolitiken, punkt 25 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Staffan Eklöf (SD), Beatrice Timgren (SD) och Björn Tidland (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 25 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:937 av Eric Palmqvist m.fl. (SD) yrkande 27 och

2022/23:972 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 44–46 och 50.

Ställningstagande

Inom EU är det inte tänkt att finnas någon gemensam skogspolitik, vilket underströks inte minst i samband med Sveriges EU-inträde. Skogen är i stället uttryckligen en nationell kompetens inom unionen. Trots detta ökar EU:s inblandning i skogsfrågor snabbt. Under de senaste åren har detta märkts bl.a.

på hur förslaget till biologisk mångfaldsstrategi utformats, på hur förslaget till en ny skogsstrategi tagits fram, på kommissionens motstånd mot skogsbaserad bioenergi, på hur LULUCF ska fungera och inte minst på EU-kommissionens arbete med en taxonomi för hållbara näringar. Vi anser att regeringen tillsammans med andra skogsländer inom EU bör agera starkt för att skogsfrågor även i fortsättningen ska vara nationell kompetens inom unionen.

Regeringen och riksdagen bör vidare utnyttja möjligheten att begära subsidiaritetsprövning oftare än i dag av EU-förslag som berör skogsfrågor. Med respekt för att skogen ska vara nationell kompetens och för att skogsfrågorna skiljer sig kraftigt mellan olika delar av Europa bör de allra flesta beslut tas av berörda medlemsländer. Sverige bör agera tillsammans med andra skogsländer inom EU för att få gehör för våra gemensamma intressen när det gäller skogsfrågor. Det finns en risk att arbetet inom EU-kommissionen med att ta fram en ny skogsstrategi är ett första steg mot en gemensam skogspolitik, vilket med stor sannolikhet skulle få betydande negativa konsekvenser för svenskt skogsbruk.

EU:s skogsstrategi är inte tänkt att underordnas utan likställas med EU:s strategi för biologisk mångfald. Regeringen och riksdagen måste nu bevaka utvecklingen så att strategin för biologisk mångfald inte leder till styrning av medlemsländernas skogsbruk, inklusive undantag av skogsarealer från brukande, vilket ska vara nationell kompetens.

Regeringen bör vidare i kontakterna med EU framhålla, att i motsats till de folkrika länderna i centrala Europa, ägs skogen i Sverige (och Finland) huvudsakligen inte av det allmänna utan av enskilda. Detta måste EU och Sverige ta hänsyn till såväl av rättsliga skäl i förhållande till äganderätten som allmänt för att upprätthålla hög motivation hos skogsägarna. Sverige bör, liksom EU, fortsätta att vara en marknadsekonomi.

47. Rapportering till internationella avtal som berör skogspolitiken, punkt 26 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Staffan Eklöf (SD), Beatrice Timgren (SD) och Björn Tidland (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 26 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion 2022/23:972 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 47 och 48.

Ställningstagande

Nationell lagstiftning, inklusive Sveriges tillämpning av internationella konventioner och EU:s föreskrifter och förordningar, bör utformas för att i minsta möjliga mån inskränka svenskt självbestämmande över skogspolitiken, äganderätten eller markägarens föfoganderätt. Sverige har hittills redovisat arealer skyddad skog på ett sätt som är betydligt strängare än många andra EU-länders, t.ex. Tysklands. Det är nu viktigt att gemensamma definitioner av skogsmark fastläggs och används av berörda myndigheter samt att dessa i möjligaste mån överensstämmer med internationella definitioner. Definitionerna ska inte bakbinda Sveriges handlingsfrihet genom självpåtagna snävare krav eller tolkningar av internationella överenskommelser.

48. Riksdagens tillkännagivande om almsjuka och askskottsjuka, punkt 27 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Staffan Eklöf (SD), Beatrice Timgren (SD) och Björn Tidland (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 27 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:972 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 43.

Ställningstagande

Ädellövträd, till vilka alm och ask räknas, upptar bara knappt 1 procent av skogsarealen i Sverige, men många hotade arter är knutna till dessa trädslag. I Sverige och Europa är almen på väg att utrotas av almsjukan, en svampsjukdom. Försvinner den försvinner även ett stort antal arter som är beroende av almen. För asken är situationen likartad. I det fallet utgörs hotet av askskottsjukan. Hotbilden mot asken är något mindre allvarlig än mot almen.

Regeringen bör skyndsamt följa tillkännagivandet från våren 2021 om växtförädlingsprojekt för resistens mot almsjuka och askskottsjuka. Vi föreslår att ett projekt startas för växtförädling av naturligt förekommande svenska almar och askar som gör dem resistenta mot sjukdomarna, vilket tillsammans med kompletterande åtgärder kan rädda kvar trädslagen i Sverige. Det finns i dag ett antal tekniker som kan underlätta och påskynda arbetet. Man bör arbeta på flera spår samtidigt. Skogforsk bör få i uppdrag att ansvara för projektets genomförande. Samverkan bör sökas med andra länder inom Norden och EU.

49. Skoglig statistik, punkt 28 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Staffan Eklöf (SD), Beatrice Timgren (SD) och Björn Tidland (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 28 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:972 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 63.

Ställningstagande

För att politiker och andra beslutsfattare, offentliga liksom privata, ska kunna fatta väl underbyggda beslut i en så långsiktig verksamhet som skogsbruk är det avgörande att långsiktig statistik med jämförbara siffror finns tillgänglig. Därför behöver den tidigare årligen utgivna Skogsstatistisk årsbok fortsätta att publiceras.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2022/23

2022/23:211 av Mikael Larsson (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om avverkningsanmälan och dess offentlighet och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:444 av John Widegren m.fl. (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen behöver stå upp för det östgötska och svenska hållbara skogsbruket och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:467 av Isak From och Monica Haider (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av en växande bioekonomi samt att det är samhällets ansvar att rädda arter på artnivå och samtidigt säkerställa enskilda markägares rätt till ersättning vid myndighets begränsning av den enskilda markägarens brukanderätt, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2022/23:649 av Helena Lindahl m.fl. (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge berörda myndigheter, såsom Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen, i uppdrag att tydliggöra att det är staten, inte skogsägaren, som har utredningsansvaret gällande förekomster av arter i skogen och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:854 av Daniel Bäckström m.fl. (C):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att frivilligt formellt skydd ska vara det huvudsakliga arbetssättet för formellt skydd av skog och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att berörda myndigheter bör utveckla arbetssätt och dialog för att öka markägarnas intresse av att delta i myndigheternas naturvårdsarbete, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att initiativ till formellt skydd av skog i första hand ska tas av markägare och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla nya ersättningsformer och incitamentsskapande åtgärder för naturvård och tillkännager detta för regeringen.

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det ska införas så kallade väntansavtal som löper under en områdesskyddsprocess och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skogsägare vid formellt skydd ska kunna välja mellan att genomföra markbyte eller att få en engångsersättning och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att senast 2023 tydligt reglera att det är staten som ansvarar för att utreda om det finns skyddade arter i ett område, inte skogsägaren, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utforma regelverk för att möjliggöra ett fortsatt ökat, långsiktigt och hållbart utnyttjande av skogsråvara och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna till en nationell rådgivningskampanj för ökad skogsproduktion, ökad naturvårdande skötsel, effektivare miljöhänsyn och ökad klimatanpassning och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lägsta slutavverkningsålder bör slopas och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en enklare hantering av skog på åker och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillåta skogsgödsling och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vidta åtgärder för att begränsa skadedjursangrepp på skog samt arbeta förebyggande med skogsskador och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att staten ansvarar för att hantera och minska spridningen av granbarkborre i skyddade områden och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga nya åtgärder mot granbarkborre samt möjligheten att införa en kompensationsmodell för skador på egendom orsakade av granbarkborrar som spridit sig från skyddade områden, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en kommande nationell bioekonomistrategi ska bejaka bioekonomins potential att minska beroende av fossila källor genom substitution samt dess förmåga att bidra till uppfyllelse av EU:s klimatmål och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:907 av Stina Larsson m.fl. (C):

11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör ta till vara potentialen i den svenska skogen för biobaserade insatsvaror, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka bioekonomins roll i klimatomställningen samtidigt som tillväxten i den brukade skogen ökar för att nå våra klimatmål, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2022/23:937 av Eric Palmqvist m.fl. (SD):

27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att svensk skog bör vara en nationell angelägenhet och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:972 av Martin Kinnunen m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att behålla och utveckla den svenska modellen för skogsbruk med brukande och vardagshänsyn och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Skogsstyrelsen ska vara den myndighet och skogsvårdslagen den lagstiftning som reglerar skogsbruk i Sverige och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att pågående markanvändning på produktiv skogsmark alltid ska anses vara skogsbruk tills annat eventuellt beslutats i det enskilda fallet och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att enskilt ägd skogsmark inte ska få köpas eller på annat sätt överföras till bolagsägd skog vare sig genom vanlig försäljning eller som kompensation för arealer avsatta för skyddsändamål och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att enskilt ägd skogsmark inte ska få köpas eller på annat sätt överföras till statlig ägo för naturskydd utan att motsvarande skog i samma eller närliggande kommun överförs från naturskydd till enskilt ägd produktionsskog och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att undantagande av skog från brukande genom myndighetsbeslut i första hand ska ske på redan tidigare statligt ägd mark och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inte ytterligare öka totalarealen enskilt ägd skog som är undantagen från skogsbruk utan att kompensera eventuellt ytterligare undantagande

- från skogsbruk med ibruktagande av tidigare undantagen skog och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att statens skogar undantagna från skogsbruk till sin stora majoritet ska vara de som redan ägs av Naturvårdsverket och Fastighetsverket och tillkännager detta för regeringen.
 12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att mer forskningsresurser bör omfördelas till aktiv skogsskötsel och tillkännager detta för regeringen.
 13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Skogsstyrelsens förslag till metoder för att öka produktionsförmågan och kolinlagringen i de svenska skogarna enligt rapporten Skogsskötsel med nya möjligheter bör utgöra en grund för svensk skogspolitik och tillkännager detta för regeringen.
 15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att toleransgränser för begränsningar utan ersättning i samband med avverkning ska vara betydligt lägre än i dag för enskilda skogsägare och aldrig över 5 procent av hela åtgärdens värde och tillkännager detta för regeringen.
 16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att myndigheter ska stödja och värna ett utvecklat och lönsamt skogsbruk samt att detta främjandeuppdrag bör uttryckas tydligt i Skogsstyrelsens, länsstyrelsernas och Naturvårdsverkets direktiv inkluderat regleringsbrev och tillkännager detta för regeringen.
 17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att klargöra i berörda myndigheters direktiv att de förutom att stödja aktivt och lönsamt brukande av skogarna även ska bistå med rådgivning för att nå andra samhälleliga mål och tillkännager detta för regeringen.
 18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om möjliggörande och åläggande för myndigheter att ingripa i skyddade områden när skadegörare eller brand hotar att spridas och tillkännager detta för regeringen.
 20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inte publicera avverkningsanmälningar och tillkännager detta för regeringen.
 21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om snabbare handläggning av frågor kring skogsskötsel, med en normal handläggningstid på två veckor för avverkningsanmälan, och snabbhantering av anmälningar av mindre avverkningstrakter när maskiner finns i närheten, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det generella förbudet mot skogsdikning i södra Sverige bör ersättas med tillståndsplikt eller förenklat dispensförfarande och att Skogsstyrelsen

- eller länsstyrelsen ska medge sådant om inte allvarliga hinder föreligger, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om betydligt kortare handläggningstid för omföring till skogsmark och tillkännager detta för regeringen.
 27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om rådgivning och bidrag för att öka röjningen med syftet att öka gagnvirkesproduktionen och tillgängliggöra mer virke för en utvecklad bioekonomi och tillkännager detta för regeringen.
 28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tydligare skilja på skogspolitiken gentemot statligt ägda skogar respektive privatägda skogar och tillkännager detta för regeringen.
 30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att anpassa andelen skyddad mark av olika naturtyper efter naturtypens totala areal och förekomst av akut hotade arter och tillkännager detta för regeringen.
 31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att mer fokus behöver läggas på bevarande och skötsel av vissa ovanliga naturtyper där den biologiska mångfalden ofta är hög och där allvarligt hotade arter ofta återfinns, såsom äldre typer av brukad jordbruksmark och övergångszoner mellan jordbruksmark och skog, och tillkännager detta för regeringen.
 32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att åtgärder för naturskydd från statens och myndigheters sida i första hand ska fokuseras på marker med konstaterad förekomst av de allra mest sällsynta arterna och tillkännager detta för regeringen.
 37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ytterligare nyckelbiotoper inte ska registreras och att registret inte ska vara allmänt tillgängligt men att en noggrann analys av vad som registrerats behöver göras och tillkännager detta för regeringen.
 38. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att staten bör ta en aktiv roll i att få parterna, inklusive Skogsstyrelsen och andra berörda myndigheter, skogsägare, skogsindustriföretag och certifieringsorganisationer, att enas kring ett effektivare och mer rättssäkert system kopplat till skogsskötselcertifieringen för att värna arter i artrika småområden och tillkännager detta för regeringen.
 39. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att databasen över nyckelbiotoper bör analyseras för att studera hur rättssäkerheten har hanterats och tillkännager detta för regeringen.
 40. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att arbetet med frivilliga naturvårdsavtal med skogsägarna ska prioriteras framför bildandet av skyddade områden där skogsbruk helt hindras och att markägare som utför naturvårdande skogsskötsel efter avtal med myndighet ska få skäligen inkomst för detta och tillkännager detta för regeringen.

41. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utopiska mål behöver arbetas bort ur miljökvalitetsmålen så att kvarstående mål är möjliga och rimliga att nå före 2030 och tillkännager detta för regeringen.
42. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska lägga betydligt mer av de medel som i dag läggs på undantagande av vanligt förekommande skogstyper från skogsbruk på att värna övergångsformer mellan skogs- och jordbruksmark och andra ofta artrika och ovanliga skogstyper och tillkännager detta för regeringen.
43. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen skyndsamt ska efterleva tillkännagivandet från våren 2021 om växtförädlingsprojekt för resistens mot almsjuka och askskottsjuka och tillkännager detta för regeringen.
44. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör agera starkare för att EU:s inflytande över Sveriges skogspolitik ska begränsas i linje med att skogsbruk ska vara nationell kompetens inom unionen, inklusive med systematiska krav på subsidiaritetsprövningar, och tillkännager detta för regeringen.
45. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör agera tillsammans med andra skogsländer inom EU för att få gehör för våra gemensamma intressen beträffande skogsfrågor och tillkännager detta för regeringen.
46. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör agera starkare för att EU:s skogsstrategi inte i sin tillämpning underordnas EU:s strategi för biologisk mångfald och tillkännager detta för regeringen.
47. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att svensk lagstiftning och tillämpning av och rapportering till internationella avtal och konventioner, inklusive EU:s föreskrifter och förordningar, ska utformas för att i minsta möjliga mån inskränka svenskt egenbestämmande över svensk skogspolitik, äganderätt eller markägares förfoganderätt och tillkännager detta för regeringen.
48. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att gemensamma definitioner av skogsmark bör fastläggas och användas av berörda myndigheter och att dessa i möjligaste mån ska överensstämma med internationella definitioner och tillkännager detta för regeringen.
50. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i kontakter med EU måste framhålla det faktum att skogen i Sverige och Finland är enskild och att detta måste innebära hänsyn till äganderätten för att upprätthålla en hög motivation hos ägarna och tillkännager detta för regeringen.

55. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att proportionalitetsprincipen ska tillämpas tillsammans med artskyddsförordningen och tillkännager detta för regeringen.
61. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att möta behovet av utbildade specialister i skogssektorn inom SLU samt lokalisering av SLU:s mer praktiska utbildningar och tillkännager detta för regeringen.
62. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att mer forskningsresurser inom areella näringar och miljö bör omfördelas till aktiv skogsskötsel och utveckling av nya träbaserade produkter och tillkännager detta för regeringen.
63. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av kontinuitet i skoglig statistik och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:977 av Martin Kinnunen m.fl. (SD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att i första hand nyttja allmänt ägd mark för offentliga syften, exempelvis för naturskydd av olika slag, och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vidta åtgärder för att kraftigt begränsa antalet fall där skogsägares avverkningar begränsas i samband med eller efter att avverkningsanmälan inlämnas och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skogsfrågor gentemot markägare ska hanteras av Skogsstyrelsen och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ersättning vid beslut om inskränkt brukande- eller äganderätt ska betalas med kortast möjliga fördröjning och inom tid som riksdagen beslutar om samt att om så ej sker ska beslutet anses upphävt, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att systematisk och löpande uppföljning bör göras av hur ofta och på vilken grund avverkning stoppas, så att myndighetsutövningen kan likformas och överrepresentation av vissa skyddade miljöer undvikas, och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att myndigheters hantering av skogsskötselåtgärder behöver utredas efter förändringen av förvaltningslagen 2018 och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om tjänstemans risk för jäv i samband med aktivt deltagande i olika organisationer och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett stopp för nya nyckelbiotoper samt att även äldre nyckelbiotoper ska kunna

- avregistreras på markägarens begäran och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avverkningar inte ska kunna hindras motiverat med att andra än akut eller starkt hotade arter där befinner sig nära kanten av sitt utbredningsområde och tillkännager detta för regeringen.
 18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skogsbruk på skogsmark, liksom jordbruk på jordbruksmark, ska anses vara pågående markanvändning tills annan markanvändning formellt beslutats efter rättssäker process för den aktuella fastigheten eller delen av fastigheten, i vilket fall ersättning till ägaren i normalfallet ska betalas ut omgående, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att andra metoder än totalt skydd alltid bör övervägas innan beslut tas om formellt skydd av privat mark och tillkännager detta för regeringen.
 26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att beslut om undantag av privat mark från brukande ska fattas endast efter samråd med ägaren och efter att andra alternativ prövats och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1222 av Aron Emilsson (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om åtgärder för systematisk planering för långsiktig tillgång till svenskt kvalitetsvirke och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1246 av Kajsa Fredholm m.fl. (V):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ges i uppdrag att utforma förslag på regelverk med ekonomiskt incitament i syfte att stärka kolinlagringen vid avverkning och gallring för privata skogsägare och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att styrmedel och incitament bör införas för att främja landskapsplanering för skoglig biologisk mångfald och ett varierat skogsbruk för hållbart uttag av råvaror från skogen och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ges i uppdrag att införa tydlig arealbegränsning för kalhyggenas storlek inom skogsbruket och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en nationell målsättning för ökad areal kalhyggesfritt skogsbruk bör ingå i miljö kvalitetsmålet Levande skogar och tillkännager detta för regeringen.

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör anta en nationell målsättning om att trakthyggesbruket på längre sikt bör vara utfasat och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag på lagstiftning som förbjuder åtgärder inom skogsbruket som försvagar ekosystemets bärkraft, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att laglig miniminivå för miljöhänsyn inom skogsbruket bör tydliggöras och höjas och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lagkrav på skyddszoner mot vatten samt hänsyn för att återskapa naturvärden bör införas och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att miljöhänsynen ska stärkas genom att effektiva sanktionsmöjligheter införs för brott mot hänsynsreglerna i skogsvårdslagen och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillse att en översyn av skogspolitiken genomförs i syfte att stärka måluppfyllelsen av våra miljö kvalitetsmål och för att uppnå hållbart nyttjande av naturresurser och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag på hur skogsvårdslagen kan inarbetas under miljöbalken och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen skyndsamt bör ta fram förslag på lagstiftning i syfte att stoppa avverkning av skogar med höga naturvärden och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att frivilliga avsättningar ska vara långsiktiga och dokumenteras och kvalitetssäkras ur naturvärdessynpunkt för att ingå i det nationella miljö kvalitetsmålet Levande skogar och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillse att en strategi presenteras med nödvändiga anslagsmedel samt ersättningsmarker från Sveaskog för att säkerställa att de fjällnära skogarnas natur- och kulturvärden långsiktigt bevaras och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge Skogsstyrelsen i uppdrag att tillse att registrering av nyckelbiotoper fortsatt möjliggörs i samband med avverkningsanmälningar och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en utredning i syfte att se över förutsättningar för en naturvårdsavgift inom skogsnäringen i syfte att bidra till stärkt

finansiering av ökat skogsskydd och därmed även stärka förutsättningarna för att fler skogsägare ges ersättning vid intrång, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör genomföra en översyn av skogslagstiftningen i syfte att stimulera till en ökad andel blandskog genom reglering av förnygringsåtgärder, röjning och gallring och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1672 av Annie Lööf m.fl. (C):

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skapa förutsättningar för ett aktivt och hållbart brukande av skogen som lagrar koldioxid, skapar jobb och är källan till framtidens biobränslen och byggmaterial och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1867 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga möjligheten att underlätta för en ökad kemisk bekämpning av granbarkborren och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1902 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skogsnäringen i Skåne och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:1948 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att statens ansvar för att sköta reservaten måste bli mycket bättre och tydligare så att granbarkborren inte belastar och orsakar skador på grannfastigheter och på kringliggande skog, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2022/23:2000 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att öka produktionen i skogen och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:2072 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skogens bidrag till en växande bioekonomi bör värnas och stärkas och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:2095 av Amanda Lind m.fl. (MP):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka naturhänsynen i skogsbruket och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:2110 av Per Bolund m.fl. (MP):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska verka för att vara ett grönt föregångsland inom hållbart och naturnära skogsbruk, att det behövs en bred övergång till hyggesfria metoder inom skogsbruket och att ett etappmål inom miljömålssystemet bör antas att hyggesfria metoder ska tillämpas på minst 30 procent av den yta som utgörs av produktionsskog till 2030, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att all statlig skog ska brukas med skonsamma och hyggesfria metoder och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att de statliga skogsägarna ska vara verkliga hållbara branschföregångare, fungera som ledstjärnor i arbetet för miljömålen och innovera hållbara brukningsmetoder, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att de statliga skogsägarna ska få nya ägardirektiv inom ramen för miljömålen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att i dialog med skogsnäringen utveckla former för att säkerställa långsiktighet och transparens i skogsnäringens egenfinansierade, frivilliga avsättningar, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att de statliga skogsägarna bör ha ett särskilt ansvar att snabbt skala upp återvätning av dikad skogsmark, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda ett system för ersättning till skogsägare för ökad kolinlagring kombinerat med ökad naturhänsyn, som ett utvecklat system för klimatkrediter för kolinlagring, och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att storleken på kalhyggen, och den sammanlagda storleken på tidsmässigt och rumsligt närliggande hyggen, begränsas och sätta stopp för kalhyggen i särskilt klimat känsliga områden och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att utreda införandet av en avverkningsavgift eller ett bonus malus-system som används för att stödja åtgärder för ekosystemtjänster, ökad naturhänsyn och andra miljöåtgärder i skogsbruket och tillkännager detta för regeringen.

17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genomföra en systematisk, nationell skogsinventering som utgör ett kunskapsstöd till skogsägarna och ett verktyg för landskapsplanering och ekologisk funktionalitet och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fördjupa berörda myndigheters arbete med landskapsplanering i samverkan med markägarna, säkra statens ansvar för ekologisk funktionalitet och verka för att identifierade områden med värdefull natur skyddas från negativ påverkan och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skogsvårdslagen behöver uppdateras, och i förlängningen inarbetas i miljöbalken, för att garantera att miljöhänsynen i skogsbruket är i nivå med vad som krävs för att uppnå miljömålen och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en utredning bör tillsättas som ser över nuvarande skogsvårdslag i ljuset av nationell rättsutveckling, EU-direktiv och domar, internationella avtal och konventioner samt det nya kunskapsläget om klimatrisen och skogsbrukets roll för många av miljömålen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att miljöbalken måste efterlevas bättre inom skogsbruket, exempelvis hänsynsreglerna, och att tillsynsarbetet på Skogsstyrelsen måste förstärkas och säkra att värdefulla skogar inte huggs ned, och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lagstiftningen även behöver ses över för att starkare reglera intensifiering av skogsbruket genom förbud eller tillståndspflicht, som användning av brukningsmetoder och plantmaterial som kan vara skadliga för miljön, och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att innovationsarbete och affärsmodeller i skogsnäringen bör främjas och utvecklas med koppling till hyggesfritt skogsbruk och mångbruk av skogen och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:2175 av Per Bolund m.fl. (MP):

69. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka rådgivning till skogsägare om klimatanpassning av skogsbruket för att säkra virkestillgång och robusta ekosystem i ett förändrat klimat och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:2190 av Annie Lööf m.fl. (C):

172. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka bioekonomins roll i klimatomställningen samtidigt som tillväxten i den

brukade skogen ökar för att nå våra klimatmål och tillkännager detta för regeringen.

173. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en kommande nationell bioekonomistrategi ska bejaka bioekonomins potential att minska beroende av fossila källor genom substitution samt dess förmåga att bidra till uppfyllelse av EU:s klimatmål och tillkännager detta för regeringen.